

BUURTVERENIGINGEN IN BEWEGING

HET ORGANISEREN VAN BUURTBEWONERS IN DE NEDERLANDSE
BUURTVERENIGING EN LESSEN UIT HET VERENIGD KONINKRIJK

R. VAN BERKEL

2015

GRONINGEN

RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

Buurtverenigingen in Beweging

COLOFON

Titel	Buurtverenigingen in Beweging
Ondertitel	Het Organiseren van Buurtbewoners in de Nederlandse Buurtvereniging en Lessen uit het Verenigd Koninkrijk
Auteur	ing. R. van Berkel Rijksuniversiteit Groningen Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen rikvberkel@gmail.com
Opdrachtgever	Rijksuniversiteit Groningen Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen Landleven 1 9700 AV Groningen
Eerste Lezer	dr. F.M.G. Van Kann Rijksuniversiteit Groningen Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen f.m.g.van.kann@rug.nl
Tweede lezer	drs. H.T. Hofstra Rijksuniversiteit Groningen Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen hthofstra@gmail.com
Plaats	Groningen
Datum	22-06-2015

WOORD VOORAF

Deze masterscriptie ‘Buurtverenigingen in Beweging’ is het resultaat van een duik in de wereld van de buurtverenigingen. Ik, Rik van Berkel, heb dit onderzoek uitgevoerd ter afronding van mijn masteropleiding Sociale Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Het proces van nieuwsgierigheid naar de positie van de buurtvereniging in onze samenleving tot het schrijven van de scriptie is leerzaam geweest.

De keuze voor dit onderwerp is tot stand gekomen doordat de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt in Groningen het verzoek stuurde naar de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen of er een student planologie was die het leuk leek om de buurtvisie van de vereniging op papier te zetten. Die student was ik. Tijdens het opstellen van de buurtvisie werd ik nieuwsgierig. Hoe organiseren burgers zich eigenlijk in een buurtvereniging? Dit ben ik gaan onderzoeken.

Ik wil graag een aantal mensen bedanken. Mijn scriptiebegeleiders voor de prettige samenwerking en hun flexibiliteit. De buurtbewoners die ik heb gesproken voor de interessante en open gesprekken. Anmarie Zandvliet, voor de leuke en leerzame periode van twee maanden in Woking (Verenigd Koninkrijk), en tot slot wil ik graag mijn ouders bedanken voor het onvoorwaardelijke vertrouwen.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Rik van Berkel

Groningen, 22 juni 2015

SAMENVATTING

Sinds het gebruik van het woord ‘participatiesamenleving’ in de troonrede van 2013 is er veel aandacht voor burgerinitiatieven en vrijwillige associaties tussen burgers in de civil society. Gemeenschappen in het Verenigd Koninkrijk worden al langere tijd door de overheid gestimuleerd om het heft meer in eigen handen te nemen. Ook in Nederland is dit meer onderdeel aan het worden van overheidsbeleid.

In dit kader is er veel geschreven over burgerparticipatie, -initiatief en het zelforganiserend vermogen van gemeenschappen. Wat opvalt, is dat er minder te vinden is over de manier waarop buurtbewoners zich organiseren in buurtverenigingen, vooral in Nederlandse context. Aangezien de overheid in het Verenigd Koninkrijk eerder is begonnen met het actief stimuleren van gemeenschappen wordt de Nederlandse situatie vergeleken met die in het Verenigd Koninkrijk.

Het doel van dit onderzoek is het opdoen van kennis over de manier waarop burgers zich organiseren in een Nederlandse buurtvereniging en wat er op dit vlak geleerd kan worden van buurtgerichte organisaties in het Verenigd Koninkrijk. De centrale vraagstelling is: *Hoe organiseren actieve buurtbewoners zich in een Nederlandse buurtvereniging nu de verhouding tussen burger en overheid aan verandering onderhevig is en wat kunnen Nederlandse buurtverenigingen leren van de manier van organiseren van buurtgerichte organisaties in het Verenigd Koninkrijk?*

Aan de hand van een meervoudige case study is dit onderzocht. De case buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt in Groningen is gebruikt om inzicht te krijgen in de Nederlandse situatie. Deze case is vergeleken met vier vrij uiteenlopende buurtgerichte organisaties in het Verenigd Koninkrijk. Vervolgens is getracht hier lessen uit te trekken die in Nederlandse context toepasbaar zijn. De data is verzameld aan de hand van diepte-interviews (N=12).

Uit dit onderzoek komt naar voren dat de manier waarop buurtbewoners zich organiseren uiteenvalt in vier aspecten. Zo organiseren bewoners zich in werkgroepen naar thema, organiseren ze via verschillende media de informatieverstrekking, ondersteunen ze (sociale) initiatieven binnen en buiten de buurtvereniging en organiseren ze concrete acties.

Hierbij zijn vier lessen te trekken uit het Verenigd Koninkrijk. Ze gebruiken meer dynamische organisatievormen, er is meer focus op coalitievorming, het creëren van gemeenschapsgevoel door het organiseren van evenementen staat meer centraal en het organiseren van concrete actie gaat op een meer informele manier.

ABSTRACT

Since the usage of the word ‘participatiesamenleving’ in the King’s speech in 2013 there has been a lot of attention for citizen initiatives and voluntary associations in the civil society. Communities in the United Kingdom are stimulated to take matters more in their own hands for a while now, and this is becoming more and more common in the Netherlands as well.

There is a lot written about citizen participation and initiative, and the self-organizing capabilities of communities. What is striking, is the lack of writings about the way in which active residents organize themselves in neighbourhood associations, especially in Dutch context. Furthermore, this study compares the situation in the Netherlands the situation in the United Kingdom, because the government in the United Kingdom are stimulating local communities for a decade now.

The goal of this research is to gather knowledge about way in which residents organize themselves in neighbourhood associations, and to learn from the United Kingdom by examining their neighbourhood oriented organizations. The research questions is: *How do active residents organize themselves in a Dutch neighbourhood association in a period of a changing relation between citizen and government and what can Dutch neighbourhood associations learn from the way in which neighbourhood oriented organisations organize themselves in the United Kingdom?*

This is investigated with a multiple case study. The case of the Noordeplantsoenbuurt is used to gain an insight into the situation in the Netherlands. This case is compared with four varying neighbourhood oriented organisations from the United Kingdom to provide opportunities for the Dutch neighbourhood associations to learn from the United Kingdom. The data is gathered with in-depth interviews (N=12).

This research found, when looking at the way in which active residents organize themselves in neighbourhood associations, four important aspects. They organize themselves in commissions, organize information flow via various media, support (social) initiatives within and outside the neighbourhood association and they organize concrete action.

There are four lessons to be learnt from the situation in the United Kingdom. They use more dynamic organizations forms, there is more focus on creating a coalition, stimulating the sense of community by organizing events is more central in their acting and they organize concrete action in a more informal way.

INHOUDSOPGAVE

COLOFON	IV
WOORD VOORAF	V
SAMENVATTING	VII
ABSTRACT	IX
FIGUREN- EN TABELLENLIJST	XIII
1 INTRODUCTIE	15
1.1 Aanleiding en achtergrond	15
1.2 Doel- en vraagstelling	16
1.3 Afbakening	17
1.4 Opbouw van het onderzoek	18
2 THEORETISCH KADER	19
2.1 Civil society	19
2.2 Verhouding tussen burger en overheid	24
2.3 Buurtvereniging in de civil society	29
2.4 Conceptueel model	36
3 METHODOLOGIE	37
3.1 Methodologische benadering	37
3.2 Methoden van onderzoek	38
3.3 Selectieprocedure cases en respondenten	39
3.4 Betrouwbaarheid, herhaalbaarheid en geldigheid	42
3.5 Overwegingen tijdens onderzoek	43
4 BUURTORGANISATIE IN DE NOORDERPLANTSOENBUURT	45
4.1 De buurt en doelstelling buurtvereniging	45
4.2 Menselijk kapitaal	48
4.3 Manier van organiseren	48
4.4 Financieel kapitaal	49
4.5 Besluitvorming	50
4.6 Communicatie	51
4.7 Samenwerking met andere actoren	51
4.8 Buurtvereniging en verhouding tussen burger en overheid	54
4.9 Conclusie	55

5	BUURTORGANISATIE IN HET VERENIGD KONINKRIJK	57
5.1	Sociaalpolitieke context	57
5.2	Horsell Residents' Association	59
5.3	Downsview Court Residents' Association	62
5.4	Neighbourhood Watch Shaftesbury Road	64
5.5	Celebrate Pryford	66
5.5	Conclusie	67
6	BUURTORGANISATIE(S) VERGELEKEN	69
6.1	Doelstelling van de organisaties	69
6.2	Menselijk kapitaal	70
6.3	Manier van organiseren	71
6.4	Financieel kapitaal	72
6.5	Besluitvorming	73
6.6	Communicatie	73
6.7	Samenwerking met andere actoren	74
6.8	Overeenkomsten en verschillen	75
6.9	Handvatten voor de te leren lessen	78
7	CONCLUSIE	81
7.1	Beantwoording centrale vraagstelling	81
7.2	Implicatie voor plantheorie en aanbeveling Noorderplantsoenbuurt	83
7.3	Reflectie op onderzoek	85
	REFERENTIES	87
	APPENDICES	93
	Appendix A - Lijst met geïnterviewde personen	93
	Appendix B - Toestemmingsformulier	95
	Appendix C - Interview guide	96

FIGUREN- EN TABELLENLIJST

<i>Figuur 1</i>	Onderzoeksopzet	18
<i>Figuur 2</i>	Democratische driehoek	20
<i>Figuur 3</i>	Verklarende variabelen voor tweede en derde generatie participatie	32
<i>Figuur 4</i>	Conceptueel model	36
<i>Figuur 5</i>	Onderlinge vergelijking cases	40
<i>Figuur 6</i>	Ligging Oranjewijk in Groningen	45
<i>Figuur 7</i>	Grens Oranjebuurt en Noorderplantsoenbuurt	45
<i>Figuur 8</i>	Ligging Woking en Guildford	57
<i>Figuur 9</i>	Ligging Horsell Residents' Association	59
<i>Figuur 10</i>	Ligging Downsview Court Residents' Association	63
<i>Figuur 11</i>	Ligging Neighbourhood Watch Shaftesbury Road	65
<i>Figuur 12</i>	Ligging Celebrate Pryford	66
<i>Figuur 13</i>	Conceptueel model	69
<i>Tabel 1</i>	Ideaaltypisch onderscheid formele en informele groepen	22
<i>Tabel 2</i>	Participatieladder en de drie generaties burgerparticipatie	26
<i>Tabel 3</i>	Vertaling conceptueel model naar indeling hoofdstuk 4, 5 en 6	36
<i>Tabel 4</i>	Overzicht cases	40
<i>Tabel 5</i>	Cijfermatige karakteristieken Oranjewijk en Nederlands gemiddelde	47
<i>Tabel 6</i>	Doelstelling per case	70
<i>Tabel 7</i>	Menselijk kapitaal per case	71
<i>Tabel 8</i>	Manier van organiseren per case	72
<i>Tabel 9</i>	Financieel kapitaal per case	72
<i>Tabel 10</i>	Besluitvorming per case	73
<i>Tabel 11</i>	Communicatie per case	74
<i>Tabel 12</i>	Verhouding andere actoren per case	75
<i>Tabel 13</i>	Overeenkomsten en verschillen tussen cases	76

1. INTRODUCTIE

1.1 Aanleiding en achtergrond

In de eerste troonrede van koning Willem-Alexander werd gesteld dat de klassieke verzorgingsstaat langzaam maar zeker verschuift naar een zogeheten ‘participatiesamenleving’. Redenen hiervoor zijn volgens kabinet-Rutte II (2013) mondigere en zelfstandigere burgers in de huidige netwerk- en informatiesamenleving in combinatie met de noodzaak van de overheid om het financieel tekort terug te dringen. Er wordt beroep gedaan op iedereen die dat kan, om verantwoordelijkheid te nemen voor zijn of haar leven en omgeving.

Dit lijkt geen verkeerd idee, maar kritiek was er ook. In een artikel op de online opiniepagina ‘Joop’ is de participatiesamenleving door historicus Han van der Horst uitgelegd als andere woorden voor “Zoek het zelf maar uit” (Joop, 2013). Op de website van het maandelijks opinieblad ‘HP/de Tijd’ verwoordt opinieschrijver Matthias Pauw het misschien nog scherper met de participatiesamenleving als “een verhullende term voor verschraling van de voorzieningen en de herintroductie van de klassenmaatschappij” (HP/de Tijd, 2013). Toch komt het idee van de participatiesamenleving niet uit de lucht vallen.

Al geruime tijd wordt er getwijfeld aan de maakbaarheid van de samenleving (Bussemaker, 1997) en zijn de zorgen over de betaalbaarheid van de verzorgingsstaat zijn als gevolg van de kredietcrisis van 2007-2008 en de Europese staatsschuldencrisis van eind 2009 groter geworden (Fernandez, 2014). Het gevolg hiervan is dat overheden meer zijn gaan verwachten van de civil society. Een veelgebruikte definitie van civil society is: “een overkoepelende term voor de sfeer van vrijwillige associaties naast de markt en de staat” (Buijs, Dekker, & Hooghe, 2009, p. 10). Denk hierbij onder andere aan sociale bewegingen, kerkgemeenschappen, verenigingen en sectoren zonder winst oogmerk, maar ook vrienden, familie en buurtbewoners.

In dit licht pleitte premier David Cameron in Groot-Brittannië tijdens de verkiezingscampagne voor de parlementsverkiezingen van 2010 voor een andere verhouding tussen burger en overheid, waarin de civil society een dominantere positie heeft. De achterliggende gedachte is het overheidsidee ‘Big Society’ waarvan Phillip Blond één van de bedenkers is. In zijn boek ‘Red Tory’ bepleit hij onder andere het versterken van lokale gemeenschappen met meer zeggenschap voor burgers en actieve stimulering van maatschappelijke participatie als alternatief voor de traditionele tegenstelling tussen links en rechts (Blond, 2010). Dit betekent bijvoorbeeld dat als iets op een lokaal niveau moet worden geregeld, burgers zelf actie ondernemen en niet wachten op overheidsingrijpen (Johnston & Patty, 2011).

Het is aannemelijk dat de veranderende verhouding tussen burger en overheid en decentralisatie van overheidstaken ook in Nederland de komende tijd door zal zetten. Zo heeft het kabinet Rutte-I het activeren van burgers als beleidsdoel gesteld en dit is sindsdien doorgezet (SZW, 2011; Kabinet-Rutte II, 2013).

Burgerparticipatie en eigen initiatief van burgers zijn al geruime tijd niet meer weg te denken uit de praktijk van de ruimtelijke ordening en dit heeft de laatste jaren een vlucht genomen (Tonkens, 2011; Denters, Tonkens, Verhoeven & Bakken, 2012). Daarnaast is er een breed gedragen idee dat actief participerende burgers een positiever effect hebben op de samenleving dan passieve burgers (zie Putnam, 1995; Arnstein, 1969).

Verskillende auteurs richten zich op de positie van burgerparticipatie en -initiatief en het zelforganiserend vermogen van gemeenschappen in de planningtheoretische discussie (zie Healey, 1997; Allmendinger, 2009). Anderen richten zich op de manier waarop burgers zich organiseren en wat voor effecten burgerparticipatie en -initiatief kunnen hebben (zie Putnam, 2000; Tonkens, 2010; Denters et al., 2012; van der Berg, 2014).

Wat opvalt, is dat er minder te vinden is over de positie van de buurtverenigingen in dit perspectief, vooral in een Nederlandse context. Koschmann & Laster verwoorden dit als volgt: “We have a good understanding of what these community organizations are and why they are important to society, but less about how they function and the ongoing processes that sustain (or impede) their collective action” (Koschmann & Laster, 2011, p. 30). Het kennishitaat lijkt hem te zitten in de manier waarop buurtbewoners zich organiseren in een buurtvereniging.

Buurtverenigingen zijn belangrijke gemeenschappen en spelen een vitale rol in de civil society (Koschmann & Laster, 2011). Mede door stimulering vanuit de Britse overheid zijn er in het Verenigd Koninkrijk interessante ontwikkelingen gaande op het gebied van buurtgerichte organisaties, burgerparticipatie en burgerinitiatief.

Vanwege de verschuiving richting een dominantere positie van de civil society in Nederland is het interessant om te kijken naar de manier waarop de actieve buurtbewoner zich in de Nederlandse buurtvereniging organiseert en wat we van buurtgerichte organisaties in het Verenigd Koninkrijk kunnen leren. Er wordt gesproken over buurtgerichte organisaties, aangezien er wordt gekeken naar uiteenlopende organisaties in het Verenigd Koninkrijk die zich bezig houden met de gemeenschap en de buurt.

1.2 Doel- en vraagstelling

Buurtverenigingen in Nederland staan op een punt waarbij ze te maken krijgen met een veranderende verhouding tussen burger en overheid. Hierdoor ontstaat de vraag welke consequenties dit heeft voor de manier waarop de buurtverenigingen zich organiseren en welke positie ze innemen in de planningpraktijk op buurtniveau. Hierbij is het interessant om te kijken naar het Verenigd Koninkrijk, aangezien hier beleid is uitgevoerd dat als doel heeft het activeren van lokale gemeenschappen en het decentraliseren van taken en macht heeft. Vandaar dat dit onderzoek zich richt op de manier waarop een Nederlandse buurtvereniging zich organiseert en wat we kunnen leren van de praktijk uit het Verenigd Koninkrijk. De doelstelling van dit onderzoek volgt op de volgende pagina.

Een maatschappelijke en wetenschappelijke bijdrage leveren door het opdoen van kennis over de manier waarop een Nederlandse buurtvereniging zich organiseert in een periode waarin de verhouding tussen burger en overheid verandert en wat we kunnen leren van de kennis en ervaringen op dit gebied van het Verenigd Koninkrijk. Dit door aan de hand van een meervoudige case study waarbinnen diepte-interviews worden gehouden, om zo inzicht te geven in de ervaringen van actieve buurtbewoners en door inzicht te geven in relevante maatschappelijke structuren waarin deze organisaties opereren.

Om deze doelstelling te kunnen realiseren is de volgende centrale vraagstelling geformuleerd:

Hoe organiseren actieve buurtbewoners zich in een Nederlandse buurtvereniging nu de verhouding tussen burger en overheid aan verandering onderhevig is en wat kunnen Nederlandse buurtverenigingen leren van de manier van organiseren van buurtgerichte organisaties in het Verenigd Koninkrijk?

Hierbij horen de volgende deelvragen:

1. *Met welke middelen probeert een buurtvereniging haar doelen te bereiken?*
2. *Hoe communiceert de buurtvereniging met de eigen achterban en andere actoren?*
3. *Hoe komt een buurtvereniging tot besluiten?*
4. *Hoe verhoudt een buurtvereniging zich tot andere actoren?*
5. *Welke overeenkomsten en verschillen in de functie van de buurtvereniging in Nederland en de verschillende buurtgerichte organisaties in het Verenigd Koninkrijk?*

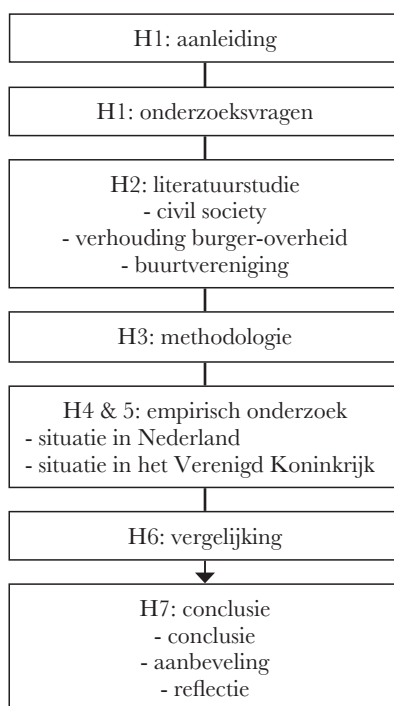
1.3 Afbakening

De buurtvereniging wordt gedefinieerd als een “vereniging van bewoners van een bepaalde buurt die gezamenlijk opkomen voor de belangen van die buurt” (Algemeen Nederlands Woordenboek). Als er gesproken wordt over een buurt, dan gaat dit over “een gebied binnen een bebouwde kom dat door bewoners van die bebouwde kom als een bij elkaar horend geheel wordt ervaren” (Gemeente Schiedam, 2008, p. 26). Dit onderzoek richt zich alleen op de buurtvereniging in een stedelijke omgeving. Buurt- en dorpsverenigingen in een landelijke omgeving worden buiten beschouwing gelaten, omdat ze te maken hebben met een andere context en dynamiek.

Bij de vergelijking die wordt gemaakt met het Verenigd Koninkrijk wordt bewust gesproken van ‘buurtgerichte organisaties’ en niet specifiek buurtverenigingen. Deze term is gebruikt aangezien in dit onderzoek ook andere organisatievormen dan de buurtvereniging zijn meegenomen. Door verschillende organisatievormen tegen het licht te houden kan er gekeken worden of er lessen getrokken kunnen worden uit andere manieren van organiseren op buurtniveau die toepasbaar kunnen zijn in de Nederlandse context.

1.4 Opbouw van het onderzoek

Het onderzoek is als volgt opgebouwd (Figuur 1). In hoofdstuk 1 is er een onderzoeksvraag geformuleerd aan de hand van de aanleiding, de veranderende verhouding tussen overheid en burger en het effect dat dit kan hebben op de buurtvereniging in Nederland. Vervolgens wordt er in hoofdstuk 2, het theoretisch kader, een literatuurstudie gepresenteerd naar de drie centrale concepten: civil society, verhouding burger-overheid en de buurtvereniging. Hoofdstuk 3 beschrijft de methodologie van dit onderzoek. Hierin zijn de gemaakte de keuzes toegelicht en onderbouwd. In hoofdstuk 4 wordt de case Noorderplantsoenbuurt uitgelicht en in hoofdstuk 5 komen de vier cases in het Verenigd Koninkrijk aan bod. In deze hoofdstukken zijn de resultaten van de empirische dataverzameling weergegeven. In hoofdstuk 6 worden beide situaties vergeleken. Tot slot volgt, in hoofdstuk 7, de conclusie.

Figuur 1. Onderzoeksopzet (Auteur, 2015).

2. THEORETISCH KADER

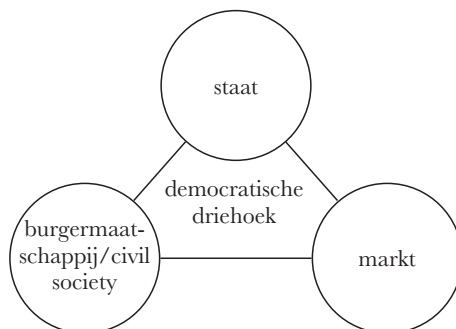
Dit hoofdstuk is het resultaat van een literatuurstudie naar de veranderende verhouding tussen burger en overheid en de buurtvereniging als onderdeel van de civil society. Paragraaf 2.1 gaat in op de civil society. Waar hebben we het over als we over de civil society spreken en wat is het belang van de civil society? Paragraaf 2.2 beschrijft de veranderende verhouding tussen burger en overheid. In dit kader worden de concepten burgerparticipatie, burgerinitiatief en burgerkracht onder de loep genomen. In paragraaf 2.3 wordt ingegaan op de buurtvereniging. Dit hoofdstuk sluit af met een conceptueel model in paragraaf 2.4, dat als analysekader dient voor de rest van het onderzoek.

2.1 Civil society

Waar hebben we het over?

De buurtvereniging maakt deel uit van de burgermaatschappij, de Engelse term hiervoor is civil society. Het Sociaal en Cultureel Planbureau definieert de civil society als: “maatschappelijke verbanden die niet tot de staat behoren en waarvan de kern ook niet in de individuele levenssfeer of de formele economie ligt” (SCP, 2001, p. 11). Een andere veelgebruikte definitie van civil society is: “een overkoepelende term voor de sfeer van vrijwillige associaties naast de markt en de staat” (Buijs, Dekker & Hooghe, 2009, p. 10). Voorbeelden hiervan zijn kerkgemeenschappen, (sport) verenigingen, politieke partijen, vakbewegingen, protestgroepen en vrijwilligersorganisaties.

De Nederlandse vertaling van civil society, de burgermaatschappij is niet zo gangbaar en er wordt in de Nederlandstalige literatuur, media en in het politieke debat regelmatig gesproken over het maatschappelijk middenveld. Toch betekent dit niet hetzelfde. Volgens Adriaansen en Zijderveld (1981) is het maatschappelijk middenveld het enorme terrein tussen het private individu en de publieke overheid. Ook bedrijven die opereren in de markt horen hier dus bij. De term civil society verwijst meer naar vrijwillige associaties tussen mensen en niet naar bedrijven (Buijs et al., 2009; Zijderveld, 1999).

Figuur 2. Democratische driehoek (naar: Zijdeveld, 1991).

De positie van de civil society wordt door Anton Zijdeveld (1999) geduid aan de hand van de democratische driehoek (Figuur 2). Dit model bestaat uit drie elementen; de staat, de markt en de burgermaatschappij/civil society. Alle drie de elementen hebben hun eigen karakteristiek en worden door de andere twee elementen beïnvloed. Volgens dit model is de kerntaak van de staat het ordenen van de samenleving aan de hand van wet- en regelgeving en voorziet de markt burgers van materiële zaken en voorspoed. Het derde onderdeel is de civil society; hetgeen dat zorgt voor zinvolle onderlinge verbindingen waaraan mensen zowel individuele als collectieve identiteit ontlenen.

Foley & Edwards (1996) wijzen erop dat het onderscheid tussen de verschillende elementen vaak lastig te maken is. Ze geven onder andere het voorbeeld van de economische organisaties. Als we veronderstellen dat de markt geen onderdeel is van de civil society, horen economische organisaties en vakbonden er dan wel, of niet bij? In dit onderzoek wordt de civil society gedefinieerd als alles vrijwillige associaties die buiten de sfeer van de vrije markt en de sfeer van de overheid staan. Nu er duidelijkheid is wat de civil society inhoudt, rijst de vraag hoe het gesteld is met de positie van de civil society in de samenleving.

Hoe is het gesteld met de civil society?

In het academische debat wordt de vraag gesteld of de burger nog wel een 'joiner' is, iemand die aangesloten is bij een maatschappelijke organisatie, of toch meer een 'loner' is, een individualist (Fine & Harrington, 2004). Putnam (2000) stelt in zijn bekende boek 'Bowling Alone' dat gemeenschapszin in de Verenigde Staten sinds de jaren '50 achteruit is gegaan, doordat het aantal burgers dat actief is in een maatschappelijke organisatie is gedaald.

Als redenen voor deze achteruitgang noemt Putnam (2000) de arbeidsparticipatie van vrouwen en de technologische individualisering door de televisie en internet. Juist vrouwen sluiten zich vaak aan bij maatschappelijke organisaties. Nu vrouwen meer zijn gaan werken hebben ze hier minder tijd voor. Internet en televisie zorgt er volgens Putnam voor dat onderling contact ook vanuit huis kan worden gelegd en mensen hierdoor minder de noodzaak zien om actief te worden bij een maatschappelijke organisatie.

Andere auteurs wijzen er juist op dat niet alleen het lidmaatschap van een maatschappelijke organisatie van belang is, maar vooral ook de informele verbanden tussen mensen (Schudson, 1997; Wuthnow, 1994). In hoeverre nieuwere vormen van associaties tussen mensen, bijvoorbeeld via sociale media, compenseert voor de achteruitgang van het aantal mensen die formeel en actief lid zijn van maatschappelijke organisaties blijft onderwerp van debat.

Andersen, Grabb & Curtis (2006) laten zien dat de maatschappelijke participatie vooral in de Verenigde Staten achteruit is gegaan. Dit hebben ze onderzocht aan de hand van dagboeken gedurende een periode van 40 jaar in de Verenigde Staten, Canada, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. In Canada, Nederland en het Verenigd Koninkrijk is in deze periode de maatschappelijke participatie nagenoeg gelijk gebleven.

Data uit de publicatie ‘Burgermacht op eigen kracht?’ van het SCP (2014) en data uit de ‘Cohesion Research’ uitgevoerd door DCLG (2011) laten zien dat het aantal mensen dat vrijwilligerswerk doet en onderdeel is van een vrijwillige associatie zowel in Nederland als het Verenigd Koninkrijk de afgelopen tien jaar vrijwel gelijk is gebleven.

Het SCP (2011) laat zien dat er binnen de civil society onderscheid te maken is tussen formele en informele associaties. Hier wordt in de volgende paragraaf op ingegaan.

Formele en informele associaties

Binnen de civil society is onderscheid te maken tussen informele en formele groepen. Het SCP (2011) gaat in de publicatie ‘Informele groepen’ in op dit onderscheid. Er wordt gesteld dat er veel informatie over het lidmaatschap van formele maatschappelijke organisaties en de vrijwillige inzet daarvoor is verzameld, maar dat “de lokaal georganiseerde, kleinschalige, meer informele dimensies van het vrijwillig associëren” (SCP, 2011, p. 11) buiten beeld zijn gebleven.

Dit wordt als problematisch ervaren, aangezien verschillende onderzoekers suggereren dat informele associaties een belangrijk onderdeel vormen van het functioneren van de moderne burger (Schudson, 1997; Wuthnow, 1994). Het SCP (2011) maakt aan de hand van ideaaltypen een onderscheid tussen informele en formele groepen. Op de volgende pagina zijn in Tabel 1 kenmerken te zien van formele en informele associaties.

Tabel 1
Ideaaltypisch onderscheid formele en informele groepen (naar: SCP, 2011)

	informele groepen kleine omvang	formele groepen grote omvang
organisatiestructuur		
lid worden	langs informele wegen, vaak een vorm van ballotage	leden/donateurswerving, externe promotie
doelen	vaak niet uitgewerkt of impliciet	expliciete doelstellingen (statuten, jaarboeken e.d.)
focus	primair gericht op interesses deelnemers	gericht op breed publiek, samenleving, politiek, publiciteit
gezag	egalitair, democratisch, persoonlijk, interne autonomie	hiërarchisch, afdelingsstructuur
rollen	informele taakverdeling, afspraken, korte lijnen	formele rollendifferentiatie (directie/ bestuurslid, vrijwilliger, ingeschrevene, donateur, abonnee enz.)
contact buitenwereld	incidenteel, autonoom	regelmatige contacten met overheden, subsidiërende/ faciliterende instanties
financieel	ad hoc, informeel en incidenteel	financiële verantwoording (begroting, contributies, donaties, penningmeester)
handelen/deelnemen		
organisatie activiteiten	amateuristisch, zelforganiserend	geprofessionaliseerd, gediplomeerden, betaalde krachten
initiatieven	vanuit de groep zelf	bestuurlijk geïnitieerd/gefatteerd
intensiteit	alle deelnemers in principe actief	overwegend passieve deelnemers
individueel handelen	autonoom en vrijwillig	genormeerd en verplicht
samen handelen	informele afspraken, omgangsvormen, sociale druk, gewoontes, individualiteit	regels, voorschriften, uniformiteit
sociale relaties/banden	persoonlijke verbondenheid, gedeelde belangstelling, face-to-face contacten van alle deelnemers	ideologie, geformaliseerd, gedeelde belangen, clubgevoel

Mensen vormen vrijwillige associaties in de civil society en de maatschappelijke betrokkenheid in Nederland en het Verenigd Koninkrijk is stabiel gebleven de afgelopen jaren. De manier van organiseren vindt plaats op een meer formele of meer informele manier. Om de positie van de civil society in de samenleving verder te duiden gaat de volgende paragraaf in op de effecten die vrijwillige associaties kunnen hebben op het individu dat daarin actief is en op de samenleving als geheel.

Effecten van de civil society

Als de civil society beschouwd wordt als vrijwillige associaties tussen mensen die zorgen voor betekenisvolle structuren, dan kunnen er verschillende redenen aangedragen worden waarom een sterke civil society van belang is.

De Franse socioloog Drukheim (1997 [1893]) stelde eind negentiende eeuw al dat we sociale instituties, onafhankelijk van de staat, nodig hebben om de sociale afstand tussen staatsorganen en individuele burgers te overbruggen. Deze instituties dragen bij aan wat hij de *morale civique* noemde, solidariteit met elkaar in het maatschappelijk geheel.

Een andere auteur die recentelijk een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan het academische, maar ook het publieke en maatschappelijke debat over de civil society is de Amerikaanse politoloog Robert Putnam. In het boek 'Making democracy work' stelt hij (samen met Leonardi & Nanetti) dat er een verband is tussen de effectiviteit van bestuur enerzijds en de aanwezigheid van civil associations anderzijds (Putnam, Leonardi, & Nanetti, 1994).

Ze onderbouwen deze stelling aan de hand van de resultaten van een vergelijkende case study. Ze hebben de tevredenheid van burgers en effectiviteit van bestuur tussen twee regio's in Italië vergeleken. Het viel hierbij op dat de succesvolle regio een groot aantal civil associations (autonome maatschappelijke organisaties) heeft en in de regio waar burgers minder tevreden waren met bestuur dit niet het geval was. Als verklaring hiervoor wordt gesteld dat een sterke civil society een positieve bijdrage aan effectiviteit van bestuur en economische ontwikkeling van een gebied kan leveren, doordat er sterkere onderlinge verbindingen tussen mensen zijn en mensen elkaar meer geneigd zijn te vertrouwen.

Hierop voortbordurend wijst Putnam (2000) erop dat vrijwillige associaties in een samenleving tot een groter sociaal kapitaal leiden. Met sociaal kapitaal doelt Putnam op netwerken tussen mensen. Deze netwerken hebben waarde doordat mensen, die onderdeel zijn van deze netwerken, geneigd zijn elkaar te vertrouwen en te helpen (Bourdieu, 1977; Putnam, 2000). Putnam (2000) noemt sociaal kapitaal smeermiddel voor de economie en essentieel voor het democratische bestel.

In een literatuurstudie onderzoekt Smith (1997) effecten van grassroots associations. Smith (1972) omschrijft grassroots associations als een autonome lokale beweging van vrijwilligers met een formeel lidmaatschap. Voorbeelden van grassroots associations zijn mensenrechten organisaties, milieuorganisaties, religieuze instellingen, politieke bewegingen en, niet onbelangrijk in dit onderzoek, de buurtvereniging. Smith maakt onderscheid tussen interne en externe effecten van grassroots associations en stelt dat deze effecten zowel positief als negatief kunnen uitpakken voor de mensen die ermee verbonden zijn en op de samenleving als geheel.

Met interne effecten doelt Smith (1997) op effecten op het individu dat onderdeel is van een associatie. Ten eerste zijn er positieve interne effecten. Zo kunnen deze associaties sociale en emotionele steun bieden, met als gevolg een grotere tevredenheid met het leven. Ook kunnen deze associaties ervoor zorgen dat de mensen die hierin actief zijn meer toegang hebben tot informatie. Burgers die participeren in deze associaties, doen ervaring en vaardigheden op die mensen kunnen helpen om van een werkloze situatie de stap te kunnen zetten naar betaald werk.

Daarnaast zijn er ook negatieve effecten. Grassroots associations kunnen afwijken van de normen en waarden in de samenleving en kunnen individuen op een negatieve wijze beïnvloeden. Denk aan criminele organisaties of extremistische politieke bewegingen (Breault & King, 1993).

Met externe effecten doelt Smith (1997) op de sociaal politieke invloed die deze associaties kunnen hebben. Smith noemt een drietal positieve externe effecten. Ten eerste zijn burgers eerder geneigd om te participeren in democratische processen, aangezien burgers die aangesloten zijn bij deze associaties meer het gevoel hebben dat ze daadwerkelijk invloed hebben. Ten tweede zijn burgers die binnen deze associaties participeren over het algemeen meer geneigd zijn om mensen buiten deze kringen te ondersteunen en te helpen. Tot slot zijn er aanwijzingen dat lokale grassroots associations de lokale economie ondersteunen, doordat er sociale verbindingen tussen mensen worden gecreëerd.

Daarnaast wordt er ook gewezen op negatieve externe effecten. Zo wordt er gewezen op associaties met afwijkende normen en waarden (Breault & King, 1993). Deze associaties kunnen criminele activiteiten faciliteren of een podium bieden aan extremistische politieke opvattingen.

De Nederlandse overheid heeft onder andere vanwege deze effecten meer aandacht gekregen voor de civil society (SZW, 2011). Zo wordt er enerzijds meer ruimte gegeven aan de civil society om zelf initiatief te nemen en anderzijds wordt er ook meer verwacht. Hierdoor is de verhouding tussen overheid en burger aan verandering onderhevig. Deze beweging wordt in Nederland veelvuldig aangeduid als de verschuiving richting de participatiesamenleving en in het Verenigd Koninkrijk wordt gesproken over het maatschappelijk ideaal van de Big Society. Hier wordt nu verder op ingegaan.

2.2 Verhouding tussen burger en overheid

De participatiesamenleving en de Big Society

Het begrip ‘participatiesamenleving’ kreeg veel aandacht na het gebruik ervan in de troonrede van 2013. Toch is het begrip niet nieuw. Het SCP schreef al in 1974 over het ‘ideaal van de participatiemaatschappij’ (SCP, 1975) en in 1991 stelde premier Wim Kok al dat het enige alternatief voor de niet te handhaven verzorgingsstaat de ‘participatiesamenleving’ was (Hurenkamp, 2013).

De Nederlandse overheid is al een geruime periode bezig met het stimuleren van actief burgerschap. Zo is er in 2008 een nieuwe afdeling in het ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties opgericht die zich bezighoudt met democratie en burgerschap (BZK, 2009). Het doel van de overheid is burgers meer betrokken te krijgen en ervoor te zorgen dat burgers meer zeggenschap krijgen over wat er in hun directe omgeving gebeurt.

De focus op de civil society doet denken aan het overheidsidee uit het Verenigd Koninkrijk, de Big Society, constateert Verhoeven (2011) in zijn artikel Big Society op zijn Nederlands. In het Verenigd Koninkrijk zijn er in het kader van Big Society een drietal interessante ontwikkelingen gaande.

Ten eerste probeert de overheid door middel van decentralisatie en lokale democratisering burgers meer zeggenschap te geven en te activeren om een bijdragen te leveren de gemeenschap (Johnston & Patty, 2011). Middelen en taken worden hierbij overgeheveld van de centrale en regionale overheidsorganen naar de lokale overheden. Keuzes worden dan op een lager schaalniveau, gemaakt, dichterbij de burger. Onderdeel van deze decentralisatie is dan ook het actief betrekken van burgers bij besluitvorming.

Ten tweede zijn er op verschillende plaatsen door het Verenigd Koninkrijk *development trusts* opgericht. Dit zijn organisaties met eigen bezit en professionals in dienst, met als doel het verbeteren van een bepaald gebied op sociaal, fysiek en economisch vlak (Tracey, Haugh & Phillips, 2004). Deze *development trusts* worden bestuurd door bewoners samen met vertegenwoordiging van de lokale overheid en andere relevante organisaties, waarbij de bewoners in de meerderheid zijn.

Tot slot heeft de huidige regering een ‘Localism Bill’ ingesteld, die ervoor moet zorgen dat burgers verregaande rechten krijgen om zelf zaken te organiseren en invloed te hebben op de keuzes die er op gemeenschapsniveau worden gemaakt (Johnston & Patty, 2011). Een voorbeeld hiervan is de ‘Community Right to Challenge’ wetgeving (DCLG, 2012). Dit geeft georganiseerde groepen burgers het recht om een publiek gebouw of dienst over te nemen als ze hebben kunnen aantonen dat ze het zelf beter kunnen gebruiken of inrichten.

Samengevat probeert de overheid enerzijds gemeenschappen en burgers meer ruimte en invloed te geven en verwacht ze anderzijds ook meer van haar burgers.

Kisby (2010) stelt de vraag wat deze decentralisatie en terugtrekking van de overheid gaat betekenen voor de samenleving. Hij stelt dat een kleinere overheid (minder publieke uitgaven) te weinig in staat is om in te springen op domeinen waar de vrije markt niet goed functioneert en heeft grote twijfels of de civil society in staat is dit op te vangen.

Wanneer er gesproken wordt over de verhouding tussen burger en overheid komen termen als burgerparticipatie, burgerinitiatief en burgerkracht veelvuldig naar voren. Deze termen worden nu uitgelicht.

Burgerparticipatie en burgerinitiatief

Het ontstaan van burgerparticipatie heeft te maken met het *democratic deficit*, het idee dat ondanks het democratische systeem burgers zich niet voldoende gehoord voelen (Norris, 2011). Zo stelt Norris dat burger meer betrokken willen worden bij besluitvorming en overheidsbeleid dan enkel de mogelijkheid om invloed uit te oefenen via de representatieve democratie.

Volgens Edelenbos (2000) is er alleen sprake van burgerparticipatie als burgers daadwerkelijk invloed hebben op de uitkomst van het besluitvormingsproces. Hij definieert burgerparticipatie als volgt:

“Het vroegtijdig betrekken van burgers en andere belanghebbende bij de vorming van beleid, waarbij in openheid en op basis van gelijkwaardigheid en onderling debat problemen in kaart worden gebracht en oplossingen worden verkend die van invloed zijn op het uiteindelijke politieke besluit”
(Edelenbos, 2000, p. 39)

De burger moet dus ruimte hebben om te participeren en er dient sprake te zijn van interactie tussen burger en overheid.

Boonstra & Boelens (2011) maken bij de ontstaansgeschiedenis van burgerparticipatie bij ruimtelijke vraagstukken in Nederland onderscheid tussen drie generaties.

De eerste generatie is halverwege de jaren '60 in Nederland ontstaan, doordat burgers zich niet konden vinden in de politieke agenda. Waar planning eerder het terrein was van politieke en ambtelijke bestuurders krijgen burgers nu inspraak. Burgers kunnen nu reactief plannen van de overheid bekritisieren. Hier kwam al snel kritiek op, aangezien de focus voornamelijk lag op het formele inspraakprocedure kwam te liggen en niet op de inhoud (Cammen & Van der Klerk, 1986/1996).

De tweede generatie is in de jaren '80 en '90 ontstaan, aangezien inspraak achteraf voor burgers niet langer acceptabel was. Burgers wilden inhoudelijke invloed en er kwamen ideeën over co-productie en collaborative planning op (Healey, 1997). Bij co-productie en collaborative planning ontwikkelt de initiator (meestal overheid of private ontwikkelaar) de plannen gezamenlijk met burgers en organisaties uit de civil society.

Tot slot is de derde generatie burgerparticipatie rond de millenniumwisseling ontstaan. Burgerparticipatie verschoof naar burgerinitiatief. Bij een burgerinitiatief organiseren burgers zich en nemen ze zelf het initiatief om iets in hun omgeving te veranderen (Hurenkamp, Tonkens & Duyvendak, 2006). Dit kan met, maar ook zonder samenwerking met de overheid of andere partijen het geval zijn. Deze initiatieven zijn meestal gericht op het bevorderen van de leefbaarheid van de omgeving waar burgers wonen. Dit kan bijvoorbeeld gaan over de ruimtelijke kwaliteit van de openbare ruimte of initiatieven ter bevordering van de sociale cohesie in een buurt.

De verschillende vormen van burgerparticipatie worden door Arnstein (1969) al eind jaren '70 op een duidelijke wijze weergegeven in zijn participatieladder (Tabel 2). De eerste generatie is op deze participatieladder terug te zien op het moment dat overheden burgers actief gaan consulteren (niveau 4), en/of er ruimte is voor inspraak voor/door burgers (niveau 5). Bij de tweede generatie krijgt de burger erkenning als medebelanghebbende en heeft de burger meer inhoudelijke invloed op de vorming van beleid (niveau 6). Tot slot heeft de burger in de derde generatie de overhand in de vorming van beleid. Hierbij is in niveau 7 de burger de grootste belanghebbende en bij niveau 8 is de burger opdrachtgever en/of initiator geworden.

Tabel 2		
Participatieladder en de drie generaties burgerparticipatie (vertaald naar Nederlands, naar: Arnstein, 1969; Edelenbos, 2000)		
generatie	niveau	participatievorm
burgermacht		
3	8	samenwerken met burgers als opdrachtgever
3	7	samenwerken met burgers al grootste belanghebbende
2	6	samenwerken met burgers als erkend medebelanghebbende
nepparticipatie		
1	5	inspraak voor/door burgers
1	4	consultatie van burgers
	3	informatie aan burgers
non-participatie		
	2	opvoeding van burgers
	1	manipulatie van (onderkende) belangen burgers

Boonstra & Boelens (2011) onderscheiden vier argumenten voor een overheid om aan burgerparticipatie te doen. Het gaat hierbij om de eerste en tweede generatie burgerparticipatie, aangezien bij de derde generatie niet de overheid, maar burgers zelf het voortouw nemen.

Ten eerste kan burgerparticipatie zorgen voor meer sociale cohesie. Het idee is dat er onderlinge verbanden en vertrouwen ontstaat op het moment dat burgers met elkaar actie ondernemen (Boonstra & Boelens, 2011).

Ten tweede zorgt betrokkenheid via burgerparticipatie voor meer verantwoordelijkheidsgevoel. Burgers voelen zich meer verantwoordelijk over hetgeen waaraan ze zelf een bijdrage aan hebben geleverd en zullen hier zorgvuldiger mee omgaan (Boonstra & Boelens, 2011). Deze zorgvuldigheid heeft een positief effect op de kwaliteit van de leefomgeving (zie ook WRR, 2005; VROM, 2007).

Ten derde kan burgerparticipatie leiden tot een kostenbesparing door kortere procedures (Boonstra & Boelens, 2011). Burger die vanaf het begin bij een proces betrokken worden zijn minder geneigd via vaak dure en vertragende inspraakprocedures plannen proberen te veranderen of volledig tegen te houden.

Tot slot is er nog de politieke component. De overheid probeert de Nederlandse verzorgingsstaat om te vormen tot een participatiesamenleving die meer gebaseerd is op eigen verantwoordelijkheid en vrijwilligerswerk (zie ook Kabinet-Rutte II, 2013). Boonstra en Boelens (2011) stellen hier dat het eigenlijk gaat over een breder debat over hoe om te gaan met de kloof tussen overheid en burgers. Deelname kan helpen deze kloof te overbruggen, doordat de overheid en burger dan gezamenlijk in gesprek gaan over kwesties waarbij beiden partijen een belang hebben (zie ook Tonkes, 2006).

Er zijn ook tegengeluiden wanneer het gaat om burgerparticipatie. Een veelgenoemde beperking van burgerparticipatie is het idee dat burgers niet of niet voldoende over de benodigde kennis of vaardigheden beschikken om een kwaliteitsvolle bijdrage te leveren aan de besluitvorming (Loyens & Walle, 2006). Ook wordt er vaak beweerd dat burgers voornamelijk voor eigen belang kiezen, zonder oog te hebben voor het algemeen belang (Verba, 2003).

Newman en Clarke (2009) noemen hun houding ten opzichte van burgerparticipatie 'kritisch enthousiasme'. Hiermee bedoelen ze dat ze de potentiële meerwaarde van burgerparticipatie onderschrijven, maar dat ze kritisch zijn ten aanzien van de empirische resultaten die tot nu toe zijn geboekt.

Een concept dat geassocieerd wordt met derde generatie burgerparticipatie is burgerkracht. Hier wordt nu op ingegaan.

Burgerkracht

Burgers nemen het heft in handen op thema's waar zowel de overheid als private corporaties niet bevredigend handelen (Tokens, 2011). Ook burgers en beleidsmakers zetten in op 'burgerkracht', maar wat houdt burgerkracht eigenlijk in? Burgerkracht is gerelateerd aan de derde generatie burgerparticipatie. De burger moet weer macht en invloed krijgen is het idee.

De Engelse term hiervoor is *community empowerment* en is sinds het eind van de jaren '80 in opkomst in de wetenschappelijke literatuur. In deze periode zit Nederland nog meer in de tweede generatie burgerparticipatie, terwijl er in het Verenigd Koninkrijk al meer focus is op het activeren van gemeenschappen (Boonstra & Boelens, 2011).

Community empowerment kan gedefinieerd worden als "a mechanism by which people, organizations and communities gain mastery over their affair" (Riger, 1993, p. 280). Ook Lawson en Kearns (2009) spreken over toename van controle voor de gemeenschap.

Adamson (2010) maakt hierbij onderscheid tussen *community engagement* en *community empowerment*. Pas als de participatie van burgers daadwerkelijk invloed heeft op de planvorming is er sprake van *empowerment*. Overheden promoten deze burgerkracht over het algemeen, maar zijn nog op zoek naar een goede manier om hiermee om te gaan (ROB, 2012).

Leech en Potts (2009) stellen dat als de overheid *community empowerment* wil stimuleren er gebruik moet worden gemaakt van bestaand sociaal kapitaal. Bijvoorbeeld het vormen van een coalitie tussen formele groepen enerzijds, en het mobiliseren van informele groepen anderzijds. Het succes van *community empowerment* hangt ook deels af van het niveau van de kennis en vaardigheden die voor burgers noodzakelijk zijn om te kunnen participeren in hun gemeenschap (Adamson & Bromley; Dinham, 2005).

Riger (1993) wijst hierbij op de machtsverschillen tussen individuen. Als de macht van de gemeenschap toeneemt, is dit nog geen garantie dat alle individuen in de gemeenschap meer invloed krijgt. Dit kan tot sociale conflicten leiden wanneer maar een deel van de gemeenschap profiteert van de *empowerment* en en dit bij een ander deel van de gemeenschap niet het geval is. Het is van belang om *community empowerment* niet alleen te zien als doel op zich, maar dat het leidt tot een groter maatschappelijk doel, zoals verbeteren van leefbaarheid of sociale cohesie (Riger, 1993; Leech & Potts, 2009).

Voorbeelden van burgerkracht zijn 'Grunniger Power', een lokale energiecoöperatie in de provincie Groningen (Grunniger Power, 2014) en stadslandbouw vereniging 'Eetbaar Rotterdam' (Eetbaar Rotterdam, 2014). Vooral in de energiesector zijn er interessante bewegingen. Zo is het Deense eiland 'Samsø' op eigen initiatief energie zelfvoorzienend geworden en de bewoners van Texel willen hetzelfde bereiken in 2020 (VPRO Tegenlicht, 2012). Bewoners worden in deze context *prosumers*, zowel consumenten als producenten, van voedsel, energie of culturele activiteiten, in plaats van louter consumenten.

In drie generaties van burgerparticipatie is de verhouding tussen overheid en burger verschoven van de burger als consument van overheidsbeleid naar een co-producent van beleid. Naast het participeren in beleidsvorming en uitvoering neemt de burger ook steeds vaker het heft in eigen handen. In dit geval ligt het initiatief bij de burger en wordt er zonder de overheid actie ondernemen, of is de overheid er slechts als medebelanghebbende bij betrokken. Met deze ontwikkeling in het achterhoofd wordt nu ingegaan op de buurtvereniging als organisatie in de civil society.

2.3 Buurtverenigingen in de civil society

Wat is een buurtvereniging?

Vrij algemeen is een buurtvereniging een “vereniging van bewoners van een bepaalde buurt die gezamenlijk opkomen voor de belangen van die buurt” (Algemeen Nederlands Woordenboek). Als het woord opgesplitst wordt dat is een vereniging een “organisatie met leden die een gemeenschappelijk doel nastreven” (Woorden Nederlands Woordenboek) en een buurt “een gebied binnen een bebouwde kom dat door bewoners van die bebouwde kom als een bij elkaar horend geheel wordt ervaren” (Gemeente Schiedam, 2008, p. 26). Soms komt de buurt overeen met een wijk, soms liggen er meerdere buurten in één wijk (CBS, 2014).

Knickmeyer, Hopkins & Meyer (2003) omschrijven dat wat buurtverenigingen doen als: “Neighborhood associations provide a forum through which neighbors can build relationships with one another, identify community problems, and collectively act to protect and improve their communities.” (Knickmeyer, et al., 2003, p. 14)

In de Engelstalige literatuur worden verschillende termen gebruikt voor gemeenschap gerichte organisaties, aangezien buurtbewoners zich in het Verenigd Koninkrijk op uiteenlopende manieren organiseren op buurtniveau. Veel voorkomende vormen zijn; neighbourhood association, homeowner association, residents’s association, community association en neighbourhood watch.

De neighbourhood association is de meest directe vertaling van de Nederlandse buurtvereniging. Dit betreft dan ook net als bij de buurtvereniging een vereniging van bewoners die gezamenlijk opkomen voor belangen van de buurt. Een homeowner association betreft alleen bewoners die eigenaar zijn van hun woning en een residents’s association is een groep mensen die voornamelijk van dezelfde woningeigenaar (woningcorporaties, private verhuurders of overheden) huurt. De homeowner association lijkt op de Nederlandse vereniging van eigenaren. Een community association bestaat naast bewoners ook uit andere vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, zoals scholen, kerken, sportverenigingen, et cetera. Tot slot is een neighbourhood watch een groep mensen die zich inzetten voor de preventie van criminaliteit door hun buurt in de gaten te houden en daarover te communiceren met andere bewoners en de politie.

Hoewel er wezenlijke verschillen zijn aan te wijzen, betreft het allemaal een groep mensen in een buurt die gezamenlijk een bepaald doel nastreven. In deze literatuurstudie wordt het concept van de neighbourhood association verder uitgelicht.

Neighbourhood associations worden meestal geclassificeerd als, de eerder besproken, grassroots organisations (Smith, 2000). Smith definieert de grassroots organisations als “local-scope voluntary [or, synonymously, membership] associations” (Smith, 2000, p. 804). Florin and Wandersman (1990) noemen een aantal relevante concepten die voor de meeste buurtverenigingen gelden; buurtverenigingen hebben een geografische basis, worden gerund door vrijwilligers, zijn lokaal geïnitieerd, richten zich op het oplossen van problemen en communiceren voornamelijk face-to-face. Vraagstukken waarmee ze zich bezig houden zijn meestal praktisch van aard. Voorbeelden zijn inspraak op ruimtelijke plannen, gebruik van de ruimte, onderhoud van openbare ruimte en groen, en veiligheid (Mesch & Schwirian, 1996; King, 2004).

Buurtverenigingen nemen, naast het opkomen voor belangen van bewoners, steeds vaker het heft in eigen handen door het opzetten van een burgerinitiatief. Buurtbewoners organiseren zich dan en ondernemen op eigen initiatief actie om een bepaald doel in de buurt na te streven.

Doelen van buurtverenigingen

Het ‘opkomen voor belangen van de buurtbewoners’ geeft de essentie van het doel weer dat een buurtvereniging nastreeft. De vraag is wat die belangen dan zijn. Dit verschilt per buurtvereniging substantieel, maar overkoepelend gaat het om: “preserving or improving conditions within a geographical delineated area” (Knickmeyer et al., 2003, p. 15). Aangezien conditions worden gerelateerd aan de omgeving, wat bij een buurtvereniging het geval is, kan er worden gesproken van het concept leefbaarheid. Buurtverenigingen komen dus op voor belangen van buurtbewoners en deze belangen zitten hem veelal in het in stand houden of verbeteren van de leefbaarheid.

Leefbaarheid gaat over de relatie tussen mensen en leefomgeving. Een globale definitie van leefbaarheid is: “(...) de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld” (Leidelmeijer, et al. 2008, p. 14).

Leefbaarheid is een ambigu concept en het is lastig om te bepalen welke factoren hier wel en niet bij betrokken moeten worden. Leidermeijer, et al. (2008) noemen onder andere de domeinen van de bebouwde omgeving, voorzieningen, sociale omgeving, economische omgeving, cultuur en bereikbaarheid. Hoewel de leefbaarheid uiteenvalt in meerdere domeinen richt de buurtvereniging zich voornamelijk op de domeinen die binnen de invloedssfeer van de vereniging liggen en actieve bewoners raken (King, 2004).

Binnen de doelstelling van de buurtvereniging kan er onderscheid worden gemaakt tussen fysieke en sociale doelen. Voorbeelden van fysieke doelen zijn het bevorderen van effectief parkeerbeleid, invloed op wenselijk ruimtegebruik en het meewerken aan onderhoud/verbeteren van openbare ruimte. Voorbeelden van sociale doelen zijn het bevorderen van onderling contact door het organiseren van buurt evenementen en het bevorderen van veiligheid.

Toch is dit onderscheid niet strikt te maken, veel doelen hebben met beiden te maken heeft. Een fysiek doel behalen is bij een buurtvereniging altijd een sociaal proces en andersom kan bevorderen van de veiligheid het sociale doel zijn en wordt dit soms het beste bereikt door een fysieke aanpassing in de buurt (verlichting).

Buurtverenigingen gebruiken verschillende middelen om haar doelen te bereiken. Hier wordt nu op ingegaan.

Middelen van een buurtvereniging

Buurtverenigingen moeten het vooral hebben van menselijk en sociaal kapitaal om hun doelen te bereiken. Met andere woorden, de bewoners organiseren zich en streven gezamenlijk een bepaald doel na. Menselijk kapitaal is volgens Becker (1993) de waarde die ligt in de voorraad competenties, kennis, waarden, sociale en persoonlijke vaardigheden van mensen. Sociaal kapitaal is, de eerder besproken, waarde van het netwerk tussen mensen.

Aangezien deze vormen van kapitaal het grootste deel betreft dat een buurtvereniging kan inzetten om hun doelen te bereiken, zijn buurtverenigingen erg afhankelijk van de vrijwilligers die gezamenlijk het menselijke en sociale kapitaal vormen (Koschmann & Laster, 2011). Er zit dan ook een risico in de mogelijk verschillende en/of tegengestelde opvattingen van deze groep vrijwilligers.

Naast de middelen die gevormd worden door de bewoners binnen de vereniging beschikken de meeste buurtverenigingen ook over financiële middelen. Koschmann & Laster (2011) stellen dat buurtverenigingen over het algemeen niet echt de mogelijkheid hebben om grote financiële slagkracht te genereren. Buurtverenigingen proberen dan ook via verschillende wegen financiën aan te trekken. Dit kan sponsoring zijn vanuit private partijen (sponsoring), crowdfunding (kleine bijdrage door grote groep mensen) of subsidie vanuit de overheid.

In Nederland zijn er subsidies beschikbaar voor buurtverenigingen. Dit wordt per gemeente geregeld. Gemeenten stellen een aantal eisen voordat er overgegaan wordt tot het verlenen van subsidie. Denk hierbij aan het hebben van een formeel bestuur en het verspreiden van een buurtkrant. Dit wordt meestal vastgesteld aan de hand van de omvang van de buurt en de hoogte verschilt per gemeente. Voor informele groepen is veelal geen structurele subsidie beschikbaar. Wel worden er subsidies aan informele groepen verleend op projectbasis. Ook in het Verenigd Koninkrijk zijn er ook subsidies beschikbaar. Dit kan een eenmalige bijdrage zijn bij de oprichting, maar ook structurele financiële ondersteuning.

Financiering vanuit subsidies geeft buurtverenigingen meer mogelijkheden, maar kunnen ook een risico vormen. Indien een overheid de subsidie verlaagt of volledig laat vervallen kan dit tot problemen leiden. De buurtvereniging kan er behoorlijk afhankelijk van zijn.

Participatie in buurtverenigingen

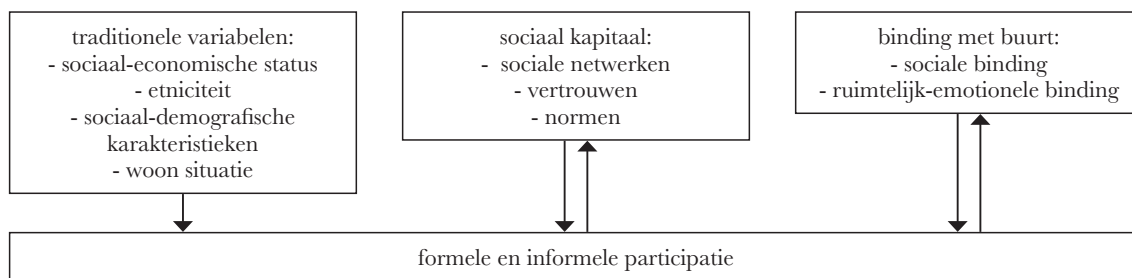
Aangezien buurtverenigingen afhankelijk zijn van vrijwilligers hebben ze veel belang bij het vergroten van het aantal actieve buurtbewoners. Olsen, et al. (1989) laten zien dat het aandeel van de bewoners dat participeert in de buurtvereniging ten opzichte van het geheel over het algemeen vrij laag is.

Buurtverenigingen gebruiken verschillende strategieën om dit aandeel te vergroten. Olsen et al. (1989) suggereren dat vooral het versterken van cohesie in een buurt een goede strategie is om betrokkenheid te vergroten. Een manier waarop dit gedaan kan worden, is het organiseren van evenementen die het contact tussen bewoners stimuleren. De buurt moet een toegankelijke sociale entiteit worden voor bewoners waardoor ze zich meer identificeren met de buurt. Dit is geen gemakkelijke opgave, maar als dit lukt, is de kans groot dat het aandeel van de bewoners dat zich zal inzetten groter wordt.

Er is veelvuldig onderzoek gedaan naar de factoren die voorspellers zijn van het al dan niet participeren in hun omgeving. Dekker heeft in 2007 aan de hand van een vergelijkende case studie in twee wijken onderzocht welke factoren invloed hebben op twee en derde generatie participatie. Voorafgaand aan dit onderzoek zijn drie relevante factoren geselecteerd die van invloed zijn op formele en informele participatie uit eerder onderzoek (Figuur 3). Volgens de literatuur voorspellen de traditionele variabelen (sociaal-economische status, etniciteit, sociaal-demografische karakteristieken en woonsituatie) participatie en is er een wisselwerking tussen participatie en sociaal kapitaal (sociale netwerken, vertrouwen en normen) en binding met de buurt (sociale binding en ruimtelijk-emotionele binding). Aan de hand van een enquête is nagegaan welke factoren een significante voorspeller zijn van participatie.

Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat burgers uit hogere sociaaleconomische klassen (inkomen, betaald werk) eerder geneigd zijn te participeren. Daarnaast participeren ouderen meer dan jongeren. De sociaal-demografische factoren (geslacht en wel of geen kinderen) hebben geen significante invloed op participatie. Sociale netwerken zijn niet uitgebreid onderzocht, maar respondenten die het eens waren met de stelling “Most people can be trusted” zijn eerder geneigd te participeren. Het hebben van vertrouwen in mensen heeft dus een positieve invloed op participatie. Buurtbewoners die regelmatig contact hebben met burens en hechte relaties binnen de buurt onderhouden, participeren meer. Verder is er geen verband aangetoond tussen participatie en etniciteit. Tot slot toonde dit onderzoek aan dat huiseigenaren over het algemeen eerder geneigd zijn te participeren dan huurders. Dit heeft te maken met eigen belang, de waarde van het huis.

Doordat veel factoren een invloed hebben is het moeilijk de vinger te leggen op wat mensen beweegt te participeren. Factoren die van significante positieve invloed zijn, zijn sociaaleconomische klasse, leeftijd, vertrouwen, sociale contacten in de buurt en woonkarakteristieken.

Figuur 3. Verklarende variabelen voor tweede en derde generatie participatie (vertaald naar Nederlands, naar: Dekker, 2007).

Nu er gekeken is naar voorspellende factoren van participatie rijst de vraag hoe burgers zich organiseren, hoe ze met elkaar en anderen communiceren en hoe ze tot besluiten komen. Hier gaan de volgende drie paragrafen over.

Organisatie

De manier waarop buurtbewoners zich organiseren in een buurtvereniging beïnvloedt in hoeverre de verenigingen haar doelen kunnen bereiken. Checkoway en Zimmerman (1993) stellen dat meerdere factoren, inclusief individuele, organisatorische karakteristieken en het karakter van de gemeenschap waarin de buurtvereniging opereert het succes van een vereniging bepalen. Goed scorende buurtverenigingen gebruikten verschillende strategieën om hun doelen te bereiken.

Op organisatorisch vlak hadden factoren als leiderschap, planning en coöperatie een positief effect (Checkoway & Zimmerman, 1993). Wat opvalt, is dat het budget en de omvang van de staff (commissie- en bestuursleden) ook in relatie stond met de kwaliteit van de vereniging. Naast de manier waarop de buurtvereniging georganiseerd wordt, is ook de communicatie van invloed op het succes van een buurtvereniging.

Communicatie

Het contact tussen bewoners gaat voornamelijk face-to-face en op een informele manier (Florin & Wandersman, 1990). Persoonlijk contact wordt als essentieel gezien bij de vorming van sociaal kapitaal. Dit contact kan leiden tot onderling vertrouwen en binding met de buurt. Hierbij zijn optimisme en een sociale houding van actieve buurtbewoners voorspellers van succesvolle verenigingen (Checkoway & Zimmerman, 1993)

Hampton & Wellman (2003) wijzen naast persoonlijk contact ook op het belang van sociale media. In deze studie zijn buurten vergeleken waar gechat en gediscussieerd wordt via sociale media met buurten waar dit niet het geval is. De effecten hiervan zijn dat er meer *weak ties* ontstonden en buuren meer met elkaar in contact stonden. Dit kan leiden tot positieve veranderingen in de buurt, zowel op sociaal als fysiek vlak. Volgens Hampton & Wellman (2003) heeft dit namelijk een positief effect op het organiserend vermogen van buurtbewoners. In onderlinge communicatie tussen actieve bewoners worden besluiten genomen. Er wordt nu ingegaan op de manier waarop dat georganiseerd kan worden.

Besluitvorming

Het traditionele idee over organisaties als rationele entiteiten is lange tijd dominant geweest bij onderzoek naar buurtverenigingen. Hieraan wordt ook het belang van een duidelijke, kalme, professionele en rationele communicatie verbonden (Mumby & Putnam, 1992). Brunsson (1985) stelt hier juist tegenover dat irrationaliteit onlosmakelijk verbonden is met organisaties en dat een te rationele benadering schadelijk kan zijn bij besluitvormingsprocessen door een hogere perceptie van risico. Hier voegt hij aan toe dat een te professionele en rationele benadering ten kosten kan gaan van de motivatie tot handelen.

Besluitvorming gaat over de menings- en daarna besluitvorming van het actieve kader binnen de vereniging. Voordat een buurt invloed kan hebben op besluiten die de buurt aangaan, dient ze zelf een standpunt te vormen. Over het algemeen hebben buurtverenigingen de neiging om een niet-hiërarchische structuur te hebben en democratische besluitvorming na te streven (Oropesa, 1995). Met deze manier van organiseren proberen buurtverenigingen te voorkomen dat tegengestelde meningen en uiteenlopende belangen ten koste gaan van de effectiviteit van de buurtvereniging. Toch zijn buurtverenigingen niet zo democratisch als ze op het eerste gezicht lijken.

Cnaan (1991) vraagt zich af in zijn artikel 'Neighborhood-representing Organizations: How Democratic Are They?' hoe democratisch het besluitvormingsproces in buurtverenigingen daadwerkelijk verloopt. Aan de hand van een literatuurstudie stelt Cnaan dat het zowel qua participerende democratie als representerende democratie van een buurtvereniging niet zo goed gesteld is. Vanuit een representatief oogpunt noemt hij het risico dat overheden en ander autoriteiten de buurtvereniging gebruiken als een mechanisme van sociale controle. Door buurtverenigingen te betrekken wordt de schijn gewekt dat mensen invloed hebben, waardoor de gemoederen van burgers goed worden gehouden. Vanuit een participerend democratisch oogpunt stelt Cnaan dat de bewoners die de mogelijkheid hebben om meer te participeren onevenredig veel invloed hebben.

Dit sluit aan de bij stelling van King (2004) dat buurtverenigingen de neiging hebben zich voornamelijk in te zetten voor de belangen van de actief participerende burgers, Hij suggereert verder dat buurtverenigingen pas democratisch te werk gaan als er een substantiële bedreiging of een gezamenlijk probleem zich voor gaat doen. In deze situaties zetten buurtverenigingen zich in voor de meerderheid, staan ze meer open voor suggesties uit de buurt en zijn ze minder beïnvloedbaar door andere autoriteiten. Als deze bedreiging of gezamenlijk probleem wegvalt neigen buurtverenigingen weer in het oude patroon van een meer gesloten, minder democratisch en minder machtige organisatie te vervallen.

Samenwerking andere buurtverenigingen

King (2004) heeft 173 nieuwsbrieven van buurtverenigingen onder de loep genomen en laat zien dat buurtverenigingen weinig met elkaar samenwerken. Maar in 3% van de gevallen werd in een nieuwsbrief gesproken over een samenwerking met omliggende verenigingen. Dit ondersteunt de analyse van Mesch (1996) dat buurtverenigingen meer en wijder invloed kunnen hebben door samen te werken met omliggende buurtverenigingen.

Berry, Portney & Thompson (1993) wijzen erop dat deze samenwerking in eerste instantie ten koste kan gaan van activiteiten in de eigen buurt, maar dat dit op lange termijn positieve effecten kan hebben. Dit is vooral het geval bij buurt overschrijdende issues. Deze samenwerking zal worden aangegaan door dezelfde mensen die al actief zijn binnen de buurtverenigingen. Hierbij is het creëren van nieuw leiderschap met innovatieve ideeën kansrijk (King, 2004).

Wanneer een buurtvereniging succesvol is heeft dit effecten op de buurt, de actieve buurtbewoners en de samenleving als geheel. Hier wordt nu op in gegaan.

Effecten van een buurtvereniging

Koschmann and Laster (2011) stellen dat de buurtverenigingen een vitale rol spelen in de ontwikkeling van de civil society en wijzen op een aantal effecten. Zo heeft de aanwezigheid van een actieve buurtverenigingen een positieve invloed op de omvang van de participatie in het politieke proces in een buurt (Berry, Portney & Thompson, 1993; Smith, 1997). Dit komt doordat buurtverenigingen helpen burgers te organiseren in het politieke proces. Belangrijke noot die hierbij geplaatst moet worden is dat King (2004) stelt dat buurtverenigingen de neiging hebben zich voornamelijk te bekommeren om issues die geopperd worden door het actieve deel van de vereniging en niet per se die van de gehele buurt.

Verschillende actoren (onder andere politici, lokale overheden, maatschappelijke instellingen) zoeken de buurtverenigingen op om lokale problematiek te agenderen (Knickmeyer, Hopkins, & Meyer, 2003). Dit gebeurt veelal vanuit het idee dat problemen op lokaal schaalniveau het best kunnen worden aangepakt.

Buurtverenigingen kunnen economische en sociale belangen van buurtbewoners behartigen (Mesch & Schwirian, 1996) en kunnen door gezamenlijke actie een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de leefomgeving (King, 2004). Deze effecten komen voort uit de onderlinge verbanden die tussen bewoners worden gecreëerd.

Ook leveren buurtverenigingen een bijdrage aan het creëren van nauwere banden tussen bewoners en beleidsmakers (Logan & Rabrenovic, 1990). De buurtvereniging functioneert hier als een tussenpersoon. Meyer and Hyde (2004) spreken dan ook van ‘forums for relationship building’.

Doordat burgers binnen de buurtvereniging op een communicatieve wijze een gezamenlijk doel nastreven ontstaan er connecties tussen burgers. Putnam (2000) ziet een actieve buurtvereniging als een teken van civil health en een bron van sociaal kapitaal. Deze relatie is wederkerend. Een buurtvereniging draagt bij aan de creatie van sociaal kapitaal en sociaal kapitaal is een belangrijke succesfactor voor de effectiviteit van deze verenigingen.

Naast deze positieve effecten heeft de buurtvereniging ook de potentie om een negatief effect op de buurt te hebben. Ten eerste kan er een conflict ontstaan tussen verschillende groepen binnen de buurt indien er besluiten worden genomen die niet representatief zijn voor de gevoelens binnen een buurt (Cnaan, 1991). Hierdoor kan het gevoel ontstaan dat de buurtvereniging niet opkomt voor de gevoelens van iedereen in de buurt, maar alleen voor een beperkt deel.

Ten tweede kan de buurtvereniging gebruikt worden door autoriteiten als een vorm van sociale controle (Cnaan, 1991). Door de buurtvereniging te betrekken maar geen invloed te geven kan het lijken dat het besluitvormingsproces goed is verlopen, terwijl bewoners eigenlijk tevreden zijn gehouden met schijnparticipatie of door de overheid zijn beïnvloed.

Tot slot kunnen verschillende maatschappelijke organisaties binnen dezelfde buurt competitie krijgen wat betreft de positie in de buurt (Cnaan, 1991). Dit kan leiden tot onderlinge conflicten. Deze conflicten kunnen sociale verstandhoudingen verstoren en daarmee de sociale kwaliteit van de buurt ondermijnen.

Er is dus aanleiding om te stellen dat een actieve en goed werkende buurtvereniging in potentie tal van positieve effecten kan hebben voor de mensen, de buurt en de samenleving als geheel. Deze effecten zullen niet of in mindere mate aanwezig zijn in buurten met slecht functionerende buurtverenigingen of in buurten waar geen buurtvereniging actief is.

2.4 Conceptueel model

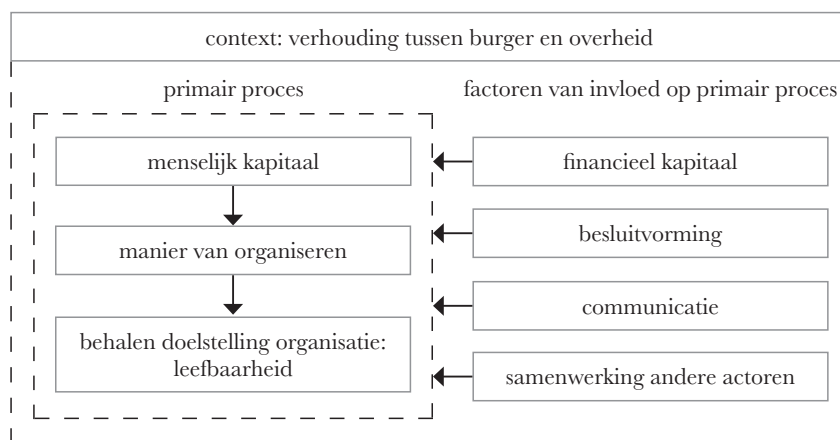
Deze literatuurstudie laat zien dat er veel factoren invloed hebben op de manier waarop buurtbewoners zich organiseren in een buurtvereniging. Deze paragraaf dient als toelichting bij het conceptueel model (Figuur 4). Een conceptueel model is een bruikbare en gangbare manier om concepten te structureren en dient als analysekader in dit onderzoek. Zo zijn de interviewvragen (Appendix C) gebaseerd op het conceptueel model en de indeling van de hoofdstukken 4, 5 en 6, komen overeen met dit model (Tabel 3).

Samenvatting theoretisch kader en toelichting bij conceptueel model

De buurtvereniging is onderdeel van de civil society en er is een verandering gaande wat betreft de verhouding tussen burger en overheid. Zo wordt er enerzijds meer van burgers verwacht en anderzijds nemen burger het heft meer in handen door zich te organiseren en initiatief te nemen.

Binnen de civil society is de buurtvereniging actief. De buurtvereniging heeft interactie met andere actoren zoals de (gemeentelijke) overheid, marktpartijen die actief zijn in de buurt, andere buurtverenigingen en andere maatschappelijke actoren (bijvoorbeeld kerkgemeenschappen, vrijwilligersorganisaties en (sport) verenigingen).

De buurtvereniging heeft als doel het verhogen van de leefbaarheid van de buurt. Dit doen ze door het organiseren van menselijk kapitaal. Factoren die dit proces beïnvloeden zijn financieel kapitaal, de manier van besluitvorming, communicatie en de samenwerking met andere actoren.

Figuur 4. Conceptueel model (Auteur, 2015).

Tabel 3

Vertaling conceptueel model naar indeling hoofdstuk 4, 5 en 6 (Auteur, 2015)

volgorde	1	2	3	4	5	6	7
----------	---	---	---	---	---	---	---

3. METHODOLOGIE

Dit onderzoek is uitgevoerd aan de hand van een meervoudige case study met één case in Nederland, de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt in Groningen en een groep van vier cases in Woking en Guildford in het Verenigd Koninkrijk. De case in Nederland is vergeleken met de vier cases in het Verenigd Koninkrijk. Het onderzoek is kwalitatief en deductief van aard. In dit hoofdstuk worden methodologische keuzes beschreven en onderbouwd.

In paragraaf 3.1 is aandacht geschonken aan de methodologische benadering. Vervolgens is in paragraaf 3.2 uitgewerkt waarom welke methoden van onderzoek zijn gebruikt om tot beantwoording van de centrale vraagstelling te komen. De selectieprocedure van cases en respondenten volgt in paragraaf 3.3 en er is in paragraaf 3.4 aandacht voor de betrouwbaarheid, herhaalbaarheid en geldigheid van het onderzoek. Tot slot sluit het hoofdstuk af met (ethische) overwegingen tijdens het onderzoek in paragraaf 3.5.

3.1 Methodologische benadering

De theoretische en methodologische benadering hangt samen met de ontologie en epistemologie van een onderzoek. Ontologie gaat over theorieën of een verzameling van theorieën die zoeken naar antwoord op de vraag over hoe de wereld in elkaar zit om kennis over die wereld mogelijk te maken (Aitken & Valentine, 2006). Epistemologie is de filosofie die onderzoek doet naar de origine, methoden en beperkingen van onze kennis en vraagt zich af wat geaccepteerd kan worden als valide kennis over deze wereld (Aitken & Valentine, 2006). Ontologie en epistemologie zijn op een complexe manier verbonden met de methoden van onderzoek die gebruikt worden bij het doen van onderzoek (Sayer & Morgan, 1985; Hesse-Biber & Leavy, 2004).

Een belangrijk spanningsveld binnen sociaal wetenschappelijk onderzoek is de vraag of onderzoek zich voornamelijk op individueel handelen zou moeten richten, of meer op de sociale structuren. Individueel handelen verwijst naar gedrag, ervaringen en gevoelens van mensen en sociale structuren verwijzen naar regels, beschikbare middelen en institutionele inrichting (Giddens, 1984). Dit spanningsveld wordt ook wel actor-structuur dualisme genoemd.

Giddens (1984) heeft gepoogd een brug te vormen tussen de dominante focus op individuele ervaringen (Behavioralism) en de dominante focus op sociale structuren (Structuralism, Marxism) door de complexe verhouding tussen menselijk handelen en sociale structuren te beschrijven in zijn structuration theory. Giddens ziet individueel handelen en sociale structuren niet los van elkaar, aangezien deze twee elkaar continue beïnvloeden. Het individueel handelen zou enerzijds bepaald kunnen worden door de positie in sociale structuren, terwijl anderzijds diezelfde individuen structuren beïnvloeden en/of kunnen doorbreken (Winchester & Rofe, 2010; Giddens, 1984).

De structuration theory is gebruikt om een balans te vinden tussen de focus op individueel handelen en sociale structuren waarin dit plaatsvindt. Een louter kwantitatieve benadering zou alleen inzicht geven in de sociale structuren, terwijl in dit onderzoek naar de functie van de buurtvereniging ook individuele ervaringen van belang zijn. De buurtvereniging bestaat namelijk uit actieve buurtbewoners die handelen binnen de vereniging en daar ervaringen en ideeën bij hebben.

Dit onderzoek gaat uit van een kwalitatieve onderzoeksbenadering, hierdoor kan er gefocust worden op ervaringen van actieve buurtbewoners. Kwalitatieve onderzoeksmethoden worden gebruikt om antwoord te geven op onderzoeksvragen gerelateerd aan zowel de ervaringen van individuen, maar ook naar sociale structuren waarin individuen handelen (Winchester & Rofe, 2010).

Sayer en Morgan (1985) stellen dat dezelfde methode, bijvoorbeeld interview, zowel gebruikt kan worden om meer over individuele ervaringen van mensen te weten te komen, als dat het een opstap kan zijn naar het in kaart brengen van relevante sociale structuren.

Verder is het onderzoek interpretivistisch van aard. Onderzoek vanuit een interpretivistische benadering kijkt naar meerdere percepties en realiteiten (Bryman, 2008). Er wordt uitgegaan van maatschappelijke complexiteit van onderlinge interacties, persoonlijke waarden en ervaringen. Interpretivistisch onderzoek is niet op zoek naar één objectieve en absolute waarheid, maar probeert inzicht te krijgen in het complexe samenspel van mensen met afwijkende meningen, ervaringen en ideeën (O’Leary, 2010).

De analyse in dit onderzoek is op deductieve wijze uitgevoerd. Er wordt dus vanuit bestaande theorieën naar de empirie gekeken (Bryman, 2008). Er is gekozen voor deductief onderzoek, omdat dit er aan de hand van het conceptueel model ervoor zorgt dat er gericht empirische data verzameld, geanalyseerd en geïnterpreteerd kan worden. De interviewvragen (Appendix C) en de indeling van de volgende drie hoofdstukken zijn gebaseerd op het conceptueel model. Dit geeft de dataverzameling richting en zorgt ervoor de analyse hierop aansluit.

3.2 Methoden van onderzoek

Eerst wordt er ingegaan op de keuze voor een meervoudige case study, vervolgens op de wijze waarop de literatuurstudie is uitgevoerd en tot slot op de semi-gestructureerde interviews als methode van dataverzameling.

Meervoudige case study

Om antwoord te kunnen geven op de vraag hoe buurtbewoners zich organiseren in Nederlandse buurtverenigingen en wat er geleerd kan worden van de situatie in het Verenigd Koninkrijk is er gekozen voor een meervoudige case study. Een case study of gevalstudie kan worden gedefinieerd als “een onderzoek waarbij slechts een of enkele onderzoekselement(en) is of zijn betrokken” (Segers, 1991, p. 341). Een case study gaat uit van het idee dat er bruikbare kennis kan worden verkregen door één geval intensief te bestuderen, terwijl anderen buiten beschouwing worden gelaten (Baxter, 2010).

Een case study kan een beeld geven van sociale relaties tussen betrokkenen, veranderingen daarin en de gevolgen van die relaties (Swanborn, 2008). Omdat een buurtvereniging een netwerk van buurtbewoners is sluit een case study hierop aan. De conclusies van een case study zijn zeer krachtig voor het enkele geval, maar gelden maar beperkt voor andere gevallen (Swanborn, 2008). Er is dus maar een beperkte mogelijkheid tot generaliseren.

Literatuurstudie

Als aanpak bij het verkrijgen van de bronnen voor de in het vorige hoofdstuk uitgevoerde literatuurstudie naar de concepten civil society, verhouding tussen burger en overheid en buurtvereniging is er gekozen voor dataverzameling via de catalogi van de universiteitsbibliotheken in Groningen, de zoekmachines ‘Science Direct’ en ‘Google Scholar’ en via eerder geraadpleegde literatuur. Vanuit de literatuurstudie is een conceptueel model gevormd dat dient als kader voor het onderzoek

Semi-gestructureerde interviews

Om inzicht te krijgen in zowel individuele ervaringen als in relevante maatschappelijke structuren is gekozen voor semi-gestructureerde interviews. Bij een semi-gestructureerde interviews is er naast de vooraf opgestelde vragen en te bespreken thema’s ruimte voor eigen inbreng van zowel de interviewer als de respondent (Dunn, 2010). De volgorde van het gesprek en of alle onderwerpen worden behandeld ligt niet vast. Door te streven naar gesprekken met een open karakter is er ruimte om ook sociale structuren en context erbij te betrekken.

3.3 Selectieprocedure cases en respondenten

Selectieprocedure cases

De buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt in Groningen is geselecteerd om inzicht te krijgen in de manier waarop buurtbewoners zich organiseren in een Nederlandse buurtvereniging. In het Verenigd Koninkrijk zijn meerdere cases in Woking en Guildford geselecteerd om zo een breed beeld te krijgen van de situatie daar, zodat er gekeken kan worden naar overeenkomsten, verschillen en lessen die toepasbaar kunnen zijn in Nederlandse context. Er is gekozen voor cases in Woking en het nabije Guildford, omdat de onderzoeker gedurende de zomer van 2014 in Woking heeft kunnen verblijven.

De case Buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt in Groningen is naar voren gekomen omdat het desbetreffende bestuur op zoek was naar een onafhankelijke student van de faculteit Ruimtelijke Wetenschappen om een buurtvisie op te stellen aan de hand van beschikbare informatie uit een werkgroep van deze vereniging. Mede hierdoor is de onderzoeker met idee voor dit onderzoek gekomen en na overleg bleek er uitzicht op veel informatie. Om deze case te kunnen vergelijken met cases in het Verenigd Koninkrijk zijn er voor de selectie in het Verenigd Koninkrijk een aantal selectiecriteria opgesteld.

De overige cases, buurtgerichte organisaties in het Verenigd Koninkrijk, zijn geselecteerd aan de hand van de volgende criteria:

- De buurtgerichte organisatie dient belangen van buurtverenigingen te behartigen en/of activiteiten te ontplooiën met als doel een positieve bijdrage leveren aan de (buurt)gemeenschap;
- Er moet toegang zijn tot relevante data;
- Ten behoeven van diversiteit qua informatie dienen de cases in het Verenigd Koninkrijk een verschillende omvang en nadruk te hebben.
- De buurtgerichte organisatie moet, net als bij de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt, een actief bestuur hebben.

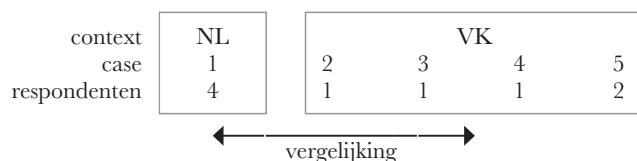
Deze criteria zorgen er enerzijds voor dat de cases, door soortgelijke doelstellingen en de aanwezigheid van een actief bestuur vergelijkbaar zijn en anderzijds zorgt het verschil in nadruk en omvang ervoor dat er een breder inzicht verkregen kan worden in de situatie in het Verenigd Koninkrijk.

Het contact met de cases in het Verenigd Koninkrijk is tot stand gekomen via lokale overheden in Woking en Guildford. Uiteindelijk is er gekozen voor; Horsell Resident’s Association (Woking), Downview Court Resident’s Association (Guildford), Neighbourhood Watch Shaftesbury Road (Woking) Celebrate Pryford (Woking) naast de case buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt in Groningen.

Tabel 4 geeft een overzicht van de cases en Figuur 5 geeft de verhouding tussen de cases en respondenten weer. Het idee hierachter is dat de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt inzicht geeft in de manier waarop een buurtvereniging zich kan organiseren in een periode van veranderende verhouding tussen burger en overheid in een Nederlandse en dat de vier cases in het Verenigd Koninkrijk inzicht kan geven in de situatie daar. Door deze twee situaties te vergelijken kunnen er mogelijk lessen uit het Verenigd Koninkrijk worden getrokken. De paragraaf op de volgende pagina gaat in op de selectieprocedure van respondenten binnen de case buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt. Er heeft geen selectieprocedure plaatsgevonden voor het selecteren van respondenten binnen de cases in het Verenigd Koninkrijk, aangezien er bij deze cases maar gesproken is met één respondent.

Tabel 4
Overzicht cases (Auteur, 2015)

#	naam case	respondenten	soort vereniging	land
1	Buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt	4	buurtvereniging	NL
2	Horsell Residents’ Association	2	bewonersorganisatie	VK
3	Downview Court Residents’ Association	1	bewonersorganisatie	VK
4	Neighbourhood Watch Shaftesbury Road	1	neighbourhood watch	VK
5	Celebrate Pryford	1	evenement vereniging	VK

Figuur 5. Onderlinge vergelijking cases (Auteur, 2015).

Selectieprocedure respondentent

De respondentent binnen buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt zijn geselecteerd aan de hand van de volgende criteria:

- De respondent moet een actieve functie hebben of hebben gehad binnen de buurtvereniging;
- Ten behoeven van diversiteit van de data moeten de respondentent verschillende functies hebben of gehad hebben binnen de buurtvereniging;
- Naast respondentent die al een langdurige periode actief zijn dienen er ook respondentent te zijn die nog maar net actief zijn geworden.

Op deze manier kan er een zo volledig mogelijk inzicht worden verkregen in de manier waarop actieve buurtbewoners zich organiseren in de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt en welke ervaringen en ideeën actieve buurtbewoners hierbij hebben.

Er is per case in het Verenigd Koninkrijk gesproken met één respondent, dus de keuze om deze case en daarmee de respondent op te nemen in het onderzoek komt overeen met de selectieprocedure van de case in het Verenigd Koninkrijk op de vorige pagina. In één geval, bij de Horsell Resident' Association ging het om twee respondentent voor één case, aangezien dit een echtpaar betrof. De respondentent vertegenwoordigden naast hun eigen verhaal de case, de buurtgerichte organisatie waarbinnen ze actief zijn. Dit betekent dat voor de case in het Verenigd Koninkrijk er maar inzichten en ervaringen van één respondent is meegenomen, terwijl bij de Noorderplantsoenbuurt het ging om vier respondentent.

Dit is bewust gedaan, aangezien het onderzoek dieper ingaat op de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt en de cases in het Verenigd Koninkrijk zijn meegenomen om naast het verschaffen van inzicht in de situatie in het Verenigd Koninkrijk een inventarisatie te kunnen maken van lessen die eventueel getrokken kunnen worden. Dit heeft voor het onderzoek als gevolg dat de resultaten van de cases gebaseerd zijn op het inzicht van een enkel persoon. Hoewel het niet meenemen van de ervaring van meerdere respondentent een beperking is, kan er toch inzicht verkregen worden in de (afwijkende) manier van organiseren in het Verenigd Koninkrijk. Dit kan doordat de respondentent die gesproken zijn in het Verenigd Koninkrijk allemaal een centrale positie hebben binnen de desbetreffende buurtgerichte organisatie.

Tot slot zijn er respondentent geselecteerd die buiten de cases vallen. Dit zijn respondentent werkzaam bij de lokale overheid in Groningen, Woking en Guildford. Ze geven inzicht in de sociaalpolitieke context waarbinnen de in dit onderzoek opgenomen cases functioneren. In Appendix A is een overzicht te zien van de respondentent (N=12). Om de kwaliteit te waarborgen wordt nu ingegaan op de betrouwbaarheid, herhaalbaarheid en geldigheid van het onderzoek.

3.4 Betrouwbaarheid, herhaalbaarheid en geldigheid

Bryman (2012) maakt onderscheid tussen de betrouwbaarheid, herhaalbaarheid en geldigheid als criteria bij het evalueren van sociaal onderzoek.

Betrouwbaarheid

Betrouwbaarheid gaat over de vraag of de onderzoeksresultaten onafhankelijk zijn van toeval (Baarde, de Goede, & van der Meer-Middelburg, 2000). Om de kwaliteit te waarborgen zijn zoveel mogelijk factoren gelijk gehouden. Denk hierbij aan de manier waarop een thema tijdens het interview geïntroduceerd wordt, de houding van de onderzoeker tijdens het interview en de omgeving waarin het interview gedaan is. Bij de interviews is gebruik gemaakt van een taperecorder en de interviews zijn woordelijk uitgewerkt. Deze data is vervolgens getranscribeerd en ingedeeld per thema, waardoor willekeur tijdens de analyse is ingeperkt. De data is alleen inzichtelijk voor de studiebegeleider en een tweede lezer van de Rijksuniversiteit Groningen, om zo de privacy van de respondenten zoveel mogelijk te waarborgen.

Herhaalbaarheid

De herhaalbaarheid van het onderzoek kan worden gewaarborgd door de manier waarop het onderzoek is uitgevoerd vast te leggen (Bryman, 2012). Denk hierbij aan welke methoden van dataverzameling zijn gebruikt en welke vragen aan respondenten zijn gesteld. Hoewel herhaling van hetzelfde onderzoek vrij zeldzaam is (Bryman, 2012), kan hierdoor, indien de uitkomsten vergelijkbaar zijn, een theorie een steviger empirisch fundament krijgen. Openheid zorgt ervoor dat de kritische lezer beter kan begrijpen hoe de onderzoeker tot bepaalde resultaten en bijbehorende conclusie is gekomen. Door het gebruik van een conceptueel model en de openbaarheid van de interview guide (Appendix C) is dit onderzoek, met nieuwe cases en respondenten, te herhalen.

Geldigheid

De geldigheid van een onderzoek gaat over de vraag of de uitkomsten van het onderzoek overeen komen met de werkelijkheid die onderzocht is (Baarde, de Goede, & van der Meer-Middelburg, 2000). De betrouwbaarheid is een voorwaarde voor geldigheid van een onderzoek (Bryman, 2012). De manier waarop de interviewvragen gesteld worden, heeft invloed op het antwoord en de manier waarop de onderzoeker data interpreteert, heeft invloed op de conclusies. Hier is rekening mee gehouden door zo neutraal mogelijke vragen te stellen en de onderzoeksvragen op neutrale wijze te introduceren.

Aangezien er bij kwalitatief onderzoek altijd sociale interactie plaatsvindt, is subjectiviteit niet volledig te voorkomen (Dunn, 2010). Door data te transcriberen kan de kans op misinterpretatie door subjectiviteit verkleind worden. Door dit op een zorgvuldige wijze te doen en de analyse alleen te baseren op de interviewdata kan de geldigheid worden vergroot.

Doordat het onderzoek een deductieve opzet heeft en de interviewvragen en de vervolganalyse gebaseerd zijn op het conceptueel model, is de kans op willekeurige analyse verkleind. Juist vanwege de kwalitatieve benadering met relatief weinig respondenten, is het van belang om van tevoren aan de hand van de literatuurstudie en conceptueel model vast te stellen binnen welk kader er naar informatie gezocht moet worden om de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden.

3.5 Overwegingen tijdens het onderzoek

Het verzamelen en interpreteren van data over zowel individuele ervaringen als maatschappelijke structuren kunnen niet los worden gezien van persoonlijke interactie (Dunn, 2010). Maatschappelijke normen en waarden, verwachtingen van individuen en machtsstructuren beïnvloeden deze interacties (Dunn, 2010). Welke methoden van dataverzameling ook worden gebruikt, deze factoren beïnvloeden het verloop en de uitkomsten van het onderzoek. Het doen van zorgvuldig en ethisch verantwoord onderzoek hangt voor een groot deel af van de manier waarop de onderzoeker omgaat met de unieke relaties tussen de onderzoeker en de participanten (Dunn, 2010).

Overweging verhouding onderzoeker-respondent(en)

Bij het uitvoeren van kwalitatief onderzoek zijn er machtsverhoudingen in het spel (Dunn, 2010). In dit geval zijn er twee issues van belang, of de onderzoeker onderdeel van het onderzoeksobject is en hoe de (macht)verhouding ligt tussen de onderzoeker en de respondent.

Ten eerste, doordat de onderzoeker voorafgaand aan dit onderzoek een buurtvisie heeft geschreven voor de Noorderplantsoenbuurt in Groningen, zijn een aantal van de geïnterviewden al beter bekend. Hierdoor kan het lastiger zijn om objectief te blijven. Aan de andere kant kan deze eerdere interactie bijdragen aan een meer openhartig gesprek. Om dit effect te verkleinen en de uitkomsten in een breder perspectief te plaatsen is er gekozen om bij deze case ook respondenten toe te voegen waar nog geen eerder contact mee is geweest.

Ten tweede is het van belang na te denken over de (macht)verhouding tussen onderzoeker en respondent(en). In de situatie van dit onderzoek is er een asymmetrische verhouding tussen onderzoeker en respondent, wat betekent dat er significante verschillen zijn qua sociale positie tussen beiden (Dunn, 2010). Denk hierbij aan leeftijd, sociaaleconomische positie en levenservaring.

Ethische overwegingen

Bij de kwalitatieve benadering in dit onderzoek wordt inbreuk gemaakt op de privacy van personen. Zo kunnen bepaalde uitspraken van respondenten gevoelig liggen, waardoor de desbetreffende respondent anoniem wil blijven. Het is van belang dat de respondenten die meewerken aan het onderzoek hier toestemming voor geven en ook weten wat er met de data gebeurt. Om hier duidelijkheid over te verschaffen wordt gebruik gemaakt van een toestemmingsformulier (Appendix B) dat voorafgaand aan de interviews met de respondent doorgenomen wordt. Er wordt pas gestart met het interview en opname nadat de respondent het toestemmingsformulier heeft ingevuld en daarmee aangegeven heeft in te stemmen met participatie aan het onderzoek.

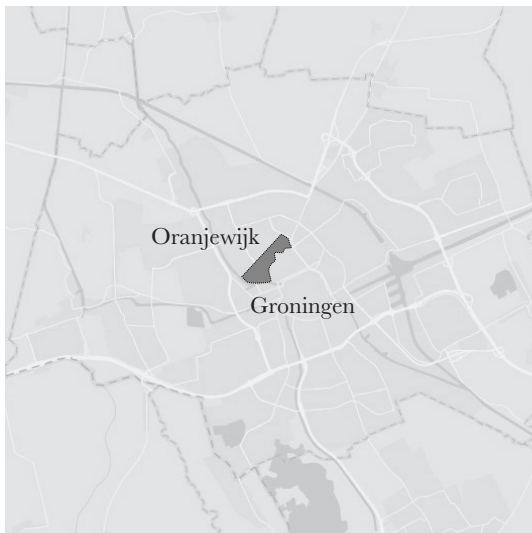
4. BUURTORGANISATIE IN DE NOORDERPLANTSOENBUURT

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de manier waarop buurtbewoners zich organiseren in de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt. De buurt en vereniging worden geïntroduceerd en de doelstelling die de buurtbewoners nastreven wordt besproken in paragraaf 4.1. Vervolgens wordt er in paragraaf 4.2 ingegaan op het menselijk kapitaal van de buurtvereniging. De manier waarop actieve buurtbewoners, het menselijk kapitaal, zich in de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt organiseren wordt besproken in paragraaf 4.3. Paragraaf 4.4 kijkt vervolgens naar het beschikbare financiële kapitaal. Paragraaf 4.5 gaat in op de besluitvorming en paragraaf 4.6 kijkt naar de communicatie. Vervolgens wordt er in paragraaf 4.7 aandacht geschonken aan de samenwerking tussen de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt en andere actoren en in paragraaf 4.8 wordt de samenwerking in het perspectief van veranderende verhouding tussen burger en overheid geplaatst. Tot slot wordt in paragraaf 4.7 een conclusie getrokken.

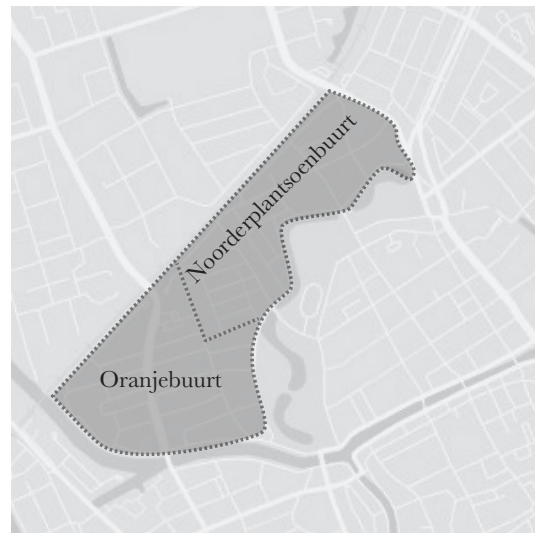
4.1 De buurt en doelstelling buurtvereniging

De buurt

De ‘Noorderplantsoenbuurt’ is een buurt in Groningen en onderdeel van de Oranjewijk (Figuur 6 & 7) en het ligt geografisch ingesloten tussen de spoorlijn Groningen-Sauwerd aan de noordkant en het gelijknamige park, het Noorderplantsoen aan de zuidkant. Aan de noordzijde wordt de buurt begrensd door de Noorderstationstraat en aan de zuidkant door de Kerklaan.

Figuur 6: Ligging Oranjewijk in Groningen (naar: National Geographic, z.j).

Figuur 7: Grens Oranjebuurt en Noorderplantsoenbuurt (naar: National Geographic, z.j).

De Noorderplantsoenbuurt is qua samenstelling vergelijkbaar met de Oranjebuurt (respondent 1, hierna wordt alleen cijfer dat correspondeert met lijst van geïnterviewde personen, Appendix A, weergegeven), vandaar dat de gegevens van de gehele wijk (waar beiden buurten onder vallen) worden gebruikt (Tabel 5). Alleen van de wijk als geheel worden door officiële instanties als het CBS cijfers bijgehouden. In de hele wijk wonen 6 585 mensen (CBS, 2012), waarvan ongeveer 4000 in de Noorderplantsoenbuurt (2). De Noorderplantsoenbuurt is van oudsher naast een woonbuurt ook een buurt met veel bedrijvigheid (Gemeente Groningen, 2014).

De buurt wordt gezien als een dorp binnen een stad (2, 3). Dit komt doordat de buurt geografisch nogal ingeperkt ligt. Belangrijke eigenschap die door alle respondenten wordt genoemd, verwijzen naar de locatie ten opzichte van het centrum en Noorderplantsoenpark. Deze nabijheid wordt als zeer positief ervaren. Daarnaast wordt de buurt als rustig ervaren: “Kinderen kunnen hier op straat voetballen” (3). Respondenten 2 beschrijft dit als: “... het centrum is dichtbij en toch voldoende ver weg”.

Dit soort buurten trekt volgens respondent 4 een bepaald type mens aan. Hij verwijst naar mensen die minder geven om het hebben van een groot huis, een tuin, of een grote auto. Progressieve mensen. Met enige twijfel wordt verwezen naar Groen Links. Dit onderbouwt hij later aan de hand van het relatief grote aantal zonnepanelen in de buurt.

De bewoners van de buurt worden omschreven als gemêleerd qua samenstelling (2, 5), actief (2) en vriendelijk (3). Aan de andere kant stelt respondent 4 dat de samenhang niet zo groot is als soms gedacht wordt vanwege de gezelligheid die de buurt uitstraalt. “Ik bedoel, ik geloof niet dat mensen bij elkaar de deur platlopen. Er zijn wel mensen die bij elkaar op bezoek gaan. Maar, het leven is redelijk anoniem volgens mij” (4). Respondent 2 verwijst bij de vraag over de opbouw van de buurt qua bewoners naar de relatief grote hoeveelheid koopwoningen en studentenkamers en de lage hoeveelheid huurwoningen.

De buurt heeft veel weg van een stadsbuurt. Dicht bij het centrum, maar net erbuiten. In Tabel 5 op de volgende pagina is een overzicht te zien van cijfermatige karakteristieken van de Oranjewijk, de Oranjebuurt en Noorderplantsoenbuurt samen, die opvallen ten opzichte van het Nederlands gemiddelde. Weinig auto's, kleine huishoudens, veel voorzieningen in de nabije omgeving. De leeftijdsgroep 14-24 springt, waarschijnlijk vanwege het grote aantal studenten, boven het landelijk gemiddeld uit.

In deze buurt is de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt nu z'n 30 jaar actief. Het ontstaan heeft een duidelijke reden, hier wordt samen met de doelstelling die de vereniging nastreeft nu op ingegaan.

Tabel 5
Cijfermatige karakteristieken Oranjewijk en Nederlands gemiddelde (Auteur, 2015)

Opmerkelijk laag	Oranjewijk	Nederlands gemiddelde
Eensgezinswoning	33%	84%
Aantal auto's per huishouden	0,4	1,2
Gemiddelde huishoudsgrootte	1,5 pers	2,4 pers
Gemiddeld elektriciteitsgebruik (kWh)	2.300 kWh	3.835 kWh
Leeftijd 0-14 jaar (%)	10%	17%
Leeftijd 45-64 jaar (%)	22%	31%
Opmerkelijk hoog		
Aantal kinderdagverblijven binnen 3km	59,6	6,1
Aantal restaurants binnen 3km	204,8	20,0
Leeftijd 15-24 jaar (%)	30%	12%
Aantal supermarkten binnen 3km	30,0	5,1
Ongehuwd (%)	77%	44%

De Buurtvereniging en haar doelstelling

Respondent 2 vertelt als volgt over het ontstaan van de buurtvereniging:

“Noorderplantsoenbuurt heeft zichzelf z'n 30 jaar geleden opgericht. Ik verwacht met vanwege een stukje onvrede, toentertijd met de Oranjebuurt, of Oranjewijk. Dit was toen een afbraakwijk, er stonden veel panden leeg. Mensen wilden hier echt niet wonen. Toen zijn een aantal bewoners opgestaan om actief te gaan lobbyen om, hoe wil je deze buurt hebben?” (2)

De oprichting van de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt heeft een duidelijke reden. De wijk zou afgebroken worden en de bewoners waren het daar niet mee eens. Niet zonder resultaat, want de buurt ligt er volgens de respondenten die nu actief zijn goed bij. Volgens de statuten is de vereniging officieel eind 1983 opgericht, met als doel: “de bevordering van een zo gunstig mogelijk woon-, leef- en werkklimaat in de Noorderplantsoenbuurt” (Noorderplantsoenbuurt, 2014).

De vereniging brengt vier keer per jaar een buurtkrant uit, samengesteld door een onafhankelijke redactie. Er staan mededelingen in, vaste rubrieken, informatie over de buurt en opiniestukken van bewoners. Sinds 2005 heeft de Noorderplantsoenbuurt een eigen website met informatie over de buurt en zaken die er spelen.

Alle buurtbewoners zijn automatisch en kosteloos lid van de buurtvereniging en tweemaal per jaar vindt er een Algemene Ledenvergadering (ALV) plaats. Hier kunnen buurtbewoners elkaar treffen en wordt er gesproken over zaken die er spelen. Zo heeft de vereniging zich onder andere bezig gehouden met gemeentelijk parkeerbeleid, losloopbeleid in het Noorderplantsoenpark en nieuwbouwprojecten in de wijk. De vereniging heeft een formeel bestuur bestaande uit een voorzitter, een secretaris, penningmeester en algemene bestuursleden.

De buurtvereniging probeert haar doelen te bereiken door het inzetten van menselijk kapitaal. Hier wordt nu op ingegaan.

4.2 Menselijk kapitaal

Hoewel iedereen in de buurt automatisch lid is van de buurtvereniging is hier maar een klein deel van actief (4). Dit valt ook op bij de ALV waar de opkomst meestal tussen de 20 en 50 personen ligt (5). Meestal zijn dit ook dezelfde mensen die hier naar toe komen. Het kost redelijk veel tijd en energie om een actieve rol te bekleden en het is dan ook lastig om nieuwe mensen te vinden (2, 4).

Toch is er veel inhoudelijk en organisatorische kwaliteit aanwezig in de wijk (2, 3). Dit valt vooral op wanneer er een bepaald vraagstuk speelt. Op dat moment weet de buurt zich te mobiliseren en zijn bewoners bereid om een bijdrage te leveren (4). Een goed voorbeeld hiervan is de verkoop van de Noorderkerk in de buurt. De woningcorporatie wilde het gebouw van de hand doen en de buurt maakte zich zorgen wat nieuwe functie zou worden. Ze wilden inspraak. Respondent 2 over de Noorderkerk: “Als je ziet wat binnen no-time aan tafel zit aan kwaliteit”. Een ander voorbeeld is de ALV waarbij het parkeerbeleid en het bestemmingsplan besproken werd, toen waren er ongeveer 150 mensen aanwezig (2).

Er wordt geprobeerd om nieuwe mensen te vinden die een bijdrage willen en kunnen leveren. Nieuw talent aanboren wordt als lastig ervaren (4). Bewoners vooral geneigd aan te sluiten en actief te worden als er een concreet vraagstuk in de wijk speelt. Wat betreft het activeren van bewoners werkt op persoonlijke titel aanspreken verreweg het beste (2). Een oproep in de buurtkrant of op de website heeft weinig zin.

Op de vraag waarom men actief is geworden binnen de buurtvereniging werd eenduidig gereageerd. Naast het privé- en werkzame leven was er de overtuiging dat het belangrijk is om ook een bijdrage te leveren aan de maatschappij als geheel (2, 3, 4, 5). Dit kan betrokkenheid bij de maatschappij zijn, maar ook betrokkenheid bij de buurt is een reden voor mensen om zich in te zetten.

In hoeverre de buurtvereniging succesvol is bij het behalen van haar doelen hangt af van de manier waarop het menselijk kapitaal zich organiseert.

4.3 Manier van organiseren

Iedereen die in de Noorderplantsoenbuurt woont is automatisch en gratis lid van de buurtvereniging. De buurtvereniging wordt geleid door een bestuur bestaande uit een voorzitter, secretaris, penningmeester en algemene bestuursleden. De voorzitter wordt gekozen door de leden van de buurtvereniging tijdens een ALV (2). De rest van het bestuur wordt onderling samengesteld en taken worden over de bestuursleden verdeeld.

De vereniging organiseert zich naar thema in de vorm van de eerder besproken werkgroepen. Deze werkgroepen ontstaan vrij spontaan op het moment dat een vraagstuk zich voordoet en lossen later ook weer op (2). Zo kan het voorkomen dat een individu iets wil ondernemen of zich ergens zorgen over maakt, waarna anderen zich aansluiten. Op een gegeven moment komt ook het bestuur in beeld en wordt er onderling overlegd en vindt er afstemming plaats. Het bestuur coördineert het geheel en is aanspreekpunt voor de buurt, stakeholders in de omgeving en de lokale overheid.

De buurtvereniging ontplooit verschillende activiteiten om haar doelen te bereiken. Er kan onderscheid worden gemaakt tussen actiegerichte en protestgerichte buurtverenigingen (1, 2). De Noorderplantsoenbuurt is meer verschoven richting een actiegerichte buurtvereniging (2). Zelf ondernemen en initiatief tonen in plaats van tegenwerken en inspraak. Met name het verbinden van stakeholders en via constructief overleg invloed uitoefenen op verschillende vraagstukken die spelen in de buurt (2).

Deze benadering wordt als volgt omschreven: “Vooral menskracht. Slimheid, organiseren van werkgroepen. Die dan een specifieke taak krijgen. Daar proberen we dan goed in te sturen. Met minimale energie, maar wel met maximaal resultaat.” (2). Een werkgroep bestaat uit een groep buurtbewoners die zich veelal tijdelijk met een bepaald thema bezig houden. Zo maakt de buurtvereniging bijvoorbeeld onderdeel uit van de parkcommissie, waarin verschillende partijen overleggen over het Noorderplantsoenpark (5).

Een ander goed voorbeeld is het eerder besproken parkeerbeleid waarin de buurtvereniging actief meedenkt met de gemeente (3). Bij dit soort activiteiten gaat het voornamelijk over ruimtelijke vraagstukken en wat voor invloed dit gaat hebben op de buurt. Er wordt samen actie ondernomen als er iets speelt (5). Mocht men er via overleg niet uitkomen dan wordt dit, indien nodig, aangekaart bij de lokale politiek.

Naast het hebben van invloed op (ruimtelijke) beleid houdt de buurtvereniging zich ook bezig met informatie delen met de buurt. De buurtvereniging informeert de buurt over zaken die spelen en heeft een verwijzende functie (2). Hierdoor zijn buurtbewoners beter in staat om voor belangen op te komen en invloed uit te oefenen. Dit doen ze door middel van het uitbrengen van een nieuwsbrief, buurtkrant en het onderhouden van een website (4). Daarnaast proberen ze in de buurt een aanspreekpunt te zijn.

De buurtvereniging probeert lokale initiatieven te ondersteunen door waar nodig hulp te bieden (2, 3). Hierbij kan het gaan om het samenbrengen van mensen of door te verwijzen naar de juiste partij. Ook worden aan de hand van activiteiten in de buurt en Noorderplantsoenbuurt mensen met elkaar in contact gebracht.

In de volgende paragrafen wordt er ingegaan op de factoren, financieel kapitaal, besluitvorming, communicatie en samenwerking met andere actoren, die van invloed zijn op het proces waarbij buurtbewoners zich organiseren en vervolgens activiteiten ontplooiën om de doelen van de buurtvereniging na te streven. Eerst wordt ingegaan op het financieel kapitaal

4.4 Financieel kapitaal

De buurtvereniging krijgt, indien ze voldoen aan een aantal niet al te strikte voorwaarden, subsidie per inwoner van de gemeente. Hier maakt de vereniging niet altijd volledig gebruik van de financiële middelen waarover de buurtvereniging beschikt wordt als voldoende beschouwd (2, 4). De grootste kostenpost van de buurtvereniging is het drukken van de buurtkrant (2). De financiën worden gecontroleerd door een kascommissie, bestaande uit buurtbewoners en eens per jaar legt de penningmeester van het bestuur verantwoording af (2). Deze kosten worden gedrukt door advertentieruimte voor lokale ondernemers.

Daarnaast wordt er incidenteel subsidie aangevraagd bij de gemeente of maatschappelijke organisaties die burgerinitiatieven ondersteunen voor individuele projecten (2). Zo is er subsidie verkregen voor de realisatie van een mozaïek op de wand van een fietstunnel.

Tot slot wordt er bij het organiseren van activiteiten gezocht naar sponsors (2). Dit kunnen lokale ondernemers zijn, maar ook buurtbewoners zelf. De buurt moet regelmatig een standpunt innemen op het moment dat er een thema speelt, of er moet bepaald worden waarop de buurt zich gaat richten. De volgende paragraaf kijkt naar de manier waarop de besluitvorming plaatsvindt.

4.5 Besluitvorming

Binnen de buurtvereniging heeft in principe de ALV, dus de leden, het voor het zeggen. Belangrijk inhoudelijk overleg vindt dan ook voornamelijk plaats tijdens de ALV's. Wanneer er zich een belangrijk vraagstuk voordoet wordt er een extra ALV georganiseerd (3). Hier worden bewoners geïnformeerd, maar kunnen ze ook zelf input leveren aan het bestuur. Zo worden de plannen van het bestuur in november voorgelegd aan de leden en in april wordt hierover verantwoording afgelegd (2). Tijdens de ALV hebben leden inspraak en kunnen ze zelf zaken agenderen.

Het bestuur vertegenwoordigt de buurt en wil terughoudend zijn met het innemen van een inhoudelijk standpunt (3, 4). Het is voor het bestuur lastig om de hele wijk te vertegenwoordigen, aangezien men regelmatig een andere kijk heeft op een bepaald vraagstuk. Zo zijn er altijd buurtbewoners die stellen dat het bestuur niet zijn of haar mening vertegenwoordigt (3, 4). Het is belangrijk om te onderkennen dat de buurtvereniging een adviserende rol heeft en geen besluiten neemt over zaken die buiten de vereniging afspelen (5).

Het bestuur probeert op verschillende manieren met dit probleem om te gaan. Door geen inhoudelijk standpunt in te nemen als bestuur kom je neutraler over, waardoor er minder snel een conflict ontstaat. Daarnaast wordt er een extra ALV georganiseerd als er een belangrijk vraagstuk zich voordoet (5). Op die manier kunnen de leden die hierop af komen direct geconsulteerd worden.

Een andere manier is het uitzetten van een enquête (2, 5). Door de mening van de buurt te peilen kan de buurtvereniging stelling innemen namens de buurt en deze belangen verdedigen. Het wordt als belangrijk beschouwd dat dit op een zorgvuldige manier gebeurt (4) en de meerderheid moet ruim zijn (2). Hierdoor hoeft het bestuur niet inhoudelijk haar vingers te branden (2), maar kan het wel opkomen voor de belangen (van de meerderheid) van de buurt.

Intern wordt besloten hoe de buurt tegen vraagstukken aankijkt en extern probeert de buurtvereniging invloed te hebben op de besluitvorming. Hierbij is communicatie een belangrijke factor.

4.6 Communicatie

De belangrijkste communicatiemiddelen van de buurtvereniging zijn de website, de buurtkrant en de nieuwsbrief (2, 3, 4). Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van sociale media als Twitter en Facebook (4). Bij het promoten van de activiteiten of een ALV worden er soms posters in de buurt gehangen (5). Soms wordt er ook voor bepaalde zaken huis-aan-huis geflyerd (3, 4). Dit gebeurt niet vaak, aangezien het nogal duur en arbeidsintensief is (2). Via verschillende kanalen wordt geprobeerd de achterban te bereiken. De website leidt op dit moment een tamelijk slapend bestaan, wat gezien wordt als een gemiste kans (4).

Het buurtinitiatief 'De Groenste Buurt' informeert bewoners over de stand van zaken via een nieuwsbrief die via de website verspreid wordt (4). Op deze manier weten bewoners wat er speelt en er wordt geprobeerd andere bewoners uit te dagen ook zich bezig te houden met groene initiatieven in de buurt. Een ander voorbeeld betreft het buurtinitiatief waarbij er een mozaïek gerealiseerd zou worden bij een fietstunnel (2). Hier werd aan de hand van folders de omgeving geïnformeerd over wat er aan de hand was.

Bij dit proces zijn verschillende actoren betrokken. Hoe de verhouding met deze actoren is, bepaalt voor een deel de uitkomst van het proces waarbij er wordt gestreefd naar de doelstelling van de vereniging.

4.7 Samenwerking met andere actoren

Samenwerking gemeente

In Groningen is er een convenant gesloten tussen de gemeente en ongeveer 40 bewonersorganisaties (1). Hierin is afgesproken dat bewoners recht hebben op informatie en advies mogen geven over gemeentelijk beleid. Daarnaast neemt de gemeente geen belangrijke besluiten over buurten in de vakantieperiode, zodat bewoners de kans hebben om te reageren. Het gaat hierbij alleen om wijkgerichte besluiten. Het is hierbij lastig om te bepalen wanneer iets wijkgericht is (1).

De samenwerking bestaat uit overleg tussen betrokken partijen. Met name de gemeente is een belangrijke overlegpartner van de buurtvereniging. Over het algemeen wordt deze relatie als positief beschouwd (2, 3, 4). Met name het regulier contact met de stadsdeelcoördinator wordt als prettig ervaren (2, 4). Dit zorgt ervoor dat beide partijen op de hoogte zijn van zaken die spelen.

De samenwerking gaat op een vrij informele manier en betrokken personen weten elkaar direct via de mail en telefoon te bereiken (1, 5). Een oud bestuurslid noemt het hebben van een contactpersoon die weet wat er speelt in de buurt erg belangrijk (3). Met name wanneer men zich er bij de gemeente en buurtvereniging van bewust is dat het gaat om een gezamenlijk belang, loopt de samenwerking soepel (2). Er moet een soort wisselwerking plaatsvinden (5).

Het kan ook voorkomen dat de belangen tegengesteld zijn. Zo was de gemeente bezig te kijken of er betaald parkeren ingevoerd kon worden in de wijk. De buurtbewoners hadden het idee dat er te weinig rekening werd gehouden met wensen uit de buurt en ze te weinig hierover te zeggen hadden (2). In het begin van het traject ging dit vrij moeizaam, maar later werd de samenwerking beter en was de gemeente blij met meedenkende buurtbewoners (2). Mocht de buurtvereniging en het ambtelijk apparaat er niet uitkomen, dan is het aanspreken van lokale politici vaak het volgende station (2, 5). Het probleem wordt dan voorgelegd aan gemeenteraadsleden en wethouders, om zo een situatie aan de kaak te stellen en alsnog invloed te krijgen in het proces. Met name de communicatie is essentieel in deze samenwerking.

De stadsdeelcoördinator stelt dat niet iedereen het altijd eens kan worden, maar dat een eerlijk en open proces belangrijk is. Hij verwoordt dit als volgt:

“Als je proces dan maar goed is. Als je een gebrek hebt aan communicatie. Als je mensen niet goed op de hoogte stelt, of als je beloften doet die je niet kunt nakomen, of als je verwachtingen schept die je niet kunt nakomen. Dan doe je het echt verkeerd als gemeente en dat valt je aan te rekenen. (...) Maar zoals met betaald parkeren. Er zijn nog steeds mensen kwaad dat dit nu gaat gebeuren, maar ja, ik voel me daar geen seconden slecht over, want dat proces is super goed gegaan.” - Stadsdeelcoördinator (1)

Juist bij gebrek aan communicatie of miscommunicatie ontstaat er frictie tussen de gemeente en de buurtvereniging. Mocht dit wel goed gaan dan kan dit voor beide partijen een meerwaarde betekenen, zoals bij het parkeerbeleid (1, 2).

Samenwerking andere buurtverenigingen

Samenwerking vindt voornamelijk plaats wanneer er sprake is van een gezamenlijk belang (2) en bij grensoverschrijdende vraagstukken (3). Een voorbeeld dat door meerdere betrokkenen is genoemd is de parkcommissie. In deze commissie zitten afvaardigingen van de buurtverenigingen die om het park heen liggen en van de gemeente (3, 5). Hier is duidelijk sprake van een gezamenlijk belang, namelijk goed beheer van het park.

Mocht dit gezamenlijke belang er niet zijn, dan is er eigenlijk weinig contact tussen de verschillende verenigingen (2). Het onderling contact verloopt wederom op een vrij informele manier (2). Men heeft elkaars nummer en via de mail en telefoon worden zaken overlegd en afgestemd. Buurtverenigingen in de omgeving zijn in het geval van de Noorderplantsoenbuurt niet de meest constante qua activiteit, waardoor de frequentie en de manier van onderling contact nogal verschillend is (2). Over het algemeen is er weinig onderlinge strijd. Er is wel een verschil in hoe ijverig en actief de verschillende besturen zijn.

Samenwerking overige maatschappelijke actoren

De Noorderplantsoenbuurt zoekt meestal naar stakeholders waarvan wordt verwacht dat die een gemeenschappelijk doel hebben op het moment dat een vraagstuk zich voordoet. (2). Stakeholders die worden genoemd, anders dan de gemeente en andere buurtverenigingen, zijn de buurtagent (1), woningbouwvereniging (2) en de ondernemersvereniging (3).

Tussen de woningbouwvereniging en de buurtvereniging is zo af en toe contact. Er zijn relatief weinig huurwoningen in de Noorderplantsoenbuurt (2), dus het is geen belangrijke speler in de omgeving. Zo is er wel contact geweest toen de woningbouwvereniging een kerkgebouw in de buurt wilde verkopen. De bewoners wilden weten wat de woningbouwvereniging hiermee van plan was en wilden hierover meepraten (2). Er bestond namelijk angst dat het gebouw aan de hoogste bidder zou worden verkocht die het vervolgens zou gaan ombouwen tot studentenhuising, zonder dat er rekening zou worden gehouden met de wensen van de buurt. Dit overleg is niet altijd even soepel verlopen.

Tot slot is er sporadisch overleg met de vereniging van ondernemers. Dit gaat voornamelijk over de stand van zaken in de belangrijkste winkelstraten van de buurt. Als er zaken moeten worden aangeschaft, dan kopen ze dit zo veel mogelijk bij lokale ondernemers (2, 3). Daarnaast organiseren de ondernemers eens per jaar een markt in het Noorderplantsoenpark (3).

Samenwerking met initiatieven uit de buurt

Naast de buurtvereniging spelen er meer zaken in de Noorderplantsoenbuurt. Bewoners nemen zelf initiatief. Deze initiatieven staan in eerste instantie los van de buurtvereniging (2). Iedereen staat het vrij om samen met buurtbewoners iets te ondernemen. Toch zie je dat er op termijn contact gezocht wordt met het bestuur van de buurtvereniging (2, 4). Het bestuur probeert dat te stimuleren en waar mogelijk hulp te bieden, maar het blijft een op zichzelfstaand initiatief (2). Zo is men begonnen in een aantal straten met het zelf onderhouden van groenperken en dit is iets van de straat en niet van het bestuur (3).

Een van de betrokkenen bij het initiatief 'De Groenste Buurt' vertelt dat ze redelijk onafhankelijk zijn begonnen, maar naarmate het groter werd de samenwerking met de vereniging meer werd opgezocht (4). Zo is er contact gelegd met het bestuur en geeft het initiatief om de zoveel tijd een nieuwsbrief uit, waarin de stand van zaken wordt gecommuniceerd met de rest van de buurt. Het is steeds meer onder de noemer van de Noorderplantsoenbuurt komen te vallen, aangezien beide partijen daar een voordeel in zagen (4).

4.8 Buurtvereniging en verhouding tussen burger en overheid

Tijdens de interviews werd gevraagd naar positie van de buurtvereniging in relatie tot de veranderende verhouding tussen burger-overheid en de door menigeen geopperde verschuiving naar een participatiesamenleving. Na het vragen naar de veranderende verhouding tussen overheid en burger stelt de stadsdeelcoördinator vanuit de gemeente, dat dit vooral te merken is aan de manier waarop de gemeente werkt, en niet zozeer aan de buurten zelf (1). In deze werkwijze zit spanningsveld tussen het ideaal waarbij iedereen wordt betrokken en het betrekken van de buurtvereniging die maar een deel van de buurt vertegenwoordigt.

Er zijn grote verschillen tussen buurten wat betreft lokaal initiatief en burgerparticipatie. Aan de ene kant zijn er buurten waar initiatief spontaan van de grond komt, terwijl er aan de andere kant veel buurten zijn waarin dit niet het geval is en veel van de overheid wordt verwacht (1). De volgende reactie werd gegeven op de vraag of de buurtvereniging taken van de overheid kan overnemen op termijn:

“Maar dat kan in sommige wijken wel en in sommige wijken lukt dat gewoon niet. Dan moet je meer als overheid, zoals ze dat zeggen. Zorgen en borgen. Gewoon zorgen dat de basis er is en meer je druk maken om armoedebestrijding en werkgelegenheid” (1)

Dit neemt niet weg dat het kan werken, maar dan alleen in sommige buurten en kleine delen ervan. Hij denkt niet dat hierdoor de overheid kan inkrimpen en haalt de woorden aan van een participatiegoeroe uit de Verenigde Staten:

“Zo was er een goeroe uit Seattle, Jim Diers. De daar ook allemaal geweldige projecten heeft opgezet met bewoners, die zei ook: ‘We hebben de afgelopen 10, 15 jaar verschrikkelijk veel gedaan, de overheid heeft een behoorlijke stap terug genomen, om te faciliteren en om anders te gaan werken, en dat is allemaal geweldig geworden, en hebben twee keer zoveel ambtenaren gekregen’ ” (1)

Wanneer burgers meer zelf ondernemen betekent dit niet dat de overheid met minder ambtenaren toe kan. Doordat burgers zaken zelf gaan regelen is het voor een overheid moeilijker om dit te organiseren en daarnaast vallen een aantal schaalvoordelen weg wat betreft het onderhoud van openbare ruimte. Er schemert door dat participatie als bezuinigingsopgave een verkeerde beweegreden is.

Dit neemt niet weg dat andere zaken wel meer door de buurt gedaan kunnen worden. Zo is er door respondenten gesuggereerd dat een grotere stem in het bestemmingsplan een uitkomst zou zijn (2). Niet alleen maar inspraak en meepraten, maar misschien wel zelf opstellen met een overheid als ondersteuner. Als groot voordeel wordt de grote hoeveelheid kennis die al aanwezig is in de wijk (2). “Als ik projectleider van de gemeente zou zijn (...). Ik zou zeggen van, goh, hoe zou zo’n plan eruit moeten zien? (...). Ik zou het proces managen en het de buurt laten regelen.” (2) Als aanvulling hierop, bij de vraag of de overheid dit meer uit handen moet geven, stelt respondent (3): “Misschien is het niet sneller, maar de buurt heeft wel de regie in handen. Voor het gevoel wel, want je hoeft niet steeds te wachten”. Met name zaken rondom het bestemmingsplan en beleid zoals parkeren wordt als kansrijk gezien.

Op de vraag of de overheid ook taken kan overhevelen naar de buurt wordt minder enthousiast gereageerd. Misschien kan de buurt ook onderhoud op zich nemen, maar bijvoorbeeld onderhoud van wegen en watermanagement moet stadsbreed geregeld worden (2). Het kan namelijk tot conflicten leiden. “Zie je wel, je beslist bewust voor jou straat” (2). Daarnaast is er geld bij betrokken wat als gevaarlijk wordt gezien en tot onderlinge spanning kan leiden. Met name structurele taken kunnen niet zomaar door vrijwilligers gedaan worden (3). “Overheidstaken zijn overheidstaken” (3). Aan die andere kant ziet een respondent gezien hetgeen de buurt nu al doet meer mogelijkheden (5). Hierdoor kan er meer betrokkenheid ontstaan aan gezien het dichtbij komt. Voor respondent 3 gaat dit niet werken: “Nee, dat kan je niet zeggen. Of de buurt, (...) nemen die regie. Je kunt niet zeggen nu moet je. Zo werkt dat niet. Dat doen mensen uit zichzelf, of niet...”

Er wordt vooral een rol voor de overheid gezien in het faciliteren en stimuleren van initiatieven uit buurten (4). Zo kan respondent 4 een oproep vanuit het bestuur om zaken aan te pakken zich voorstellen. Ook zou er geld beschikbaar gemaakt kunnen worden, of iets van een ruilbeurs voor vrijwilligers (4).

De buurtvereniging kan bepaalde taken overnemen van de overheid, waardoor de buurt meer regie en zeggenschap krijgt. Maar op verregaand terugtrekken van de overheid, waardoor taken structureel op het bordje van de buurt komen te liggen, wordt niet enthousiast gereageerd. In de volgende paragraaf, de conclusie, wordt een samenvatting gegeven van de aspecten die zijn opgevallen nu er gekeken is naar de manier van organiseren in de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt.

4.9 Conclusie

De actieve buurtbewoners organiseren zich en streven gezamenlijk een zo gunstig mogelijk woon-, leef- en werkklimaat na.

Het menselijk kapitaal bestaat, ten opzichte van de gehele buurt, uit een klein deel actieve buurtbewoners. Deze actieve buurtbewoners hebben met elkaar een grote hoeveelheid inhoudelijke en organisatorische kwaliteiten en dit komt tot uiting op het moment dat er iets speelt in de buurt. Om nieuwe mensen te werven wordt er voornamelijk ingezet op activeren van buurtbewoners door persoonlijk aanspreken.

De buurtvereniging organiseert zich in werkgroepen rondom een thema dat op dat moment speelt in de buurt. Deze structuren ontstaan vrij spontaan en lossen na het bereiken van een bepaald doel. Het bestuur coördineert dit en onderhoudt contact met de verschillende werkgroepen en andere stakeholders in de buurt en met de gemeente.

Om dit proces te faciliteren wordt er financieel kapitaal verkregen via subsidie per inwoner, verstrekt door de gemeente. De grootste kostenpost van de buurtvereniging is het uitgeven van de buurtkrant en deze kosten worden gedrukt door advertentieruimte te verkopen aan lokale ondernemers.

De besluitvorming in de Noorderplantsoenbuurt gaat zo veel mogelijk op een democratische manier. Iedereen uit de buurt is lid van de vereniging en tijdens Algemene Ledenvergaderingen wordt er gestemd over belangrijke vraagstukken voor de buurt. Kleinere besluiten worden door het bestuur genomen.

De buurtvereniging communiceert voornamelijk via de website, buurtkrant en nieuwsbrief. Er wordt in mindere mate gebruik gemaakt van sociale media.

Er wordt intensief en op een vrij informele wijze samengewerkt met de gemeente. Bij een gezamenlijk belang zoeken beide partijen elkaar op en wordt er goed samengewerkt. Bij een tegengesteld belang is dit in eerste instantie niet altijd het geval, maar vaak komen de buurtvereniging en de gemeente uiteindelijk overeen.

In een periode van veranderende verhouding tussen burger en overheid lijken buurtverenigingen tamelijk hetzelfde gebleven, terwijl de werkwijze van de gemeente is veranderd. De gemeente probeert nu iedereen te betrekken en geeft meer ruimte aan buurten. De buurtverenigingen claimen deze ruimte meer dan voorheen. Er worden kansen gezien voor buurten om in de openbare ruimten meer zelf te gaan organiseren, maar grotere onderhoudstaken in de buurt dienen bij de overheid te blijven.

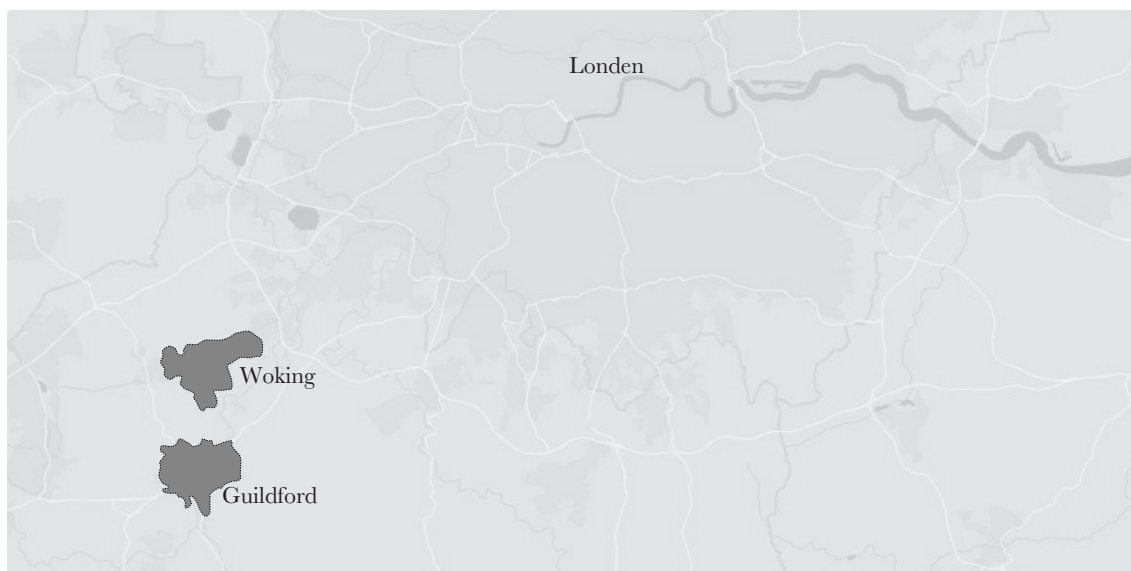
5. BUURTORGANISATIE IN HET VERENIGD KONINKRIJK

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de manier waarop buurtbewoners zich organiseren in het Verenigd Koninkrijk. Eerst wordt de sociaal-politieke context in paragraaf 5.1 besproken. Paragraaf 5.2 gaat in op de case Horsell Residents' Association. De case Downsvie Court Residents' Association komt in paragraaf 5.3 aan bod. Paragraaf 4.4 gaat in op de case Neighbourhood Watch Shaftesbury Road en paragraaf 5.5 kijkt naar de case Celebrate Pryford. Tot slot wordt in paragraaf 5.6 een conclusie getrokken. Bij het bespreken van de cases is dezelfde indeling gebruikt als in het vorig hoofdstuk en het conceptueel model. Bij de kleinere cases, Downsvie Court Residents' Association, Neighbourhood Watch Shaftesbury Road en Celebrate Pryford zijn de factoren financieel kapitaal, besluitvorming, communicatie en samenwerking met andere actoren samengevoegd onder het kopje 'factoren van invloed op primair proces'.

5.1 Sociaalpolitieke context

De cases liggen in en rondom de plaatsen Woking en Guildford. Met de twee betrokken lokale overheden Woking Borough Council en Guildford Borough Council. Op een hoger schaalniveau is er nog de Surrey County Council. Dit orgaan vertegenwoordigt de regio. In Figuur 8 is de ligging van Woking en Guildford ten opzichte van Londen te zien.

Figuur 8. Ligging Woking en Guildford (naar: National Geographic, z.j.).

Zaken die in deze regio spelen zijn onder andere de grote vraag naar huizen, milieu, planningsvraagstukken en gemeenschapszin (7, 8). Hoewel het een relatief veilige regio is, speelt veiligheid en anti-sociaal gedrag ook een rol (7). Dit zijn vergelijkbare vraagstukken waar de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt mee te maken heeft. Er zijn verschillende soorten organisaties actief in deze regio. Zo zijn er residents' associations, community associations, neighbourhood watches, parish councils en tenant groups (7).

Respondent 7 omschrijft de organisaties in het kort. Residents' association is een groep bewoners van een bepaald gebied die zich bezig houdt met het organiseren van evenementen en lobbyen voor lokale vraagstukken. Community associations zijn hierin op zich hetzelfde, behalve dat er naast bewoners ook vertegenwoordigers actief zijn van andere organisaties zoals scholen of kerkgemeenschappen. Een neighbourhood watch zijn bewoners van een aantal woningen die samenwerken op het gebied van veiligheid. Naast de borough councils heb je ook parish councils. Zo bestaat Guildford Borough Council uit zeven parish councils. Het is een meer lokale overheid met gekozen vertegenwoordigers. Tenant groups zijn groepen huurders die vrijwillig samen met de lokale overheid opkomen voor de belangen van huurders en de gemeenschap (8). Tot slot wordt er gewezen op informele groepen die gezamenlijk van alles ondernemen. Dit is niet altijd bekend bij de lokale overheid.

Deze regio is dus als tamelijk actief op dit vlak te beschouwen. Wat betreft activiteiten is er nogal wat overlap (7). De organisatie is anders, maar de doelen zijn vaak vergelijkbaar.

Wat betreft geografische overlap is deze klein (7). Op plekken waar bijvoorbeeld een actieve residents association is, is dan vaak geen parish council. Wel zie je dat burgers bij verschillende organisaties tegelijk actief zijn (7).

De overheid neemt een actieve rol in wat betreft de communicatie met de verschillende associaties (7). Naast communicatie vanuit de council hebben de verschillende gebieden kantoren van waaruit op een meer directe wijze in contact gestaan wordt met de verschillende associaties (7). Naast het versturen van nieuwsbrieven wordt er steeds meer gebruik gemaakt van sociale media (8). Binnen de council is men bezig om meer via internet te gaan doen. Hierbij hoort ook het digitaal uitzetten van enquêtes om de mening van burgers te peilen.

De lokale overheid handelt met het idee in het achterhoofd dat vooral gemeenschappen zelf het beste weten wat goed voor hen is (8). Zo proberen ze onderhoud van openbare ruimte en groen waar dit kan over te dragen aan de gemeenschap zelf (7). Hiervoor krijgen ze geld en burgers worden getraind en ondersteund. Organisaties worden niet structureel financieel ondersteund, maar worden wel geholpen met incidentele sponsoring of hulp op ander vlak (7).

5.2 Horsell Residents' Association

Introductie en doelstelling

De Horsell Residents' Association is opgericht in 1965 en is vanaf dat moment betrokken bij planningsvraagstukken en organiseren ze evenementen in de buurt (HWR, z.j.). De bewonersorganisatie is actief in Woking en het omvat twee administratieve eenheden, Horsell East en Horsell West (Figuur 9). Het valt onder de lokale overheid Woking Borough Council.

Het gebied wordt door de bewoners gezien als een dorp dat op zich staat en een aantal kwaliteiten heeft. Dit blijkt onder andere uit de volgende omschrijving: "We all know that Horsell is a great place to live, with easy access to green spaces, great restaurants and pubs, strong Scout and Guide troops, sports grounds, playgrounds, and the Village Hall." (HWR, z.j.).

De twee belangrijkste uitdagingen zijn de ontwikkelingsdruk vanwege grote vraag naar woningen en het creëren van een inclusieve gemeenschap met veel voorzieningen. In meer algemene zin wordt de doelstelling van de bewonersorganisatie omschreven als "(...) to promote, uphold and protect the rights of Horsell residents (...)" (HWR, z.j.). Dit proberen ze te bereiken aan de hand van het beschikbare menselijk kapitaal. Hier wordt nu op ingegaan.

Figuur 9. Ligging Horsell Residents' Association (naar: National Geographic, z.j.).

Menselijk kapitaal

Het grote omslagpunt voor de bewonersorganisatie was de Diamond Jubilee of Elizabeth II in 2012. Toen is er een publieke bijeenkomst georganiseerd waar 18 mensen bij aanwezig waren. Er is toen een voorstel aan de buurt voorgelegd. Men dacht dat het geheel meer kans van slagen had indien er naast een oproep om actief te worden, er ook een redelijk concreet voorstel zou liggen (11). Dit met als resultaat een dag vol dansen, muziek, acteren in samenwerking met de lokale ondernemingen en 5 commissies die dit hebben georganiseerd.

Er waren ongeveer 90 mensen betrokken bij het evenement. Toch zag je dat verreweg het meeste werk gedaan werd door een club van 30 tot 40 personen (11). Respondent 12 stelde dat haar partner een “can do attitude” heeft en dat hierdoor veel van de grond is gekomen. Dit heeft ook tot een conflict geleid met het bestuur destijds, want die hadden een andere benadering en zagen dit als een bedreiging voor de status quo. Dit conflict is pas later bijgelegd, omdat de organisatie zijn enthousiasme en ervaring miste.

Respondent 12 stelt dat voornamelijk mensen van hogere leeftijd actief zijn. Respondent 11 heeft het idee dat dit niet helemaal het geval is en wijst op een aantal jonge gezinnen die actief zijn. De jonge generatie ontbreekt wel in het verhaal (11). Je ziet dat jonge gezinnen, al dan niet via de school, een bijdrage leveren. In de buurt zijn relatief veel ‘parent-teacher’ organisaties te vinden. Wel zijn ze geneigd om deze mensen weer te verliezen rond hun 50ste. Dan gaan kinderen het huis uit en willen ze genieten van deze vrijheid.

In het algemeen zijn het voornamelijk gepensioneerden komen ze tot de conclusie (11, 12). Een aantal van de oudere personen zijn van groot belang voor de organisatie (11). Sommigen zijn 80 jaar en hebben 30 jaar bij de council gewerkt. Die worden gebruikt vanwege hun kennis en wijsheid. Er wordt, vanwege de hoge leeftijd, niet te veel verwacht, maar ze worden wel gerespecteerd. Ze kunnen de vereniging bijsturen.

Er wordt veel gedaan om zo bewoners actief te krijgen, aangezien dit noodzakelijk is om de eerder beschreven activiteiten te kunnen ontplooiën. Vooral mensen laten zien wat er gebeurt, actief benaderen en zorgen voor een gemeenschapsgevoel wordt als goede manieren gezien om dit te bereiken. Daarnaast wordt er geprobeerd om ook bewoners met weinig tijd te betrekken, bijvoorbeeld door hen een enquête te laten invullen (11). Nu wordt er ingegaan op de manier waarop het menselijk kapitaal zich organiseert.

Manier van organiseren

Het bestuur houdt zich bezig met het coördineren van de verschillende groepen die actief zijn binnen de bewonersorganisatie. Er wordt gewerkt met een formeel bestuur met functies als voorzitter en penningmeester (11). De bestuursleden worden gekozen en dit soort structuren liggen ook vast in de statuten.

Om hun doelen te bereiken houden ze zich bezig met inspraak op planning voorstellen en ondersteunen ze sociale activiteiten die voordelig voor de gemeenschap zijn (HWR, z.j.). Zo is de buurt in 1981 gaan lobbyen voor een veiliger kruispunt bij de school (11). Deze is er gekomen en vervolgens is men zich gaan richten op andere activiteiten.

Zo ontstond er de ‘second thursday club’. Dit is zo georganiseerd dat het autonoom kan functioneren binnen de bewonersorganisatie. Respondent 11 omschrijft het als volgt: “The second thursday club is the action arm of the residents’ association”. Ze komen iedere maand op de tweede dinsdag samen bij een informele bijeenkomst. Hier bespreken ze hoe de omgeving ervoor staat en iedereen gooit ideeën op tafel (11).

Zo is er een groepje mensen met het idee gekomen om iedere maand door de buurt te lopen en rommel op te ruimen. Andere initiatieven zijn tijdelijke van aard. Zo is er een deel van de buurt die er voorheen matig bij lag opgeknapt. Een ander mooi voorbeeld is zijn de ‘snow angels’, een groepje bewoners die in de winter de straten sneeuwvrij maken. Ideeën waar animo voor is worden uitgevoerd, anderen niet (11). Juist het opperen van ideeën door iedereen en het vervolgens kijken welke kansrijk zijn wordt als een goede manier gezien om zaken voor elkaar te krijgen (11).

Bij grotere evenementen, zoals de Diamond Jubilee of Elizabeth II worden taken opgesplitst in verschillende commissies. Binnen de bewonersorganisatie waren er ook veel commissies die eigenlijk wisten dat er weinig ging gebeuren en vonden dit prima (11). Daar werd geprobeerd verandering in te brengen. Bij het organiseren is de beschikbaarheid van financieel kapitaal, de manier van besluitvorming, communicatie en de samenwerking met andere actoren van belang. Hier wordt nu op ingegaan.

Financieel kapitaal

Financiële middelen krijgt de organisatie voornamelijk van ledencontributie en sponsoring van lokale organisaties die adverteren in de ‘residents’ magazine’ (HWR, z.j.). Er is geen permanente subsidie en dit wordt als positief gezien door de organisatie, aangezien er dan onafhankelijk gehandeld kan worden ten opzichte van de lokale overheid.

Er wordt ook aan crowdfunding gedaan (11). Zo is er 1500 pond bij elkaar verzameld om twee defibrillatoren aan te schaffen voor de buurt. Dit was boven verwachting, want er was uitgegaan van een.

Er wordt op dit vlak positief gesproken over de rol van de lokale overheid, aangezien die geneigd is om incidenteel in de vorm van financiering of materiaal bij te dragen (11). Een goede benadering in deze wordt als volgt omschreven: “If you gave the council a problem, you will usually be running around in circles. If you give them a solution, I need this to make that work. They will give it to you” (11). Een ander aspect dat wordt aangehaald is dat veel mensen niet weten welke subsidiemogelijkheden er zijn (12). Doordat beide respondenten zelf actief zijn geweest in de politiek weten ze de weg bij de lokale overheid.

Besluitvorming

Het bestuur heeft formeel de mogelijkheid besluiten te nemen, maar veel vindt plaats in overleg met actieve bewoners (11). Dit gaat vaak goed, mede omdat de meeste besluiten niet controversieel zijn (11). Ook gaat het wel eens mis. Zo speelde er een vraagstuk over het verlagen van de maximale snelheid in de buurt naar 20 miles per uur. Toen is een commissie het dorp gaan consulteren. Er was onenigheid over wat het beste zou zijn. Respondent 11 stelt dat je het bewijs achter je moet hebben om het voor elkaar te krijgen. Uiteindelijk is er niet aan de hand van een enquête het dorp geconsulteerd met als resultaat dat het plan niet is doorgegaan.

Tot slot, wat betreft besluitvorming, houdt de ‘the second thursday club’ zich niet bezig met gevoelige vraagstukken (11). Ze ondernemen concreet dingen in de buurt en houden zich hier bewust buiten.

Communicatie

Communicatie wordt als de grootste uitdaging gezien. Er wordt veel waarde gehecht aan het fysiek benaderen van mensen (11) en er wordt veel materiaal verspreid (onder andere flyers en een residents' magazine). Zo stuurden ze iedere maand een nieuwsbrief tijdens het organiseren van de Diamond Jubilee of Elizabeth II. De communicatie vindt veelal plaats op een informele wijze. Wat betreft communicatie met de gemeente wordt dit als tamelijk goed ervaren, wel heeft men moeite hoe strikt er met regels rondom planning omgegaan wordt en hoe dit gecommuniceerd wordt naar het dorp (11).

Samenwerking met andere actoren

In Horsell zijn veel verschillende organisaties actief. Kerkgemeenschappen, scholen en andere instituties. In eerste instantie is ieder clubje vooral op zichzelf gericht (12). Het was een doel om onderlinge verbanden te leggen en dit is in eerste instantie gelukt. Dat wordt gezien als belangrijke bij het vormen van een gemeenschap (12). Toch keren sommige partijen zich ook weer in zichzelf na een onderlinge samenwerking.

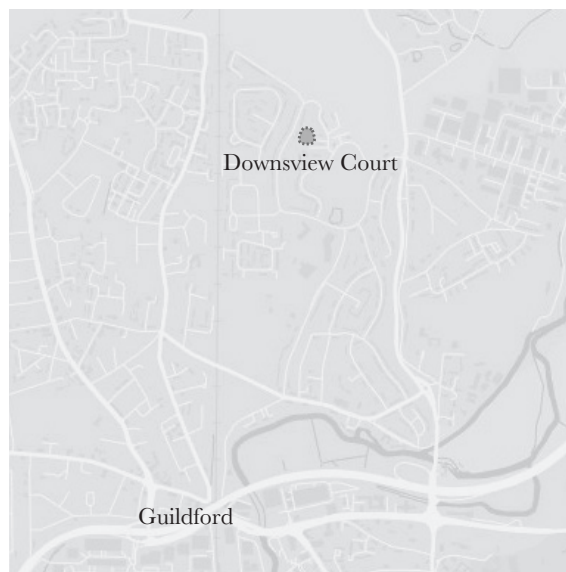
De relatie met de lokale overheid wordt als positief ervaren. Vooral bij lokale initiatieven veel ondersteuning gehad (11). Dit betekent overigens niet dat men niet kritisch is geweest, vooral bij planningsvraagstukken (11). Bij de opening van een evenement zijn belangrijke ambtenaren en mensen uit de politiek aanwezig geweest, wat voor de onderlinge connectie als positief wordt ervaren.

Tot slot is de Horsell Preservation Organisation een belangrijke actor. Deze organisatie houdt zich bezig met beschermen van belangrijke plekken in Horsell. Er wordt veel mee samengewerkt, omdat er veelal sprake is van een gezamenlijk belang.

5.3 Downsvew Court Residents' Association

Introductie en doelstelling

De Downsvew Court Residents' Association is een kleine organisatie en omvat 24 flats in Guildford (Figuur 10). De voorzitter is actief geworden samen met een overbuurman omdat ze mensen wilden betrekken (9). Het doel is het opknappen van de buurt en zorgen dat er meer naar elkaar wordt omkijken (9). Er lag veel vuil in de omgeving en er woonde een tamelijk asociaal gezin dat voor veel overlast zorgde. De eerste twee actieve leden hielden van tuinieren en zijn begonnen met onderhouden en beplanten. Daarnaast probeerden ze het vuil te beperken door prullenbakken te plaatsen en stimuleren ze mensen om de voorkant van hun woning te onderhouden.

Figuur 10. Ligging Downsview Court Resident' Association (naar: National Geographic, z.j.).

Menselijk kapitaal

In de Downsview Court Resident' Association wordt het overgrote deel van de activiteiten ont-plooit door een kleine groep buurtbewoners. Het is moeilijk om iets te zeggen over welke mensen wel en niet participeren. Dit heeft volgens respondent 9 niets met sociale klasse te maken. Het is wat hem betreft iets individueels. De actieve buurtbewoners organiseren zich op verschillende manieren.

Manier van organiseren

Het bestuur bestaat op dit moment uit een voorzitter, een penningmeester en een community officier. Er is geen secretaris die is verhuist. Dit wordt als een normale omvang van het bestuur gezien, aangezien de organisatie maar 24 flats omvat (9).

De organisatie gebruikt verschillende manieren om hun doelen te bereiken. Zo organiseren ze ieder jaar een 'fun-day' op het grasveld tussen de flats (9). Hier was een barbecue, er werden spelletjes gespeeld en een opkomst van ongeveer 50 personen. De council heeft hieraan meebetaald. Via deze 'fun-day' werd geprobeerd om mensen met elkaar in aanraking te krijgen en mensen actief te krijgen. Het werd als moeilijk beschouwd om mensen sociaal verantwoordelijk en actief te krijgen (9). Het asociale gezin een negatieve impact op het geheel. Zij zijn op een gegeven moment verhuist. Tot slot is zijn deur altijd open voor burens. Mocht iemand problemen hebben of iets aan willen kaarten dan kan dit bij hem.

De factoren financieel kapitaal, besluitvorming, communicatie en de samenwerking met andere actoren heeft invloed op het proces van organiseren. Hier wordt nu naar gekeken.

Factoren van invloed op primair proces

De council betaalt de verzekering die de organisatie nodig heeft om haar activiteiten te ontplooiën en er is meebetaald aan de organisatie van de 'fun-day'. Op financieel vlak is respondent 9 erg te spreken over de council, aangezien er altijd wel iets te regelen valt. Er wordt

De besluiten worden binnen het bestuur genomen, aangezien de gehele organisatie zo klein is. Dit leidt eigenlijk nooit tot conflicten, aangezien hetgeen waar de organisatie zich bezig houdt niemand verkeerd vindt (9).

De communicatie met andere associaties gaat voornamelijk via de mail en persoonlijk contact. Er is regelmatig overleg met de council over het onderhoud van de buurt.

De respondent is tamelijk te spreken over de verhouding met de gemeente (9). Vooral in het begin veel ondersteuning gehad met het opzetten van de organisatie, ook op financieel vlak. Toch heeft wat hem betreft de gemeente ook wel steken laten vallen, vooral wat betreft onderhoud van de openbare ruimte (9). Ook wilden de gemeente dingen veranderen terwijl men daar zei dat dit geen goed plan was. Meer rekening met de wens en ideeën van de bewoners was wat hem betreft beter geweest (9).

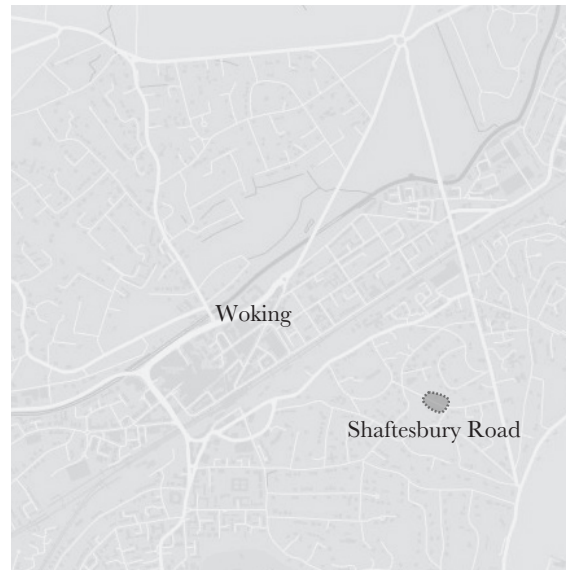
Wat betreft ander initiatieven en organisaties is er weinig overlap, zowel geografische als wat men onderneemt (9). Ze informeren elkaar wel, maar daar blijft het meestal ook bij. In de omgeving is een neighbourhood watch, maar daar zijn ze geen onderdeel van. Dit wordt ook niet als nodig gezien, aangezien men al elkaars spullen let.

5.4 Neighbourhood Watch Shaftesbury Road

Introductie en doelstelling

De bewoners organiseren zich in een buurt om de veiligheid van de buurt te vergroten. Dit wordt gecoördineerd door één persoon die de neighbourhood watch genoemd wordt. Respondent 6 is één van de drie neighbourhood watches van de Shaftesbury Road in Woking. De neighbourhood watch beslaat 16 woningen in het midden van de straat (Figuur 11). Wanneer meer 60% van de woningen aangesloten zijn bij de neighbourhood watch, krijgt het een officiële status. Het doel van de neighbourhood watch is het bevorderen van de veiligheid. Daarnaast wordt er geprobeerd een situatie te creëren waarbij men ook op sociaal vlak meer naar elkaar omkijkt (6). Ze houden elkaars eigendommen in de gaten, maar kijken ook hoe het met elkaar gaat. Daarnaast stuurt de neighbourhood watch relevante informatie door over incidenten in de omgeving en preventie tips rondom inbraak en overvallen. Dit proces kan plaats vinden, doordat actieve buurtbewoners zich organiseren.

Figuur 11. Ligging Neighbourhood Watch Shaftesbury Road (naar: National Geographic, z.j.).

Menselijk kapitaal en manier van organiseren

De meeste van de huishoudens die aangesloten zijn kent respondent 6 persoonlijk. Iedereen kan zelf besluiten om mee te doen, ze worden niet gepusht. Op dit moment zijn mensen meer op elkaar gericht dan voorheen, aangezien er nu meer gezinnen wonen waarvan de ouders elkaar kennen via school. Voorheen waren de mensen wat meer op zichzelf en trok iedereen zich terug in eigen kring na een dag.

Om de doelstelling van de neighbourhood watch op sociaal vlak en qua veiligheid na te streven worden verschillende activiteiten ondernomen. Hierbij heeft de neighbourhood watch zelf de belangrijkste rol. Dit is de persoon die belangrijke informatie doorstuurt en contact houdt met andere neighbourhood watches en de politie. Dit kost ongeveer een uur per maand. Het gaat erg in fasen. Zo gebeurt er twee maanden niets, zo twee a drie keer achter elkaar.

Verschillende factoren zijn van invloed op proces van organiseren.

Factoren van invloed op primair proces

Wat betreft communicatie probeert respondent 6 mensen niet te bombarderen. Dan verliest het aan impact. Het contact verloopt soms ook andersom. Dan hebben mensen bijvoorbeeld iets verdachts gezien of iemand aan deur gehad waar men niet blij mee was. Ook dit wordt onderling gedeeld.

Verder worden er vanaf een hoger niveau nieuwsbrieven gestuurd over wat er in de omgeving speelt. De neighbourhood watch besluit zelf wat relevant genoeg is om met mensen te delen.

Er is niet echt sprake van een interne organisatie, aangezien de neighbourhood watch georganiseerd wordt door een persoon. Verder wordt er geen gebruik gemaakt van financieel kapitaal.

De Woking Association of Neighbourhood Watch is een groep waar de verschillende neighbourhood watches bij aangesloten zijn. Hier is een persoon van de politie verantwoordelijk voor de neighbourhood watches. Vervolgens zijn er gebiedscoördinatoren die een bepaald gebied onder hun hoede hebben. Op het laagste schaalniveau, zijn er de neighbourhood watches.

5.5 Celebrate Pryford

Introductie en doelstelling

CelebratePryfordis opgezet door de cricketclub in Pryford (onderdeel van Woking Borough Council). In Figuur 13 is te zien waar het evenement plaatsvindt. Na de Olympische spelen van 2012 hebben we besloten om hetzelfde wielerevenement te blijven organiseren (10). Toen kwam de wielertocht door het dorp Pryford. Het is nu dus drie keer opnieuw georganiseerd. Het is nu een amateur race waarbij ongeveer 25 000 mensen mee kunnen doen. Op die dag wordt er van alles georganiseerd.

Figuur 12. Ligging Celebrate Pryford (naar: National Geographic, z.j.).

Er was groot scherm om naar de professionele wielrenners te kijken, verschillende eettentjes, een speeltuin voor kinderen, drinken en zo voort. Veel mensen rijden voor een goed doel. Het aantal aanmeldingen stijgt ieder jaar weer. Ook doen er ongeveer 150 tot 200 professionele wielrenners mee, waaronder de zeer bekende als Bradley Wiggins, de winnaar van de Tour de France van 2013. Tijdens de Olympische spelen kwamen er ongeveer twee miljoen mensen bij het parcours vanaf Londen door de Surrey Regio. Afgelopen keer was het wat regenachtig, maar de opkomst was Het moet bij uitstek een evenement zijn van de gemeenschap voor de gemeenschap (10). Het doel is dan ook het betrekken van zo veel mogelijk mensen en laten zien dat het vooral leuk is om een bijdrage te leveren. Het organiseren van dit evenement is mogelijk doordat burgers zich organiseren.

Menselijk kapitaal en manier van organiseren

In eerste instantie was het niet moeilijk om de gemeenschap te betrekken (10). De moeilijkheid zat hem meer in het regelen van voldoende vrijwilligers voor de dag zelf. De belangrijke tip was dan ook een zo breed mogelijke coalitie vormen van organisaties (10). Hierdoor krijg je meer voor elkaar. Denk hierbij aan de scouts, kerkgemeenschappen, scholen en lokale ondernemers. Wat hierbij helpt is zo min mogelijk buiten de gemeenschap op regelen, dus weinig zaken uitbesteden.

Door de veranderende demografie werd het als belangrijk geacht om ook jongeren te betrekken (10). Inzetten op gemeenschapsgevoel zorgt voor meer betrokkenheid en dus meer mensen om zaken voor elkaar te krijgen.

Factoren van invloed op primair proces

Wat betreft financiën wordt gesteld dat commerciële ondersteuning essentieel is bij voor het slagen van een soortgelijk evenement (10). Ondernemingen die benaderd worden, moeten duidelijk worden gemaakt wat ze hieraan hebben. Er moet veel advertentieruimte zijn in de nieuwsbrief, maar ook mogelijkheid tot het maken van reclame tijdens het evenement zelf.

Hoewel het idee is ontstaan vanuit de cricketclub is het nu een aparte organisatie (10). Meerdere personen vanuit verschillende organisaties hebben zich hierbij aangesloten. Daarnaast nemen organisaties als de kerk en de lokale scouts de verantwoordelijkheid van bepaalde onderdelen op zich. Afgelopen keer waren er minder bijeenkomsten nodig, aangezien het al voor de 3e keer wordt georganiseerd. Het was dus al vrij duidelijk waar de verantwoordelijkheden zouden komen te liggen. De voorzitter had dus vooral individuele afspraken om te kijken hoe de zaak erbij lag. Deze duidelijkheid wat betreft verantwoordelijkheden heeft er ook voor gezorgd dat de besluitvorming soepel liep (10).

Er is veel gedaan aan communicatie (10). Er zijn posters en banners in het dorp geplaatst, billboards gereserveerd en flyers verspreid. Lokale ondernemingen die sponsorden hebben meegewerkt door poster op hun ramen te plakken. Ook is er gebruik gemaakt van sociale media. Toch kan dit wat betreft respondent 10 beter.

Over de verhouding met de lokale overheid en de organisatie die het evenement tijdens de Olympische spelen heeft georganiseerd is respondent 10 erg te spreken. Zo hebben ze noodplannen kunnen hergebruiken en veel tips en informatie ontvangen. De Woking Borough Council en Surrey County Council zien veel meerwaarde in de organisatie van dit soort evenementen en ondersteunen dit dus. Naast de communicatie met overheden is er intensief samengewerkt met de kerkgemeenschap, lokale scouts en ondernemers, in de vorm van een coalitie.

5.6 Conclusie

Ook in het Verenigd Koninkrijk hebben de buurtgerichte organisaties als doel het verhogen van de leefbaarheid. Hierbij ligt de focus niet alleen op fysieke verbeteringen, maar vooral ook op het verhogen van saamhorigheid in de buurt.

Er wordt naar deze doelstelling gestreefd door het organiseren van actieve buurtbewoners, menselijk kapitaal. De organisaties proberen dit menselijk kapitaal te vergroten door buurtbewoners persoonlijk te benaderen met de vraag of ze een bijdrage willen leveren. Daarnaast worden er evenementen georganiseerd met als doel de saamenhorigheid en betrokkenheid te vergroten.

De bewoners organiseren zich op verschillende manieren om succesvol te kunnen zijn in het vergroten van de leefbaarheid in hun omgeving. Zo zijn er voorbeelden waar informele maandelijks bijeenkomsten worden georganiseerd waarbij er initiatieven worden geopperd voor een betere buurt en die worden vervolgens uitgevoerd bij voldoende animo. Ook hier ligt de focus op het organiseren van evenementen voor de gemeenschap, aangezien saamenhorigheid en betrokkenheid onderdeel van de doelstelling is. Tot slot organiseren buurtbewoners zich op het moment dat ze inspraak willen bij planningsvraagstukken.

Hierbij maken de organisaties gebruik van financieel kapitaal. Dit wordt verkregen door contributie van buurtbewoners, sponsoring van (lokale) bedrijven en bij een concrete uitgave door middel van crowdfunding.

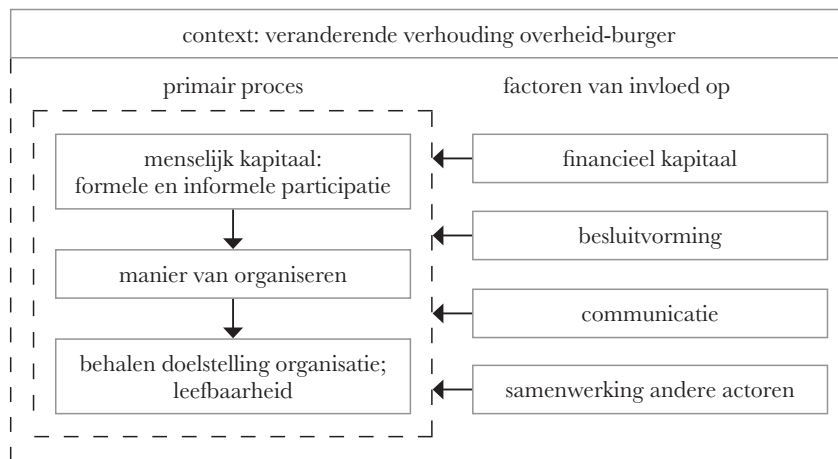
De besluitvorming wordt over het algemeen gedaan door het bestuur zelf, maar in overleg met de buurt. De communicatie verloopt door middel van de buurtkrant, nieuwsbrief, mail en persoonlijk contact.

Er wordt vrij intensief samengewerkt met andere actoren als omliggende en/of geografisch overlappende maatschappelijke organisaties (kerk, scholen, sportverenigingen) en de lokale overheid. Hierbij ligt de focus op het vormen van coalities om zo meer slagkracht te krijgen en het beschikbare menselijk kapitaal te vergroten. De lokale overheden in het Verenigd Koninkrijk zijn bezig om gemeenschappen meer te faciliteren en stimuleren door belemmeringen voor participatie te verminderen en verschillende partijen met elkaar in contact te brengen.

6. BUURTORGANISATIE(S) VERGELEKEN

In dit hoofdstuk worden de buurtorganisaties in Nederland (NL) en het Verenigd Koninkrijk (VK) en de manier waarop bewoners zich daarbinnen organiseren vergeleken. De casus buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt (NPB) in NL wordt aan de hand van het conceptueel model vergeleken met de casus Horsell Residents' Association (HRA), Downsvie Court Residents' Association (DCRA), Neighbourhood Watch Shaftesbury Road (NWSR) en Celebrate Pryford (CP) in het VK. Zaken die bij de casus zijn opgevallen zijn naast elkaar gezet in tabellen en beschreven.

Het hoofdstuk omvat dezelfde onderdelen als uitgewerkt in het conceptuele model (nogmaals weergegeven in Figuur 13). In paragraaf 6.1 wordt ingegaan op de doelstelling van de organisaties. Paragraaf 6.2 gaat in op het menselijk kapitaal en paragraaf 6.3 behandelt de manier van organiseren van actieve buurtbewoners. Het beschikbare financiële kapitaal wordt behandeld in paragraaf 6.4. Vervolgens wordt er in paragraaf 6.5 gekeken naar de besluitvorming en in 6.6 naar de communicatie. De samenwerking tussen de organisaties en andere actoren komt naar voren in paragraaf 6.7. Paragraaf 6.8 geeft een overzicht van de belangrijkste overeenkomsten en verschillen en tot slot, in paragraaf 6.9, worden er handvatten voor de te leren lessen gegeven.

Figuur 13. Conceptueel model (Auteur, 2015).

6.1 Doelstelling van de organisaties

Alle onderzochte organisaties hebben een vrij duidelijke doelstelling. Deze zijn te zien in Tabel 6. Bij de casus NPB en HRA gaat het meer om het opkomen van de belangen van de buurtbewoners en is de doelstelling vastgelegd in de statuten. Bij deze casus is de doelstelling meer generiek van aard, aangezien deze organisaties van behoorlijke omvang zijn en zich met een breed pallet aan activiteiten bezighouden.

CP is ook een grote organisatie, maar ze richten zich meer op het organiseren van een jaarlijks evenement, vandaar de meer specifieke doelstelling. DCRA en NWSR zijn klein en richten zich dan ook op een specifiek en concreter doel. Respectievelijk aantrekkelijkheid van de buurt en het bevorderen van de veiligheid. Het creëren van betrokkenheid bij de gemeenschap en het omkijken naar elkaar wordt in alle casus genoemd als onderdeel van de doelstelling. In het algemeen houden de organisaties zich zowel in NL als het VK bezig met het bevorderen van de leefbaarheid. Deze doelstellingen worden nagestreefd door actieve buurtbewoners, het menselijk kapitaal van de organisaties

Tabel 6
Doelstelling per case (Auteur, 2015)

Situatie in NL	Situatie in het VK
NPB “Bevorderen van een zo gunstig mogelijk woon-, leef- en werkklimaat in de Noorderplantsoenbuurt.” (Noorderplantsoenbuurt, 2014)	HRA “(…) to promote, uphold and protect the rights of Horsell residents (…)” (HWR, z.j.) DCRA Streven naar een aantrekkelijker buurt waarin mensen naar elkaar omkijken. NWSR Het bevorderen van de veiligheid en daarnaast zorgen dat mensen meer naar elkaar omkijken. CP Zo veel mogelijk mensen betrekken en bijdragen aan gemeenschapsgevoel.

6.2 Menselijk kapitaal

Om de doelen die de organisaties hebben gesteld te bereiken is men afhankelijk van menselijk kapitaal. De organisaties gebruiken dan ook verschillende strategieën bij het werven van nieuwe mensen (Tabel 7). De NPB doet dit voornamelijk aan de hand van persoonlijke benadering van mogelijk geïnteresseerden. Oproepen in de buurtkrant of op de website wordt niet als kansrijk gezien.

Daarnaast probeert de buurtvereniging uit te dragen wat er speelt en maatschappelijke activiteiten te organiseren zodat mensen met elkaar en de vereniging in aanraking komen.

In het VK wordt er naast de persoonlijke benadering ingezet op andere manieren om mensen te bereiken. Denk hierbij aan meermaals per jaar grotere evenementen organiseren en coalities sluiten met andere organisaties zoals de kerk, sportverenigingen en onderwijsinstellingen. Tot slot probeert de HRA alternatieve manieren van bijdrage te verzinnen voor mensen met weinig tijd.

De organisaties organiseren dit menselijk kapitaal op uiteenlopende manieren.

Tabel 7
Menselijk kapitaal per case (Auteur, 2015)

Situatie in NL	Situatie in het VK
<p>NPB</p> <ul style="list-style-type: none"> - werving voornamelijk via persoonlijke benadering - communiceren met buurt wat er speelt - maatschappelijke activiteiten opzetten 	<p>HRA</p> <ul style="list-style-type: none"> - laten zien waar organisatie mee bezig is - alternatieve manieren van bijdrage <p>DCRA</p> <ul style="list-style-type: none"> - fun-day jaarlijks organiseren <p>NWSR</p> <ul style="list-style-type: none"> - persoonlijk benaderen <p>CP</p> <ul style="list-style-type: none"> - organisaties benaderen - promoten evenement

6.3 Manier van organiseren

Buurtgerichte organisaties gebruiken uiteenlopende manieren om hun doelen te bereiken. Hier- van is een overzicht te zien in Tabel 8. De NPB richt zich voornamelijk op het organiseren rond- om een thema in werkgroepen, zodat de buurt invloed kan hebben op hetgeen er speelt. Hierbij is de strategie het initiatief nemen vanuit de buurt door bijvoorbeeld alternatieven aan te dragen. Daarnaast wordt er geprobeerd mee te praten met de relevante en besluitvormende actoren. Ook houden ze de buurt op de hoogte van wat er speelt. Tot slot ondersteunen ze sociale initiatieven en worden er incidenteel evenementen georganiseerd.

De HRA gebruikt veel soortgelijke middelen als de NPB, aangezien ze qua organisatie en doel- stelling vrij veel op elkaar lijken. Indien er gekeken wordt naar alle cases in het VK tezamen, dan valt op dat er meer focus lijkt te liggen op het creëren van gemeenschapsgevoel.

Het organiseren van de gemeenschap door het organiseren van evenementen voor bewoners is een strategie die in het VK veel naar voren is gekomen. Dit is niet iets wat deze organisaties er bij doen, het heeft een meer centrale positie. Het lijkt dan ook meer een doel op zich, het organiseren van een geslaagd evenement met een goede opkomst. Bij CP is dit vanzelfsprekend, aangezien het organiseren van een jaarlijks terugkomend evenement voor de gemeenschap het centrale doel is.

De NPB werkt met een formeel bestuur en daarbuiten worden er werkgroepen georganiseerd rondom bepaalde thema's die spelen. Er kan dus gesteld worden dat zowel top-down vanuit het bestuur bepaalde lijnen worden uitgezet als dat er bottom-up dingen ontstaan.

De vergelijkbare organisatie HRA werkt ook met een formeel bestuur en heeft daarbuiten een informeel georganiseerde commissie die concreet actie onderneemt. Bij grotere evenementen worden onderdelen door aparte commissies uitgevoerd. Dit gebeurt bij CP ook, maar dan pakken aparte organisaties onderdelen van het geheel op. Bij de kleine organisaties DCRA en NWSR is alles georganiseerd rondom een persoon, of een klein informeel bestuur.

Nu wordt er ingegaan op de aanwezigheid van financieel kapitaal, de manier van besluitvor- ming, communicatie en de verhouding met andere actoren, aangezien deze factoren van invloed kunnen zijn op de manier van organiseren.

Tabel 8
Manieren van organiseren per case (Auteur, 2015)

Situatie in NL	Situatie in het VK
<p>NPB</p> <ul style="list-style-type: none"> - menskracht en slimheid - organiseren in werkgroepen rondom issue - initiatief nemen en meepraten - informeren van de buurt - initiatief uit de buurt ondersteunen - formeel bestuur - organiseren werkgroepen rondom thema's - zowel top-down als bottom-up 	<p>HRA</p> <ul style="list-style-type: none"> - formeel bestuur - ondersteunen sociale activiteiten - inspraak bij planningsvraagstukken - evenementen organiseren voor gemeenschap - maandelijkse informele bijeenkomst voor ideeën betere buurt, uitvoeren indien voldoende animo <p>DCRA</p> <ul style="list-style-type: none"> - fun-day eens per jaar - klein informeel bestuur - overnemen onderhoud groen van gemeente <p>NWSR</p> <ul style="list-style-type: none"> - eigendommen van elkaar in de gaten houden - informatie over preventie en verdachte situaties delen - contact houden met andere watches en politie - voornamelijk door één persoon, de neighbourhood watch <p>CP</p> <ul style="list-style-type: none"> - jaarlijks groot evenement organiseren - zo breed mogelijke coalitie van organisaties vormen - alles lokaal organiseren, zorgen voor gemeenschapsgevoel

6.4 Financieel kapitaal

De NPB ontvangt subsidie per inwoner van de buurt (Tabel 9). Dit wordt betaald door de lokale overheid en door de bewoners als ruim voldoende beschouwd. Daarnaast wordt er geld verdiend met het aanbieden van advertentieruimte aan lokale ondernemers in de buurtkrant.

De cases in VK krijgen geen structurele subsidie maar incidentele financiële ondersteuning. Ze zijn dan ook meer aangewezen op ledencontributie, advertentieruimte en crowdfunding. Dit is enerzijds een beperking, aangezien men niet kan leunen op een vaste inkomstenbron, anderzijds maakt dit dat ze onafhankelijker zijn van de lokale overheid en meer moeten ondernemen om mensen te betrekken om zo financiële middelen aan te trekken. Bij de NWSR is geen sprake van financieel kapitaal en is dan ook niet opgenomen in Tabel 9.

Tabel 9
Financieel kapitaal per case (Auteur, 2015)

Situatie in NL	Situatie in het VK
<p>NPB</p> <ul style="list-style-type: none"> - subsidie per inwoner van lokale overheid - advertentieruimte voor lokale ondernemers 	<p>HRA</p> <ul style="list-style-type: none"> - ledencontributie - advertentieruimte voor lokale ondernemers - crowdfunding - ondersteuning overheid bij concrete initiatieven <p>DCRA</p> <ul style="list-style-type: none"> - lokale overheid draagt incidenteel bij <p>CP</p> <ul style="list-style-type: none"> - sponsoring door lokale ondernemers - omzet tijdens het evenement

6.5 Besluitvorming

De besluitvorming wordt per casus op een andere manier ingericht. Een overzicht is gegeven in Tabel 10. De NPB neemt kleine besluiten als bestuur en legt grotere, gevoeligere vraagstukken voor aan de buurt via de algemene ledenvergadering. Hier wordt dan op democratische wijze een besluit genomen. Verder is het bestuur terughoudend met het innemen van een eigen standpunt en probeert voornamelijk de buurt te vertegenwoordigen. Om erachter te komen hoe de buurt over zaken denkt wordt er gebruik gemaakt van enquêtes.

In het VK worden besluiten bij de kleine organisaties genomen door het bestuur of de neighbourhood watch zelf. Bij de grotere organisatie HRA neemt het bestuur ook besluiten, maar dan gebeurt dit in overleg met de buurt. Bij de organisatie van CP liggen veel zaken al vast uit voorgaande jaren, waardoor er weinig onenigheid is over de keuzes die gemaakt moeten worden. Commissies die zich met een bepaald thema's bezig houden of iets organiseren nemen zelf besluiten. Dit levert ook geen moeilijkheden op, omdat dit geen besluiten zijn die gevoelig liggen. In de NWSR neemt de neighbourhood watch de besluiten zelf en bij DCRA worden de besluiten genomen door het bestuur. Dit komt doordat het kleine organisaties zijn die niet te maken hebben met besluiten die gevoelig liggen in de buurt.

Tabel 10
Besluitvorming per case (Auteur, 2015)

Situatie in NL	Situatie in het VK
NPB	HRA
- democratisch via algemene ledenvergadering	- door bestuur in overleg met buurt
- kleine besluiten door bestuur zelf	- commissies besluiten zelf, thema's niet controversieel
- terughoudend met stellingname	DCRA
- mening buurt peilen met enquête	- door bestuur
	NWSR
	- door één persoon, de neighbourhood watch zelf
	CP
	- weinig besluitvorming door hergebruik vorige jaren
	- onderling overleg, consensusgericht

6.6 Communicatie

De verschillende organisaties gebruiken uiteenlopende manieren om te communiceren met buurtbewoners en relevante actoren. Tabel 11 geeft hiervan een overzicht.

De NPB gebruikt veel verschillende manieren om te communiceren. Belangrijk zijn hierbij de buurtkrant en de website. Poster in de buurt en huis aan huis flyer worden maar incidenteel ingezet, aangezien dit nogal arbeidsintensieve methoden zijn. Sociale media worden de laatste tijd steeds meer gebruikt.

HRA gebruikt ook een buurtkrant en stuurt nieuwsbrieven, maar richt zich daarnaast meer op informele informatieverstrekking via actieve leden. Er wordt minder gedaan met sociale media. De kleine organisaties zitten meer op persoonlijke communicatie en mailcontact, aangezien ze maar een beperkt aantal buurtbewoners hoeven te bereiken. Bij CP wordt behoorlijk ingezet op posters, banners, billboards en flyereren, aangezien ze voornamelijk mensen van buitenaf willen bereiken. Daarnaast verzenden ze een nieuwsbrief naar actieve leden. Sociale media worden hier nog maar mondjesmaat gebruikt en dit wordt als verbeterpunt gezien.

Tabel 11
Communicatie per case (Auteur, 2015)

Situatie in NL	Situatie in het VK
NPB	HRA
- website	- flyers
- buurtkrant	- residents' Magazine
- nieuwsbrief	- nieuwsbrief
- huis aan huis flyereren	- informele communicatie
- posters in buurt	DCRA
- sociale media	- e-mail contact
	- persoonlijke benadering
	NWSR
	- persoonlijke benadering
	- e-mail contact
	- nieuwsbrieven
	CP
	- posters en banners
	- billboards
	- flyereren
	- sociale media
	- nieuwsbrieven

6.7 Samenwerking met andere actoren

Buurtgerichte organisaties hebben veel te maken met andere actoren. In Tabel 12 is hiervan een overzicht te zien. De NPB houdt vooral intensief contact met de lokale overheid en zoekt indien er een gezamenlijk belang is de samenwerking op met andere buurtverenigingen. Incidenteel wordt er samengewerkt met andere maatschappelijke actoren. Daarnaast worden er verbanden gelegd tussen de vereniging en lokale initiatieven.

In het VK is naar voren gekomen dat vooral de grotere organisaties meer aan coalitievorming doen. De grens tussen de organisatie zelf en wat daarbuiten ligt is er vager. Coalitievorming is iets wat meer structureel terug komt. Er wordt dus niet alleen samenwerking opgezocht wanneer er een gezamenlijk belang is. Wel is het gezamenlijke belang voor de verschillende organisaties een belangrijke reden om zich aan te sluiten bij de coalitie. De samenwerking met de lokale overheid is vergelijkbaar intensief en de organisaties zijn hierover te spreken. Hierbij is de NWSR een uitzondering, aangezien deze organisatie niet streeft naar een brede coalitie. De NWSR overlegt vooral met andere neighbourhood watches en de lokale politie.

Tabel 12
Verhouding andere actoren per case (Auteur, 2015)

Situatie in NL	Situatie in het VK
<p>NPB</p> <ul style="list-style-type: none"> - intensief contact met lokale overheid - bij gezamenlijk overleg omliggende buurtverenigingen - overleg met initiatieven vanuit de buurt - soms overleg met andere maatschappelijke actoren 	<p>HRA</p> <ul style="list-style-type: none"> - coalitievormend met andere organisaties in omgeving - intensieve samenwerking lokale overheid <p>DCRA</p> <ul style="list-style-type: none"> - soms overleg andere organisaties - overleg lokale overheid <p>NWSR</p> <ul style="list-style-type: none"> - overkoepelende organisatie neighbourhood watches - lokale politie - omliggende neighbourhood watches <p>CP</p> <ul style="list-style-type: none"> - samenwerking lokale en regionale overheden - coalitievorming met andere organisaties omgeving

6.8 Overeenkomsten en verschillen

In Tabel 13 op de volgende pagina is een overzicht te zien van de belangrijkste overeenkomsten en verschillen tussen de NPB en de cases in het VK.

Wat betreft omvang komen de cases HRA en CP het meest overeen met de NPB. De omvang van de casus hebben invloed op de doelen die de organisatie stelt, op welke manieren dit nagestreefd wordt en hoe men zich organiseert. De HRA streeft een nagenoeg gelijk doel na, het opkomen voor de belangen van de buurtbewoners. CP is ook een grotere organisatie, maar wel met een specifiek doel, het creëren van gemeenschapsgevoel. De kleinere casus DCRA en NWSR streven een specifiek doel na, namelijk respectievelijk het bevorderen van leefbaarheid en sociaal contact en veiligheid.

De manier waarop de organisaties in het Verenigd Koninkrijk dit willen bereiken is dat er ten opzichte van de NPB in NL meer wordt ingezet op gemeenschapsgevoel en het ondernemen van actie. In de NPB vinden concrete initiatieven plaats, maar staan deze meer los van de buurtvereniging. Bij de casus in het VK lijkt het creëren van gemeenschapsgevoel en betrokkenheid meer een centrale positie te hebben. Grotere organisaties in het VK zijn meer geneigd om te streven naar een brede coalitie om op die manier meer invloed te hebben en meer voor elkaar te krijgen.

Tabel 13
Overeenkomsten en verschillen tussen cases (Auteur, 2015)

	Situatie in NL		Situatie in het VK		
	NPB	HRA	DCRA	NWSR	CP
doelstelling	belangen buurt generiek	belangen buurt generiek	leefbaarheid specifiek	veiligheid specifiek	gemeenschap specifiek
menselijk kapitaal	persoonlijk evenement	evenementen persoonlijk	persoonlijk evenement	persoonlijk	coalitie evenement
manier van organiseren	organiseren meepraten formeel bestuur werkgroepen	ondernemen betrekken formeel bestuur commissies	ondernemen opknappen bestuur	informerende signaleren één persoon	betrekken verbinden coalitie van organisaties
financieel kapitaal	subsidie sponsoring	contributie sponsoring crowdfunding	incidentele subsidie	n.v.t.	sponsoring
besluitvorming	democratisch vertegenwoordiging	bestuur overleg buurt	bestuur	één persoon	traditie
communicatie	buurkrant website sociale media	buurkrant persoonlijk nieuwsbrief	persoonlijk mail	persoonlijk mail	promotie nieuwsbrief
veroudering actoren	lokale overheid bij gedeeld belang	coalitievorming lokale overheid	lokale overheid incidenteel	politie andere NW	coalitievorming overheid

In het VK zijn de organisaties net zo aangewezen op actieve buurtbewoners in NL. Vandaar er dat verschillende strategieën worden gebruikt om meer mensen actief te krijgen. Hoewel ook in het VK persoonlijke benadering van bewoners een belangrijke manier is, wordt er meer gedaan aan, en meer verwacht van, het organiseren van evenementen in de buurt. Er wordt geprobeerd meer slagkracht te krijgen wat betreft actieve buurtbewoners door intensiever samen te werken met andere organisaties in de vorm van een coalitie.

In het VK zijn geen structurele subsidies beschikbaar voor de verschillende organisaties. Dit is enerzijds een beperkende factor, anderzijds zorgt dit ervoor dat men onafhankelijker kan opereren en gedwongen wordt om op uiteenlopende manieren financiële middelen aan te trekken. Zo wordt er meer gedaan aan sponsoring, crowdfunding en contributie van buurtbewoners.

De organisaties in het VK zijn vergelijkbaar georganiseerd. Er is sprake van een bestuur met daaromheen verschillende commissies. Bij de kleinere organisaties wordt alles om de bewoners met een formele functie georganiseerd, terwijl bij grotere taken en verantwoordelijkheden worden opgesplitst en gedelegeerd.

Er wordt bij HRA en CP net als bij de NPB gecommuniceerd via nieuwsbrieven, een buurkrant en de website. Er wordt niet veel gebruik gemaakt van sociale media. De kleine organisaties DCRA en NWSR communiceren alleen via de mail en persoonlijk contact, omdat er maar een beperkt aantal personen benaderd hoeven worden.

De besluitvorming bij de cases in het VK vindt minder vaak op democratische wijze plaats dan in de NPB. Bij HRA is dit nog wel in mindere mate het geval. Bij de overige cases worden de besluiten voornamelijk genomen door een klein groepje actieve buurtbewoners. Nu kan dit ook, ze houden zich minder bezig met gevoelige planningsvraagstukken en meer met sociale initiatieven.

Wat betreft de verhoudingen met andere actoren zijn de cases in het VK meer gericht op organisaties in hun omgeving dan op de lokale overheid. Dit komt doordat organisaties in het VK zich meer manifesteren op het sociale vlak dan op het opkomen voor belangen tijdens planningsprocessen. De kleine organisaties DCRA en NWSR streven een specifiek doel en handelen meer op zichzelf. Nu volgt een opsomming van de belangrijkste overeenkomsten en verschillen.

Overeenkomsten

- Doelstelling
Alle cases hebben als doel het verbeteren van de leefbaarheid, met kleine afwijkingen qua focus.
- Organisatiestructuur
Alle cases hebben een formeel bestuur en bij grotere organisaties wordt gebruik gemaakt van commissies.
- Communicatie
Tussen cases is er weinig verschil qua communicatiemiddelen, er wordt gebruik gemaakt van de buurtkrant, nieuwsbrieven, website, persoonlijk contact en in mindere mate van sociale media.

Verschillen

- Buurtorganisatie
De NPB organiseert zich voornamelijk in werkgroepen rondom een bepaald thema en probeert inhoudelijk mee te praten met besluitnemers. In het VK ligt de focus op het verbinden van mensen en organisaties door evenementen te organiseren en het concreet ondernemen van actie om de leefbaarheid te bevorderen.
- Menselijk kapitaal
De NPB focust zich bij de werving van nieuwe menselijk kapitaal op het persoonlijk afspreken. In het VK wordt er naast persoonlijk contact ingezet op het verbinden van bewoners door het organiseren van evenementen voor de gemeenschap.
- Financieel kapitaal
De NPB maakt gebruik van subsidie die verstrekt wordt door de lokale overheid en sponsoring vanuit lokale ondernemingen. In het VK zijn lokale overheden terughoudender met het verstrekken van structurele subsidie en worden de inkomsten vergaard met sponsoring vanuit bedrijven, contributie van leden en bij een concrete incidentele uitgave crowdfunding.
- Besluitvorming
In de NPB neemt het bestuur kleine besluiten zelf en grotere besluiten worden voorgelegd aan de algemene ledenvergadering. Hier geldt vervolgens dat op democratische wijze de meerderheid bepaald. In het Verenigd Koninkrijk besluit het bestuur zelf in overleg met de buurt.
- Verhouding andere actoren
De NPB heeft een hechte relatie met de lokale overheid en betreft incidenteel andere partijen wanneer er sprake is van een gezamenlijk belang. In het Verenigd Koninkrijk ligt de focus meer op het vormen van coalities van meerdere organisaties.

6.9 Handvatten voor de te leren lessen

Om handvatten te kunnen bieden voor de te leren lessen uit het VK wordt er gekeken naar de verschillen tussen de NPB en de overige cases. Wanneer er sprake is van een afwijkende benadering kan er gekeken worden of deze benadering kansrijk is in de Nederlandse context.

Buurtorganisatie

In de cases in het VK ligt de focus meer op het verbinden van buurtbewoners door middel van evenementen en het concreet ondernemen van actie. Deze benadering lijkt kansrijk voor de Nederlandse context, omdat evenementen de organisatie zichtbaar maakt voor de buurt en er mensen geïnspireerd worden om ook iets bij te dragen aan de buurt. Ook lijken deze evenementen een positief effect te hebben op het saamhorigheidsgevoel en binding met de buurt.

Het organiseren van actie door middel van het maandelijks informeel samenkomen kan worden gezien als een kansrijke manier bij het doel, het verbeteren van de leefbaarheid in de buurt. Het gezamenlijk ondernemen van actie in de buurt lijkt naast het directe effect op de fysieke toestand van de buurt ook effect te hebben op de saamhorigheid en binding met de buurt.

De verschuiving van de focus richting het organiseren van evenementen en het organiseren van concrete actie in de buurt lijken ook toepasbaar in Nederlandse context.

Menselijk kapitaal

De hierboven genoemde focus op het organiseren van evenementen in de buurt lijkt als effect te hebben dat organisatie zichtbaarder is voor bewoners en er onderlinge verbindingen worden gelegd. Deze zichtbaarheid en onderlinge verbindingen kunnen leiden tot meer participatie en dus beschikbaar menselijk kapitaal.

Het organiseren van evenementen in de buurt met als doel het werven van nieuw menselijk kapitaal lijkt naast het persoonlijk benaderen van buurtbewoners een kansrijke strategie.

Financieel kapitaal

De afwezigheid van structurele subsidies in het VK zorgt ervoor dat buurtorganisaties meer zelf moeten doen aan het vergaren van financieel kapitaal. Dit zorgt ervoor dat ze minder afhankelijk kunnen zijn van andere partijen, maar zorgt ook eventuele moeilijkheden wanneer het aantrekken van financieel kapitaal niet lukt.

Zolang de subsidies voor buurtvereniging blijven lijkt het niet kansrijk om te veel te focussen op het zelf vergaren van extra middelen. Huidige budgetten lijken afdoende en zelf aantrekken van financieel kapitaal kost veel tijd en energie. Bij de organisatie van grotere evenementen is het aantrekken van financieel kapitaal wel noodzakelijk. Indien de evenementen aansluiten bij de wensen van bewoners lijken deze bewoners ook bereid hier zelf een kleine financiële bijdrage aan te leveren.

Besluitvorming

Besluiten worden in het VK meer door het bestuur zelf genomen dan door de actieve buurtbewoners. Dit levert geen problemen op, aangezien deze organisaties zich vooral richten op zelf actie ondernemen en saamhorigheid en binding met de buurt vergroten door het organiseren van evenementen.

In de Nederlandse context wordt meer gedaan aan inspraak op planningsvraagstukken en dit ligt over het algemeen gevoeliger. Organisaties die zich meer bezig houden met planningsvraagstukken en de besluitvorming meer democratisch organiseren, proberen zo conflicten te voorkomen.

Verhouding andere actoren

In het VK wordt er meer ingezet op het vormen van coalities met andere actoren om zo meer slagkracht te hebben en meer beschikbaar menselijk kapitaal te hebben. De focus op coalitievorming is ook in de Nederlandse context kansrijk, gezien de voordelen die het kan hebben.

Samenvattend zijn er lessen te trekken uit de manier waarop bewoners zich organiseren in het Verenigd Koninkrijk. Zo wordt er gewerkt met meer dynamische organisatievormen waarbij er gestreefd wordt naar het creëren van bredere coalities, waar ook andere partijen dan bewonersorganisaties onderdeel uit van kunnen maken. Binnen de organisaties ligt er een duidelijkere focus op het organiseren van evenementen en het ondernemen van concreet actie in de buurt.

Nu er inzicht is in de manier waarop buurtbewoners in de NPB zich organiseren en wat de overeenkomsten, verschillen en bijbehorende lessen zijn ten opzichte van het VK, volgt in het volgende hoofdstuk de conclusie. Hierbij wordt antwoord gegeven op de centrale vraag, worden de implicaties voor de plantheorie en ruimtelijke praktijk besproken en wordt er gereflecteerd op het onderzoek.

7. CONCLUSIE

Dit onderzoek is op zoek gegaan naar de manier van organiseren van buurtbewoners in de Nederlandse buurtvereniging en wat Nederlandse buurtverenigingen kunnen leren van buurtgerichte organisaties in het Verenigd Koninkrijk. Dit hoofdstuk presenteert de conclusie van het onderzoek in paragraaf 7.1. De implicaties voor de plantheorie en aanbeveling voor de Noorderplantsoenbuurt komen naar voren in paragraaf 7.2 en er wordt afgesloten met een reflectie op het onderzoek in paragraaf 7.3.

7.1 Beantwoording centrale vraagstelling

In deze paragraaf wordt de centrale vraagstelling: *Hoe organiseren actieve buurtbewoners zich in een Nederlandse buurtvereniging nu de verhouding tussen burger en overheid aan verandering onderhevig is en wat kunnen Nederlandse buurtverenigingen leren van de manier van organiseren van buurtgerichte organisaties in het Verenigd Koninkrijk?* beantwoord. Deze vraag is opgebouwd uit twee onderdelen en deze worden dan ook apart beantwoord.

Manier van organiseren in een buurtvereniging

De manier waarop actieve buurtbewoners zich organiseren in de Nederlandse buurtverenigingen valt uiteen in vier aspecten, die alle vier weer met elkaar zijn verbonden.

Ten eerste komt een buurtvereniging op voor belangen van buurtbewoners door zich te organiseren in werkgroepen, om zo meer invloed te hebben als collectief. Dit door initiatief te tonen en alternatieve oplossingen aan te dragen bij planningsvraagstukken. Er is sprake van een combinatie van tweede en derde generatie burgerparticipatie; zowel meepraten als eigen initiatief. De buurtvereniging staat hierbij in contact met de lokale overheid en houdt ontwikkelingen in de buurt in de gaten. De buurt wordt op de hoogte gehouden door de overheid en bij ongewenste ontwikkelingen ondernemen bewoners actie.

Ten tweede organiseert de buurtvereniging de informatievoorziening voor de buurt. Door ontwikkelingen in de gaten te houden, in contact te staan met de lokale overheid en geluiden uit de buurt aan te kaarten, zijn bewoners beter op de hoogte van wat er speelt. Dit maakt een buurt weerbaar en zorgt dat er bijgestuurd kan worden voordat het daadwerkelijke besluit al is genomen is. Ook krijgen sociale initiatieven hierdoor een podium en dit kan ervoor zorgen dat meer mensen zich actief gaan inzetten voor hun sociale en fysieke omgeving.

Ten derde heeft een buurtvereniging de mogelijkheid om sociale initiatieven te ondersteunen door informatie te verstrekken en buurtbewoners door te verwijzen naar de juiste persoon binnen de lokale overheid. Ook heeft de buurtvereniging budget om kleine financiële ondersteuning te bieden aan sociale initiatieven en deze te promoten in de buurt. Het bestuur van een buurtvereniging weet beter de weg bij het verkrijgen van subsidie. Dit kan essentieel zijn bij het slagen van deze initiatieven.

Tot slot kan een buurtvereniging zelf concreet actie ondernemen om de sociale en fysieke kwaliteiten van een buurt te verbeteren. Door zich te organiseren in commissies of informele groepen kunnen evenementen worden opgezet en kan er actie worden ondernomen. Denk hierbij aan opknappen, opruimen of het nieuw inrichten van een deel van de wijk. In dit kader komt het voor dat de buurtvereniging taken wat betreft onderhoud van de openbare ruimte ten delen overneemt van de lokale overheid.

Deze processen vinden plaats in een context van een veranderende verhouding tussen burger en overheid. Enerzijds geeft de overheid meer ruimte aan buurten om zelf zaken te gaan organiseren en anderzijds wordt deze ruimte door bewoners zelf geclaimd. Buurtverenigingen lijken te verschuiven van de focus op inspraak en actie naar een meer constructieve houding. Meepraten en zelf alternatieven opperen zien actieve buurtbewoners als een goede benadering.

Lessen uit het Verenigd Koninkrijk

Bij het vergelijken van de situatie in Nederland en het Verenigd Koninkrijk komen vier lessen naar voren. Deze vier lessen zitten hem in de manier van organiseren van buurtbewoners, het streven naar coalitievorming, de focus op het organiseren van evenementen en de manier waarop concrete actie wordt georganiseerd.

Ten eerste kunnen Nederlandse buurtverenigingen leren van de manier waarop buurtbewoners in het Verenigd Koninkrijk buurtgerichte organisaties inrichten. Waar in Nederland de buurtverenigingen veelal vrij statisch zijn ingericht en geografisch overeenkomen met de buurt of wijk wordt er in het Verenigd Koninkrijk meer gevarieerd in schaalniveau en betrokken actoren. Dit lijkt enerzijds specifiek te komen door de case buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt, maar anderzijds valt dit op, aangezien alle buurtgerichte organisaties in het Verenigd Koninkrijk meer geneigd zijn naar samenwerkingsverbanden met actoren buiten de eigen organisatie en buurt. Zo ligt de focus niet alleen op de actieve buurtbewoners, maar ook op kerkgemeenschappen, scholen en lokale ondernemers. Dit heeft als voordeel dat buurtgerichte organisaties op deze manier meer slagkracht kunnen hebben.

Ten tweede wordt er in het Verenigd Koninkrijk meerwaarde gehaald uit het streven naar coalitievorming met andere organisaties. Dit onderdeel is gelieerd aan het eerste punt, aangezien de samenwerking met andere maatschappelijke actoren terug komt bij het op een meer dynamische manier van organiseren. Met name op het vlak van menselijk kapitaal ligt er een meerwaarde bij het vormen van een coalitie. Doordat meerdere partijen een bijdrage leveren zijn er meer vrijwilligers beschikbaar en dit zorgt voor meer slagkracht.

Ten derde wordt er in het Verenigd Koninkrijk meer waarde gehecht aan, en verwacht van het organiseren van, evenementen in de buurt. In Nederland worden deze evenementen ook veelvuldig georganiseerd, maar in het Verenigd Koninkrijk staat dit meer centraal. Dit wordt als strategie gebruikt bij het aantrekken van vrijwilligers en het draagt bij aan een gemeenschapsgevoel.

Tot slot is de manier waarop organisaties in het Verenigd Koninkrijk concreet actie ondernemen kansrijk. Buurtbewoners komen op informele wijze maandelijks bij elkaar en er worden ideeën voor een betere buurt geopperd. Indien er voldoende animo is, wordt er actie ondernomen. Dit komt minder terug in de Nederlandse situatie, maar het lijkt wel goed te werken. Vooral omdat een meer informele sfeer ervoor kan zorgen dat er meer suggesties op tafel komen en er onderlinge verbindingen ontstaan die ertoe leiden dat meer initiatieven daadwerkelijk tot uitvoering komen.

7.2 Implicaties voor plantheorie en aanbeveling Noorderplantsoenbuurt

Implicaties voor plantheorie

In een periode van veranderende verhouding tussen burger en overheid blijven buurtverenigingen een belangrijke factor in de buurt. Buurtverenigingen kunnen een positieve bijdrage leveren aan zowel de fysieke als sociale kwaliteit in een buurt. De buurtvereniging zorgt voor verbindingen binnen de buurt en tussen de buurt en actoren daarbuiten. Hierdoor kan een buurt zich beter organiseren en opkomen voor belangen van bewoners.

Verder impliceert dit onderzoek dat buurtverenigingen en hetgeen dat buurtbewoners organiseren niet los gezien moeten worden van burgerinitiatief en burgerparticipatie in het algemeen. Initiatief in een buurt kan vrij autonoom van een buurtvereniging plaatsvinden, maar raakt veelal vervlochten met de buurtvereniging.

In de plantheorie en ruimtelijke planning wordt veel gekeken naar zelforganiserend vermogen van buurten en hoe hier op het moment van ruimtelijke interventie op ingespeeld kan worden. Dit onderzoek laat zien dat veel van deze structuren al aanwezig zijn in buurten en dat de buurtvereniging een goed startpunt kan zijn voor coalitievorming en burgerparticipatie. Actieve buurtbewoners geven veelvuldig aan behoefte te hebben aan invloed en serieus willen worden genomen. Door als interveniërende partij gebruik te maken van de buurtvereniging kan weerstand worden voorkomen en kan er gezocht worden naar gedeelde belangen.

De overheid doet veel aan het verbeteren van leefbaarheid van buurten en hierbij kan de buurtvereniging een actieve rol hebben. Dit onderzoek laat zien dat coalitievorming succesvol kan zijn, omdat het voor meer invloed en menselijk kapitaal kan zorgen. De overheid, buurtvereniging en andere maatschappelijke organisaties die actief zijn op buurtniveau, hebben dit gedeelde belang.

Daarnaast laat dit onderzoek zien hoe belangrijk de aanwezigheid van sociaal kapitaal en samenhang is. Zowel in de buurt als geheel als in de organisaties die actief zijn in de buurt. Sociaal kapitaal is een voorwaarde voor leefbare en weerbare buurten. Indien er door verschillende partijen actie wordt ondernomen om buurten te verbeteren, is het van belang dat er oog is voor de sociale component.

Burgerparticipatie en burgerinitiatief zijn niet los te zien van de buurtvereniging en het inspelen op aanwezig sociaal kapitaal en zelforganiserend vermogen is bij ruimtelijke interventie kansrijk.

Aanbeveling buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt

Allereerst dient te worden opgemerkt dat de Noorderplantsoenbuurt zoals deze functioneert en georganiseerd is, succesvol is in het nastreven van haar doelen in de buurt. Als de vier lessen uit het Verenigd Koninkrijk gerelateerd worden aan de situatie van de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt komen de volgende drie aanbevelingen naar voren.

Ten eerste zou nagedacht kunnen worden over het verenigen van andere organisatie met de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt. Het zou dan meer de vorm krijgen van de community association. Denk hierbij aan het toevoegen van vertegenwoordigers van andere maatschappelijke organisaties, bijvoorbeeld de ondernemersorganisatie, aan het bestuur. Een beperking hierbij is het beperkte aantal andere maatschappelijke organisaties die actief zijn in de Noorderplantsoenbuurt. Zo is er geen actieve kerkgemeenschap en is er geen school in de buurt gevestigd. Een optie zou zijn het meer in kaart brengen van actieve organisaties in de buurt om vervolgens te kijken of het vormen van een coalitie meerwaarde heeft. Bij een gemeenschappelijk doel wordt er al samengewerkt met andere organisaties, maar bij het vormen van een coalitie zou dit intensiever worden wat de slagkracht kan vergroten.

Ten tweede zou de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt naast de strategie van het persoonlijk benaderen van potentiële actieve buurtbewoners meer kunnen inzetten op het organiseren van evenementen. Door deze grootschaliger op te zetten en vaker in het jaar te organiseren kan een buurtvereniging het aantal buurtbewoners dat bereikt wordt vergroten. Er is hier wel sprake van een tegenstrijdigheid, aangezien het organiseren van evenementen enerzijds meer actieve buurtbewoners moet opleveren zijn er ook actieve buurtbewoners nodig om deze evenementen op te zetten.

Tot slot zou het vormen van een informele commissie, die bijvoorbeeld maandelijks samen komen om de stand van zaken in de buurt te bespreken, een meerwaarde kunnen hebben. Hierbij is het wel van belang er rekening mee te houden dat er veel buurtinitiatieven in de buurt aanwezig zijn. Er zal een overweging moeten worden gemaakt of men dit meer ziet als iets wat buiten de buurtvereniging om plaatsvindt of dat de buurtvereniging zich hier actiever in zou moeten mengen. Een verbindende rol tussen verschillende partijen innemen kan een kansrijke invulling zijn.

7.3 Reflectie op onderzoek

De manier van dataverzameling, de semi-gestructureerde interviews heeft een uitgebreide set aan data opgeleverd, waardoor er kennis en inzicht is verkregen over de manier waarop buurtbewoners zich in de Nederlandse buurtvereniging organiseren en wat er geleerd kan worden van de situatie in het Verenigd Koninkrijk. De keuze voor semi-gestructureerde interviews heeft er ook voor gezorgd dat het vergelijken van de data geen eenvoudige onderneming was. De interviews liepen qua verloop, besproken thema's en focus behoorlijk uiteen.

Aangezien het om een case study gaat is er weinig mogelijkheid tot generaliseren. Wel is op deze manier de mechanismen in de Nederlandse buurtverenigingen en buurtgerichte organisaties in het Verenigd Koninkrijk blootgelegd, waardoor er meer kennis en inzicht is verkregen over dit soort organisaties.

Dit onderzoek kan gebruikt worden als aanzet tot het verder onderzoeken hoe buurtbewoners zich organiseren en handelen in de Nederlandse buurtverenigingen. Het onderzoek is vrij generiek van aard en daardoor kan het interessant zijn de aspect van een buurtvereniging verder uit te lichten. Denk hierbij aan strategieën die worden gebruikt bij het aantrekken vrijwilligers, de manier van communiceren of de besluitvorming.

De focus van dit onderzoek is kwalitatief, waardoor generaliseren van de uitkomst niet mogelijk is. Vandaar is het een suggestie om hetzelfde thema op een kwantitatieve wijze te onderzoeken, zodat er kan worden gekeken of deze mechanismen uniek zijn voor deze cases, of dit onlosmakelijk verbonden is met de buurtvereniging.

REFERENTIES

- ADAMSON, D. (2010). Community empowerment: Identifying the barriers to “purposeful” citizen participation. *Journal of Sociology and Social Policy*, 30 (3/4), 114-126.
- ADRIAANSENS, H., & ZIJDERVELD, A. (1981). *Vrijwillig initiatief en de verzorgingsstaat*. Deventer: Van Loghum Slaterus.
- AITKEN, S., & VALENTINE, G. (2006). *Approaches to Human Geography*. London: SAGE Publications Ltd.
- ALGEMEEN NEDERLANDS WOORDENBOEK. (sd). *Algemeen Nederlands Woordenboek*. Opgeroepen op 4 5, 2014, van Algemeen Nederlands Woordenboek: <http://anw.inl.nl/article/buurtvereniging#s=0&l=&lp=>
- ALLMENDINGER, P. (2009). *Planning Theory (2nd Edition ed.)*. Basingstoke: Palgrave Macmillan Ltd.
- ANDERSEN, R., GRABB, E., & CURTIS, J. (2006). Trends in Civic Association Activity in Four Democracies: The Special Case of Woman in the United States. *American Sociological Review*, 71 (3), 376-400.
- ARNSTEIN, S. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35 (3), 216-224.
- BAARDE, D., DE GOEDE, M., & VAN DER MEER-MIDDELBURG, A. (2000). *Basisboek Open Interviewen*. Houten: Stenfert Kroese.
- BAXTER, J. (2010). *Case Studies in Qualitative Research*. In I. Hay, *Qualitative Research Methods in Human Geography (3th Edition ed., pp. 81-97)*. Oxford: Oxford University Press.
- BECKER, G. (1993). *Human Capital*. London: University of Chicago Press, Ltd.
- BERRY, J., PORTNEY, K., & THOMPSON, K. (1993). *The Rebirth of Urban Democracy*. Washington, D.C.: Brookings Institution.
- BLOND, P. (2010). *Red Tory: How Left and Right Have Broken Britain and How We Can Fix it*. Chatham: CPI Mackays.
- BOONSTRA, B., & BOELENS, L. (2011). Self-organization in urban development: towards a new perspective on spatial planning. *Urban Research & Practice*, 4 (2), 99-122.
- BOURDIEU, P. (1977). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BREAULT, M., & KING, M. (1993). *Inside the cult*. New York: Penguin.
- BRUNSSON, N. (1985). *The irrational organization: Irrationality as a basis for organizational action and change*. New York: Wiley.
- BRYMAN, A. (2012). *Social Research Methods (4th Edition ed.)*. Oxford: Oxford University Press.
- BUIJS, G., DEKKER, P., & HOOGHE, M. (2009). *Civil Society - Tussen oud en nieuw*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Bussemaker, J. (1997). *Het einde van de maakbaarheid? De verzorgende staat en de calculerende burger*. JW Duyvendak & I. de Haan (red.), *Maakbaarheid: liberale wortels en hedendaagse kritiek van de maakbare samenleving*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- BZK. (2009). *Bestuurlijke vernieuwing: Brief aan de Tweede Kamer*. 30184, nr. 27. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- CAMMEN, H., & VAN DER KLERK, L. (1986/1996). *Ruimtelijke ordening - Van plannen komen plannen. De ontwikkeling van de ruimtelijke ordening in Nederland*. Utrecht: Uitgeverij Het Spectrum B.V.
- CBS. (2012). *CBS buurtgegevens*. Opgeroepen op 5 4, 2014, van CBS: <http://www.cbsinuwbuurt.nl/index.aspx?gemeente=Groningen&buurt=Oranjebuurt&thema=Bevolking&onderwerp=Aantal inwoners>
- CBS. (2014). *Wijk*. Opgeroepen op 5 4, 2014, van CBS: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=871>

- CNAAN, R. (1991). Neighborhood-representing Organizations: How Democratic Are They? *Social Service Review*, 65 (4), 614-634.
- CRESWELL, J. W. (2003). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. (2nd Edition ed.). London: Sage Publications.
- DEKKER, K. (2007). Social Capital, Neighbourhood Attachment and Participation in Distressed Urban Areas. A Case Study in The Hague and Utrecht, the Netherlands. *Housing Studies*, 22 (3), 355-379.
- DENTERS, B., TONKENS, E., VERHOEVEN, I., & BAKKER, J. (2012). *Burgers maken hun buurt*. Den Haag: Platform31.
- DEPARTMENT FOR COMMUNITIES AND LOCAL GOVERNMENT (DCLG). (2011). *Cohesion Research*. Londen: Crown.
- DEPARTMENT FOR COMMUNITIES AND LOCAL GOVERNMENT (DCLG). (2012). *Community Right to Challenge Statutory Guidance*. London: Crown.
- DINHAM, A. (2005). Empowered or over-powered? The real experiences of local participation in the UK's New Deal for Communities. *Community Development Journal*, 40 (3), 301-312.
- DUNN, K. (2010). *Interviewing*. In I. Hay, *Qualitative Research Methods in Human Geography* (3th Edition ed., pp. 101-137). Oxford: Oxford University Press.
- DURKHEIM, E. (1997 [1893]). *The Division of Labor in Society*. (L. Coser, Vert.) New York: Free Press.
- EDELENBOS, J. (2000). *Proces in vorm: Procesbegeleiding van interactieve beleidsvorming over lokale ruimtelijke projecten*. Utrecht: Lemma.
- EETBAAR ROTTERDAM. (2014). *Stadslandbouw*. pgeroepen op 9 21, 2014, van Eetbaar Rotterdam: <http://www.eetbaar-rotterdam.nl/about-2/>
- FERNANDEZ, R. (2014). *Denken over de verzorgingsstaat van morgen Hoe globalisering en de financiële crisis Nederland vormgeven*. Utrecht: Lemma
- FINE, G., & HARRINGTON, B. (2004). Tiny Publics: Small Groups and Civil Society. *Sociological Theory*, 22 (3), 241-356.
- FOLEY, M., & EDWARDS, B. (1996). The Paradox of Civil Society. *Journal of Democracy*, 7 (3), 38-52.
- GEMEENTE GRONINGEN. (2014). *Bestemmingsplan Oranjebuurt-Noorderplantsoenbuurt*. Opgeroepen op 10 7, 2014, van Gemeente Groningen: <http://gemeente.groningen.nl/bestemmingsplan/toelichting-en-regels-ontwerp-oranjebuurt-noorderplantsoen>
- GEMEENTE SCHIEDAM. (2008). *Kadernota cultuur in de wijk*. Opgeroepen op 5 4, 2014, van Gemeente Schiedam: [http://www.schiedam.nl/Def/Gemeenteraad/29-januari-2009-Raad/Gemeenteraad-29-januari-2009-Kadernota-cultuur-in-de-wijk-\(VR-62009\)/Gemeenteraad-29-januari-2009-Kadernota-cultuur-in-de-wijk-\(VR-62009\)-Kadernota-cultuur-in-de-wijk-Kadernota-cultuur-in-de-wijk.html](http://www.schiedam.nl/Def/Gemeenteraad/29-januari-2009-Raad/Gemeenteraad-29-januari-2009-Kadernota-cultuur-in-de-wijk-(VR-62009)/Gemeenteraad-29-januari-2009-Kadernota-cultuur-in-de-wijk-(VR-62009)-Kadernota-cultuur-in-de-wijk-Kadernota-cultuur-in-de-wijk.html)
- GIDDENS, A. (1984). *The construction of society: Outline of the theory of structuration*. Cambridge: Polity Press.
- GRUNNEGER POWER. (2014). *Lokaal & Eerlijk*. Opgeroepen op 9 21, 2014, van Grunneger Power: <http://www.grunnegerpower.nl/>
- HAMPTON, K., & WELLMAN, B. (2003). Neighboring in Netville: How the Internet supports community and social capital in a wired suburb. *City & Community*, 2(4), 277-311.
- HEALEY, P. (1997). *Collaborative Planning: Shaping Places in Fragmented Societies*. London: Macmillan.
- HESSE-BIBER, S., & LEAVY, P. (2004). *Approaches to Qualitative Research: A Reader on Theory and Practice*. Oxford: Oxford University Press.
- HORSELL & WOODHAM RESIDENT (HWR). (z.j.). *What does Horsell Residents' Association do?* Opgeroepen op 1 4, 2015, van Horsell & Woodham Resident :<https://horsellresident.wordpress.com/about/what-does-horsell-residents-association-do/>

- HP/DE TIJD. (2013, 9 18). *De participatiesamenleving: Rutte is de nieuwe Drees*. Opgeroepen op 12 28, 2013, van HP/de Tijd: <http://www.hpdetijd.nl/2013-09-18/de-participatiesamenleving-mark-rutte-is-de-nieuwe-willem-drees/>
- HURENKAMP, M. (2013). Meer samenleving voor minder geld. *Socialisme & Democratie*, 70 (5), 54-58.
- HURENKAMP, M., TONKENS, E., & DUUVENDAK, J. (2006). *Wat burgers bezielt*. Amsterdam/Den Haag: Universiteit van Amsterdam / NICIS Kenniscentrum Grote Steden.
- JOHNSTON, R., & PATTY, C. (2011). How big is the Big Society? *Parliamentary Affairs*, 64 (3), 403-424.
- JOOP. (2013, 9 17). *Bye bye verzorgingsstaat...* Opgeroepen op 12 28, 2013, van Joop: http://www.joop.nl/politiek/detail/artikel/22888_wachten_op_de_troonrede/
- KABINET-RUTTE II. (2013). *Troonrede 2013*. Opgeroepen op 12 28, 2013, van Rijksoverheid: <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/publicaties/2013/09/17/troonrede-2013/troonrede-2013.pdf>
- KEARNS, A., & LAWSON, L. (2010). Community Empowerment in the Context of the Glasgow Housing Stock Transfer. *Urban Studies*, 47 (7), 1459-1478.
- KING, K. (2004). Neighborhood Associations and Urban Decision Making in Albuquerque. *Nonprofit Management and Leadership*, 14 (4), 391-409.
- KNICKMEYER, L., HOPKINS, K., & MEYER, M. (2003). Exploring Collaboration Among Neighbourhood Associations. *Journal of Communication Practice*, 11 (2), 13-25.
- KOSCHMANN, M., & LASTER, M. N. (2011). Communicative Tension of Community Organizing: The Case of a Local Neighborhood Association. *Western Journal of Communication*, 75 (1), 28-51.
- LEECH, T., & POTTS, E. (2009). Community Empowerment through an Academic Product: Implications for the Social Justice Oriented Scholar. *Journal of African American Studies*, 14 (1), 75-86.
- LEIDELMEIJER, K., MARLET, G., VAN IERSEL, J., VAN WOERKENS, G., & VAN DER REIJDEN, H. (2008). *De Leefbaarometer: Leefbaarheid in Nederlandse Wijken Buurten Gemeten en Vergeleken: Rapportage Instrumentontwikkeling*. Amsterdam: RIGO.
- LOGAN, J., & RABRENOVIC, G. (1990). Neighborhood associations: Their issues, their allies, and their opponents. *Urban Affairs Quarterly*, 26 (1), 68-94.
- LOYENS, K., & VAN WALLE, S. (2006). *Methoden en technieken van burgerparticipatie: Strategieën voor betrokkenheid van burgers bij het federaal plan duurzame ontwikkeling*. Leuven: Faculteit sociale wetenschappen.
- MEIJER, H., REIJNDORP, A., & DE HEER, J. (1981). *Over sociaal-democratie en Volkshuisvesting*. In S. e. Spiekerman, Raderwerk - 10 jaar Projectraad Bouwkunde TH Delft (pp. 5-65). Delft: DUniversity Press.
- MESCH, G. (1996). The Effect of Environmental Concerns and Governmental Incentives on Organized Action in Local Areas. *Urban Affairs Review*, 31 (3), 346-366.
- MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID (SZW). (2011). *Integratienota Integratie, binding, burgerschap*. Opgeroepen op 4 30, 2014, van Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid: <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/notas/2011/06/16/integratienota/integratienota.pdf>
- MUMBY, D., & PUTNAM, L. (1992). The Politics of Emotion: A Feminist Reading of Bounded Rationality. *The Academy of Management Review*, 17 (3), 465-486.
- National Geographic. (z.j.). *Maps*. Opgeroepen op 2 5 2015, van National Geographic: <http://maps.nationalgeographic.com/maps>
- NEWMAN, J., & CLARKE, J. (2009). *Publics, Politics & Power. Remaking the Public in Public Services*. Londen: Sage.

- NOORDERPLANTSOEN. (2014). *Buurtvereniging*. Opgeroepen op 16 3, 2015, van Noorderplantsoenbuurt: <http://www.noorderplantsoen.nl/plantsoenbuurt/buurtvereniging>
- NORRIS, P. (2011). *Democratic Deficit: Critical Citizen Revisited*. Cambridge: Cambridge University Press.
- O'LEARY, Z. (2010). *Doing your research project*. Londen: SAGE publications Inc.
- OLSEN, M., PERLSTADT, H., FONSECA, V., & HOGAN, J. (1989). Participation in Neighbourhood Associations. *Sociological Focus*, 22 (1), 1-17.
- PUTNAM, R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- PUTNAM, R. (1995). Bowling Alone: America's Declining Social Capital. *Journal of Democracy*, 6 (1), 65-78.
- PUTNAM, R., LEONARDI, R., & NANETTI, R. (1994). *Making democracy work: Civil traditions in modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.
- RAAD VOOR HET OPENBAAR BESTUUR (ROB). (2012). *Loslaten in vertrouwen: Naar een nieuwe verhouding tussen overheid, markt én samenleving*. Den Haag: Raad voor het openbaar bestuur.
- RIGER, S. (1993). What's wrong with empowerment? *American journal of Communication and Psychology*, 21 (3), 279-292.
- SAYER, A., & MORGAN, K. (1985). *A modern industry in a declining region: Links between method, theory and policy*. In D. Massey, & R. Meegan, *Politics and Method: Contrasting Studies in Industrial Geography*. London: Methuen.
- SCHUDSON, M. (1997). Why Conversation is Not the Soul of Democracy. *Critical Studies in Mass Communication*, 15, 297-309.
- SCP. (2014). *Burgermacht op eigen kracht?* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- SCP. (2005). *Landelijk verenigd - Grote ledenorganisaties over ontwikkelingen op het maatschappelijk middenveld*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- SCP. (2001). *Civil Society - Verkenning van een perspectief op vrijwilligerswerk*. (P. Dekker, Red.) Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- SCP. (1975). *Sociaal en cultureel rapport 1974*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- SEGGERS, J. (1991). *Methoden van maatschappijwetenschappen*. Assen: Gorcum.
- SMITH, D. (2000). *Grassroots associations*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- SMITH, D. (1997). Grassroots Associations are Important: Some Theory and a Review of the Impact Literature. *Non-profit and Voluntary Sector Quarterly*, 26 (3), 269-306.
- SMITH, D. (1972). Organizational Boundaries and Organizational Affiliates. *Sociology and Social Research*, 56, 494-512.
- SWANBORN, P. (2008). *Case-study's: wat, wanneer en hoe?* Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- TONKES, E. (2006). *De bal bij de burger*. Inauguratie college Universiteit van Amsterdam. Amsterdam: Vossiuspers UvA.
- TONKENS, E. (2010). De kwaliteit van burgerparticipatie in de stad: De casus bewonersbudgetten. *Bestuurskunde*, 34-42.
- TONKENS, E. (2011). *De bal bij de burger*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- TRACEY, P., HAUGH, H., & PHILLIPS, N. (2004). *From Isolated to Integrated: Community Enterprise as an Opportunity of Good Corporate Citizenship*. Judge Institute of Management. Cambridge: University of Cambridge.
- VERBA, S. (2003). Would the Dream of Political Equality Turn out to be a Nightmare? *Perspectives on Politics*, 663-679.
- VERHOEVEN, I. (2011). Big Society op zijn Nederlands. *Beleid en Maatschappij*, 38 (4), 473-474.

- VPRO TEGENLICHT. (2012, 10 8). *Power to the People*. Opgeroepen op 9 21, 2014, van VPRO Tegenlicht: <http://tegenlicht.vpro.nl/afleveringen/2012-2013/power-to-the-people.html>
- VROM. (2007). *Actieplan Krachtwijk - Van Aandachtswijk naar Krachtwijk*. Den Haag: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu.
- WINCHESTER, P. H., & ROFE, W. M. (2010). *Qualitative Research and Its Place in Human Geography*. In I. Hay, *Qualitative Research Methods in Human Geography* (3th Edition ed., pp. 3-25). Oxford: Oxford University Press.
- WRR. (2005). *Vertrouwen in de buurt. Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid*. Den Haag: Amsterdam University Press.
- WUTHNOW, R. (1994). *Sharing the journey: Support groups and America's new quest for community*. New York: Free.
- ZIJDERVELD, A. (1999). *The waning of the welfare state*. New Brunswick: Transaction Publisher.

APPENDICES

Appendix A - Lijst met geïnterviewde personen (Auteur, 2015)

Groningen, Groningen, Nederland

1. *Dhr. A. Piersma, d.d 24 juni 2014*

Hij is werkzaam als stadsdeelsecretaris oude wijken op de afdeling stadsdeelcoördinatie bij de gemeente Groningen. Hij is een schakel tussen alles wat er bij de gemeente Groningen gebeurt en hoe dit in de stad in in de wijken land. De Noorderplantsoenbuurt is één van de gebieden die onder zijn hoede vallen.

2. *Dhr. H. van Ommen, d.d 26 juni 2014*

Hij is voorzitter van de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt. Daarnaast heeft hij een eigen bedrijf in organiseren, ontwikkelen en verbinden in een ZZP-constructie samen met een aantal anderen en doet projecten in Groningen in omgeving.

3. *Mevr. M.R. Mol, d.d 26 juni 2014*

Zij is zes jaar secretaris geweest in het bestuur van de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt en is altijd actief in haar straat. Zij is nu gepensioneerd en heeft in haar werkzame leven, bijna 30 jaar, op verschillende afdelingen in de gemeente Groningen als beleidsmedewerker gewerkt.

4. *Dhr. R. Rosing, d.d 27 juni 2014*

Hij is zes jaar penningmeester geweest in het bestuur van de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt en schrijft al meer dan 10 jaar voor de buurtkrant. Daarnaast is hij sinds vorig jaar actief in het 'Groenste buurt team'. In zijn werkzame leven heeft hij in het bankwezen gewerkt en is nu gepensioneerd.

5. *Dhr. P. van Olst, d.d 2 juli 2014*

Hij is sinds mei vorig jaar lid van het bestuur van de buurtvereniging Noorderplantsoenbuurt. Binnen het bestuur houdt hij zich voornamelijk bezig met thema's rondom het Noorderplantsoen en zit namens het bestuur in de parkcommissie. Hij heeft gewerkt binnen de dierverpleegkunde en IT, en is nu huisvader.

Woking & Guildford, Surrey, United Kingdom

6. *Mevr. A. van Dorp, d.d. 16 juli 2014*

Zij is de neighbourhood watch voor een blok van 16 huizen in de Shaftesbury Road in Woking. Zij is gepensioneerd, heeft twee kinderen en woont 35 jaar in Woking waarvan 26 jaar in deze straat.

7. *Dhr. R. Bates, d.d. 31 juli 2014*

Hij is een community warden supervisor bij de Guildford Borough Council. Hij is teamleider van 7 community wardens die elk op het gebied van 'community work' verantwoordelijk zijn voor een regio in Guildford.

8. Mevr. S. Goode, d.d. 31 juli 2014

Zij is een Resident Involvement Manager bij de Guildford Borough Council. Ze heeft verschillende functies gehad binnen de volkshuisvesting. In haar functie houdt zij zich voornamelijk bezig met tenant associations en participatie van huurders.

9. Dhr. M. Lawrance, d.d. 4 augustus 2014

Hij is de voorzitter van de Downsview Court Resident' association. Deze associatie beslaat 24 flats in Downsview Court in Guildford. Hij is nu gepensioneerd en in zijn werkzame leven is hij onder andere fotograaf en acteur geweest.

10. Dhr. C. Wood, d.d. 12 augustus 2014

Hij is voorzitter van Celebrate Pryford en is werkzaam binnen de evenementen sector. Na zijn drukke werkzame leven wilde hij wat terug doen voor de gemeenschap en ook anderen aanmoedigen dit te doen.

11. Dhr. T. Kremer & 12. Mevr. S. Kremer, d.d. 13 augustus 2014

Hij is voorzitter van de Horsell Resident' Association. Zij is mede daardoor ook betrokken geraakt bij de gemeenschap. Ze wonen sinds 1973 in het dorp en zijn momenteel gepensioneerd. Beiden zijn ze politiek actief bij de Liberal Democrats.

Appendix B - Toestemmingsformulier (Auteur, 2015)

Toestemmingsformulier

Buurtverenigingen in beweging

1. Op dit moment doe ik onderzoek naar de rol van buurtverenigingen in de buurt. Mijn begeleider is drs. H. Hofstra van de Rijksuniversiteit Groningen (Nederland).
2. Ik zou u graag interviewen over u ervaringen en betrokkenheid met betrekking tot dit onderwerp. Het interview zal ongeveer een uur duren.
3. Er zal vertrouwelijk omgegaan worden met hetgeen dat u zegt tijdens het interview. Indien u anoniem wilt blijven, dan komt u naam niet op het transcript of in een publicatie te staan.
4. Ik zou graag het interview opnemen zodat ik het gesprek op een nauwkeurige manier kan verwerken. Alleen mijn begeleiders zullen toegang hebben tot de opname en het transcript.
5. De uitkomsten van dit onderzoek zullen gepubliceerd worden in mijn masterscriptie en kunnen gebruikt worden om in wetenschappelijke tijdschriften of bij wetenschappelijke conferenties, rekening houdend met eventuele anonimiteit.
6. Indien u vragen heeft ben ik te bereiken op +31646266597 of via e-mail: rikvberkel@gmail.com

“Ik wil meewerken aan het interview

onder de hierboven gestelde voorwaarden”

JA   NEE

“Ik wil anoniem blijven”

JA   NEE

“Ik wil een kopie ontvangen van het transcriptie van het interview

JA   NEE

“Ik zou graag een kopie willen ontvangen van de uitkomsten”

JA   NEE

(Omcirkel u keuze a.u.b.)

Plaats en datum:

.....

Naam van participant:

.....

Handtekening participant:

.....

Naam van interviewer:

Rik van Berkel

Handtekening interviewer:

.....

Appendix C - Interviewguide (Auteur, 2015)

Introductie

- Introductie van mijzelf
- Introductie van het onderzoek
- Doorlopen toestemmingsformulier
- Start opname en interview

Opening

- Achtergrond respondent
(leeftijd, genoten opleiding, beroep, functie organisatie, interesses)
- Hoe lang woont u in deze buurt?
- Wat maakt deze buurt tot een prettige woonomgeving?

Hoofdvragen

- Kunt u vertellen over de buurt waarin u woont?
- Kun u iets vertellen over de achterban van de buurtvereniging?
- Wat zijn u motieven om actief te zijn in u buurt?
- Wat zijn de doelen van de buurtvereniging?
- Hoe probeert de vereniging deze doelen te bereiken?
- Hoe komt de buurtvereniging tot een besluit?
- Hoe communiceert de buurtvereniging?
- Hoe is de verhouding tussen de buurtvereniging en de gemeente?
- Hoe is de verhouding tussen de buurtvereniging en burgerinitiatieven in de buurt?
- Hoe is de verhouding tussen de buurtvereniging met overige (maatschappelijke) actoren?
- In de periode dat u hier woon en/of actief bent binnen de vereniging, heeft u de rol van de buurtvereniging in de buurt zien veranderen?
- Indien de overheid zich meer terugtrekt, zou de buurtvereniging taken kunnen overnemen?

Afsluiting

- Dit waren mijn vragen, hartelijk dank voor uw informatie.
- Heeft u zelf nog vragen naar aanleiding van het interview of naar aanleiding van mijn onderzoek?

